

Розробник:

**Товариство з обмеженою відповідальністю
"Інститут Ефективних Технологій"**

**Розширений розділ охорони навколишнього середовища в обсязі
звіту про стратегічну екологічну оцінку Генерального плану
с. Степне Запорізького району Запорізької області та Плану
зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області (у
складі Генерального плану)**

**Степненська сільська рада Запорізького району
Запорізької області**

Шифр: 131Г-8-МДГП

Директор ТОВ

"Інститут Ефективних Технологій"

Головний архітектор проекту

Головний інженер проекту

Головний економіст проекту

Спеціаліст СЕО

Федченко С.С.

Голошапов Є.М.

Сосюра А.А.

Зарецький Ю.О.

Галкіна В.М.

ЗМІСТ

Розділ 1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування

1.1. Процес розробки проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану)

1.2. Забезпечення доступу та врахування думки громадськості під час розроблення проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану)

1.3. Зміст і основні цілі генерального плану та його взаємозв'язок з іншими планами та програмами

1.4. Інші плани та програми, що мають відношення до документу державного планування

Розділ 2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено

2.1. Повітряний басейн

2.2. Водні ресурси та їх використання

2.3. Ґрунтове середовище та земельні ресурси

2.4. Поводження з відходами

2.5. Рослинний та тваринний світ, біорізноманіття, ландшафт

2.6. Соціально-економічне становище та перспективи його розвитку

2.7. Стан здоров'я населення

Розділ 3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу

Розділ 4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

Розділ 5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування

5.1. Оцінка відповідності проекту генерального плану цілям програм державного та місцевого рівня, галузевих програм

5.2. Оцінка відповідності проекту генерального плану зобов'язанням у сфері охорони довкілля, встановлені на міжнародному рівні та шляхи їх врахування

Розділ 6. Опис наслідків реалізації проектних рішень документу державного планування для довкілля, а також для здоров'я населення, у тому числі кумулятивних, синергічних, позитивних і негативних наслідків

6.1. Оцінка ключових наслідків для довкілля, в тому числі для здоров'я населення

6.2. Можливість негативних кумулятивних ефектів

Розділ 7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Розділ 8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації тощо)

8.1. Оцінка альтернатив

8.2. Ускладнення, що виникли в процесі проведення СЕО

Розділ 9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Розділ 10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Розділ 11. Резюме нетехнічного характеру, розраховане на широку аудиторію

Передумова та призначення звіту

Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку проекту державного планування виконується згідно вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Вищезазначений закон, прийнятий на виконання пункту 239 плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, спрямований на імплементацію Директиви 2001/42/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 року про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля.

Закон прийнятий з метою врегулювання відносин у сфері оцінки наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виконання документів державного планування.

Проведення стратегічної екологічної оцінки (далі - СЕО) застосовується як системний процес для всебічного оцінювання на етапі планування проекту документу державного планування, що передбачає розгляд можливих альтернатив, заходів з пом'якшення негативних наслідків та їх інтеграцію до запропонованої містобудівної документації.

Розділ 1. Зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування

1.1. Процес розробки проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану)

Замовником та власником проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) є Степенська сільська рада Запорізького району Запорізької області.

Згідно з Законом України "Про регулювання містобудівної діяльності" передбачено можливість оновлення містобудівної документації на місцевому рівні, зокрема генеральних планів населених пунктів. При цьому зазначено, що порядок оновлення має бути визначений центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері містобудування, тобто Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства. Оскільки на сьогодні такий порядок Міністерством не визначений, а перелік робіт із оновлення, зазначений в цій же статті Закону, аналогічний розробленню нового генерального плану, дана містобудівна документація виконана відповідно до вимог ДБН Б.1.1-15:2012 "Склад та зміст генерального плану населеного пункту" та ст. 16 Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності".

У проекті визначені: природно-рекреаційні ресурси розвитку функціональних зон села та їх використання; структура об'єктів соціально - комунального призначення; необхідне будівництво закладів обслуговування села та рекреаційної зони; функціонально-планувальна організація територій; демографічний розвиток села; обсяги та розміщення житлового будівництва; розвиток вуличної мережі та мереж інженерної інфраструктури; заходи по охороні навколишнього природного середовища тощо.

«Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області (у складі Генерального плану)»

розроблено на підставі таких даних:

- завдання на проектування;
- топографічна основа, яку виготовлено ТОВ «Інститут Ефективних Технологій - Гео» м. Запоріжжя у цифровому вигляді у місцевій системі координат, що має зв'язок із державною системою координат УСК -2000 для масштабу 1:2000;

- довідки;
- вихідні документи та натурні обстеження.

Під час розроблення містобудівної документації було враховано законодавчі та нормативні документи:

- Земельний кодекс України;
- Водний кодекс України;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення реалізації Закону України «Про Генеральну схему планування території України»;
- Закон України «Про основи містобудування»;
- Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»;
- ст.31 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні».

Під час проектування враховано вимоги:

- ДБН Б.2.2-12-2019 "Планування та забудова територій",
- ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад та зміст генерального плану населеного пункту»;
- ДБН Б.1.1-22:2017 «Склад та зміст плану зонування території»;
- ДБН В.2.3-5-2018 " Вулиці та дороги населених пунктів",
- ДБН В.2.3-4:2015" Автомобільні дороги".
- Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів.

Вихідними даними при розробці генерального плану послужили:

1. Державні вимоги Запорізької облдержадміністрації.
2. Дані соціально-економічного стану села.
3. Дані по землекористуванню, видані землевпорядними службами.
4. Топографічний план в масштабі 1:2000.
5. Натурні обстеження території села.

При розробці генплану враховані наступні проекти:

1. "Схема планування території Запорізької області" – "ДІПРОМІСТО", 2009 р.

Розрахунковий строк проектних рішень генерального плану с. Степне на період 15-20 років (приймається 2038 рік).

Матеріали генплану та плану зонування території вирішують основні принципи питання планування територій і не можуть бути використані замість спеціальних проектів, схем та програм розвитку галузей економіки, охорони навколишнього середовища, здоров'я населення, інженерного захисту і підготовки території, розвитку системи транспорту, безпеки та організації дорожнього руху, інженерного обладнання тощо.

Закон України Про стратегічну екологічну оцінку введений в дію у жовтні 2018 року, коли процес розробки проекту документу державного планування був завершений, а виконання стратегічної екологічної оцінки не було передбачене умовами договору. Рішення про виконання стратегічної екологічної оцінки вищезазначеного документу державного планування було прийняте після завершення розробки проекту, що не суперечить "Методичним рекомендаціям із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування", затвердженим наказом Міністерства екології та природних ресурсів від 10.08.2018р. № 296.

1.2. Забезпечення доступу та врахування думки громадськості під час розроблення проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) та здійснення СЕО

В рамках проведення процедури Стратегічної екологічної оцінки проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) був розроблений проект Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, який був оприлюднений замовником в засобах масової інформації. Також Заяву Про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки документу державного планування було розміщено на офіційному сайті Степненської сільської ради.

Протягом громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки (15 календарних днів) звернень, зауважень та пропозицій від громадськості не надходило.

1.3. Зміст і основні цілі генерального плану та його взаємозв'язок з іншими планами та програмами

Метою генплану та плану зонування території є необхідність визначити пріоритетні пропозиції, які б зумовили сталий перспективний розвиток с. Степне на основі покращення умов проживання населення, забезпечення економічного зростання, удосконалення соціальної, виробничої, інженерно-транспортної інфраструктури поселення.

Реалізація цих напрямків сприятиме привабливості с. Степне і для майбутніх поколінь. Основними пріоритетами подальшого розвитку с. Степне є:

- створення комфортних умов для проживання населення;
- вдосконалення системи обслуговування, благоустрою та інженерно-транспортної інфраструктури;

- залучення інвестицій в сферу виробництва і обслуговування;
- активне сприяння приватній ініціативі у підприємницькій діяльності, малому бізнесі;

Розвиток туристичних маршрутів різноманітних напрямків - етнографічних, історії рідного краю та інші, також будуть сприяти соціальному та економічному розвитку не тільки села, а і громади в цілому.

Перспективи розвитку с. Степне визначаються в залежності від конкретних територіально-планувальних ресурсів, положення села в системі розселення, наявності і розподілу трудових ресурсів, враховуючи наявні санітарно-екологічні та інженерно-геологічні фактори, які створюють певні обмеження для розвитку села.

Основним місцем прикладання праці місцевих мешканців залишатимуться освіта, медицина, соціально-культурні та побутові сфери обслуговування, промислові та сільськогосподарські підприємства, які необхідно вдосконалювати з метою покращення екологічного стану середовища та умов праці.

Генпланом передбачається перспективний економічний і соціальний розвиток с. Степне завдяки створенню нових ефективних підприємств обслуговування, комерції та виробництва для використання надлишкового трудового потенціалу.

Рівень інвестиційної привабливості території с. Степне можна вважати потенційно привабливим для інвестування у розвиток комерції та виробництва з модернізацією підприємств розміщенням нових об'єктів підприємницької діяльності.

1.4. Інші плани та програми, що мають відношення до документу державного планування

В розділі висвітлюється інформація про різні плани і програми, що діють на національному, регіональному та місцевому рівнях, які в тій чи іншій мірі визначають передумови для прийняття проектних рішень в даній містобудівній документації. Їх положення та завдання приймаються до уваги в процесі розроблення містобудівної документації та її стратегічної екологічної оцінки. Головні стратегічні документи, що мають відношення до проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) перераховані нижче:

1. Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2020 року.

Стратегія затверджена рішенням Запорізької обласної ради від 25.02.2016 №1. Стратегія регіонального розвитку Запорізької області на період до 2020 року (далі – Стратегія) розроблена на підставі законів України «Про стимулювання розвитку регіонів» та «Про засади державної регіональної політики», з урахуванням Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385, відповідно до Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932. При розробці Стратегії враховані положення Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» щодо реформи регіональної політики, схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. Стратегія базується на кращій світовій практиці з урахуванням методологічної підтримки з боку проекту Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» та спрямована на здійснення позитивних змін, забезпечення привабливості регіону для вкладення місцевих, регіональних, донорських та приватних коштів.

2. Програми розвитку охорони здоров'я у Запорізькій області на 2018-2022 роки, затвердженої рішенням Запорізької обласної ради від 01.03.2018 № 65 (зі змінами)

Програма розвитку охорони здоров'я у Запорізькій області на 2018-2022 роки (далі - Програма) розроблена відповідно до Конституції України, Законів України: «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості», Плану заходів з реалізації Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я на період до 2020 року, Порядку створення госпітальних округів, постанов Кабінету Міністрів України з питань охорони здоров'я, наказів Міністерства охорони здоров'я України.

Підставами для розробки Програми є завершення терміну дій Регіональної програми розвитку охорони здоров'я Запорізької області на 2013-2017 роки, затвердженої рішенням сесії обласної ради від 24.12.2012 №10, Програми розвитку ендопротезування великих суглобів в Запорізькій області на 2013-2017 роки, затвердженої рішенням сесії обласної ради від 24.12.2012 №12, Програми профілактики та лікування серцево-судинних і судинно-мозкових захворювань у Запорізькій області на 2013-2017 роки, затвердженої рішенням сесії обласної ради від 24.12.2012 № 11, Програми удосконалення системи надання медичної допомоги хворим нефрологічного профілю у Запорізькій області на 2013-2017 роки, затвердженої рішенням сесії обласної ради від 22.11.2012 № 21 та перенесення і об'єднання

заходів, виконавцем яких був передбачений Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації Обласної програми соціальної підтримки ветеранів війни, праці, дітей війни, інвалідів, інших соціальних груп населення, що перебувають у складних життєвих обставинах "Назустріч людям" на 2015- 2019 роки, затвердженої рішенням сесії обласної ради від 25.12.2014 №28.

Розроблення Програми зумовлено необхідністю збереження та зміцнення здоров'я, профілактики захворювань, зниження захворюваності, інвалідності і смертності населення області, підвищення якості надання медичної допомоги, забезпечення соціальної справедливості і захисту прав громадян на охорону здоров'я.

3. Програми захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2018-2022 роки, затвердженої рішенням обласної ради від 01.03.2018 № 62 (зі змінами)

Метою обласної цільової програми захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2018-2022 роки (далі - Програма) є послідовне зниження ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (далі - надзвичайні ситуації), підвищення рівня безпеки населення і захищеності територій від наслідків таких ситуацій.

4. Регіональна цільова програма «Питна вода Запорізької області» на 2012 - 2020 роки, затвердженої рішенням обласної ради від 31.05.2012 № 10 (зі змінами)

Мета: Покращення забезпечення населення Запорізької області питною водою нормативної якості у необхідних обсягах та якісними послугами з водовідведення, удосконалення правових відносин та створення сприятливих умов для сталого розвитку систем водовідведення та очищення стічних вод у містах і селах області, сприяння розв'язанню екологічних та соціальних проблем села, збереження природних ресурсів, реформування та розвиток водопровідно-каналізаційної мережі, підвищення ефективності та надійності її функціонування; поліпшення на цій основі стану здоров'я населення; відновлення, охорона та раціональне використання джерел питного водопостачання.

5. Регіональна програма будівництва, реконструкції, модернізації об'єктів інфраструктури, соціально-культурного та екологічного призначення по Запорізькій області на період до 2020 року, затверджена рішенням обласної ради від 26.01.2017 № 56, зі змінами та доповненнями

Мета програми: Забезпечення реалізації державної політики у галузі капітального будівництва шляхом реалізації ключових інфраструктурних проектів

6. Програми розвитку рекреаційно-курортного комплексу та туризму в Запорізькій області на 2016-2020 роки, затвердженої рішенням обласної ради від 20.04.2016 №1, зі змінами

Головною метою програми є створення конкурентноспроможного туристичного продукту, який має максимально задовольнити потреби вітчизняних та іноземних туристів за умови збереження історико-культурних, природних, рекреаційних та лікувальних ресурсів.

Основними завданнями Програми є:

- забезпечення подальшого розвитку рекреаційно-курортного комплексу та туризму в Запорізькій області;

- забезпечення ефективного використання історико-культурних, рекреаційних та лікувальних ресурсів з урахуванням охорони навколишнього середовища, пам'яток історії та культури;

- освоєння нових рекреаційно-курортних зон та територій, які мають туристичний потенціал;

- стимулювання розвитку перспективних тематичних напрямів туризму, зокрема,

екологічного, культурно-пізнавального, сільського та інших;

- стимулювання розвитку інфраструктури туризму із залученням підприємств, іноземних та вітчизняних інвесторів.

Розділ 2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогностичні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено

2.1. Повітряний басейн

Джерелами забруднення повітряного басейну є стаціонарні та пересувні джерела викидів забруднюючих речовин, при цьому більшість викидів відбувається від пересувних джерел.

Промислово-виробничий комплекс

Викиди шкідливих речовин від стаціонарних джерел забруднення обумовлені діяльністю промислових та сільськогосподарських підприємств.

Основними напрямками виробничої і невиробничої діяльності зазначених нижче сільськогосподарських підприємств і господарств є: рослинництво (виращування зернових та технічних культур, збирання та зберігання сільськогосподарської продукції); тваринництво (свинарство, скотарство); оренда земельних часток (паїв).

№ п/п	Назва закладу, адреса	Кількість працюючих	Коротка характеристика діяльності
1	ТОВ «Галресурс»	4	Переробка зернових культур
2	ПП Каналиш Л.М.	2	Тваринницька ферма(свині до 100 гол.)
3	ПП Клімова Н.П.	2	Тваринницька ферма(свині до 100 гол.)
4	ПП Маценко ІМ.	3	Виробництво шлакоблоків
5	ПП Дрьомова М.М.	10	олійниця
6	ТОВ «АРТ –ПРЕСС» Вул. Лермонтова,6	Не працює	Склад поліграфічної продукції
7	ТОВ компанія «АКУБЕНС»	Не працює	Складське приміщення
8	ТОВ «Простір»	2	Оренда земельних часток (паїв), збирання і зберігання сільськогосподарської продукції
9	ТОВ «Агро сервіс плюс»	Не працює	Тваринницька ферма (птиця до 2000 гол)
10	П.П. Шайхет П.С.	2	Виробництво паливних брикетів
11	П.П. Мироненко Олена Василівна	5	Виращування птиці (кури до 2000 гол.)

12	Цех з переробки молока «ПП ТГТ» с. Степне вул. Нагорна,7	8	Виробництво кисломолочної продукції
13	ТОВ «Агроінвест»	2	Оренда земельних часток (паїв), збирання і зберігання сільськогосподарської продукції
14	ПП «Борсук» вул. Українська,29/228	Не працює	Млин
15	АТС ВАТ « Укртелеком» с. Степне, вул. Першотравнева, 63	0	АТС Укртелекому
16	Пошта, с. Степне, вул. Першотравнева, 63	2	Відділення поштового зв'язку
17	ТОВ «Інтер»	6	Оренда земельних часток (паїв), збирання сільськогосподарської продукції
18	ТОВ АФ «Нива»	8	Оренда земельних часток (паїв), збирання сільськогосподарської продукції
19	СФГ Лещенко	4	Оренда земельних часток (паїв), збирання сільськогосподарської продукції

Загальні тенденції до незначного зростання викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами викидів в майбутньому, швидше за все, будуть продовжуватися, оскільки існує перспектива відновлення економічної діяльності частини промислово-виробничого комплексу с. Степне і проектом документу державного планування передбачається збільшення чисельності населення та економічний розвиток підприємств у майбутньому.

Система теплопостачання

Також внесок у забруднення атмосфери додають котельні, автономні джерела теплопостачання.

На даний момент населений пункт забезпечений газом на 98%.

Генеральним планом передбачено будівництво газопостачальної мережі на проектних територіях.

Подальший розвиток газопостачальної мережі буде уточнюватися на наступних стадіях проектування. Майбутні ГРП та ШГРП можливо розмішувати на існуючих та проектних комунально-складських територіях.

На розрахунковий період обладнання населеного пункту системою централізованого теплопостачання генеральним планом не передбачається, у зв'язку з економічною недоцільністю.

Опалення і гаряче водопостачання житлових будинків та громадських об'єктів,

адміністративно-побутових будівель та (за технологічних потреб) будівель іншого призначення у складі перспективних об'єктів сільськогосподарського виробництва забезпечуватиметься у розрахунковому періоді за допомогою автономних джерел – електричних, газових (з використанням комбінованих балонних установок СВГ) та твердопаливних котлів, а також геліосистем та геотермальних систем.

Тенденція збільшення кількості автономних котелень у с. Степне залишатиметься незмінною в майбутньому, і її важливість визначена як значна через потенційний вплив на якість повітря та, як наслідок, на здоров'я населення. Враховуючи безперервну роботу з максимальною продуктивністю в зимовий час - вплив системи опалення на здоров'я населення та навколишнє середовище вважається постійним. Проте оптимізація та комплексний розвиток систем теплопостачання населеного пункту в перспективі покращать ситуацію з якістю повітря.

Транспорт

Суттєвим джерелом забруднення виступає автотранспорт, основна частка викидів по місту припадає на пересувні джерела, переважно від автотранспорту. Викиди від автотранспорту особливо небезпечні для здоров'я людини, оскільки потрапляють у повітря в приземному шарі, в зоні дихання людини. Якість повітря може погіршуватись з причин експлуатації технічно зношеного транспорту, сумнівної якості пального, недосконалої організації дорожнього руху, стану дорожнього покриття та за несприятливих метеорологічних умов.

Вулично-дорожня мережа села складається з головної вулиці з твердим покриттям (вул. Першотравнева), житлових вулиць з твердим і перехідним покриттями, місцевих проїздів більшою мірою з ґрунтовим покриттям та проїздів на виробничих територіях. Головна і житлові вулиці мають зовнішнє освітлення з елементами зовнішнього благоустрою на них. На головній вулиці наявні дві діючі автобусні зупинки, наявний громадський транспорт який виконує маршрут за напрямком Запоріжжя-Степне (26 рейсів на добу).

Більшість вулиць мають тверде асфальтобетонне покриття і освітлення, проте подекуди тротуари відсутні. Частина вулиць в периферійній частині населеного пункту має щебеневе покриття, яке місцями відсутнє. Необхідне удосконалення або заміна існуючого асфальтобетонного покриття, яке знаходиться в незадовільному стані та влаштування нового асфальтобетонного на ґрунтових та щебневих проїзних частинах, влаштування тротуарів і загалом погодження параметрів поперечного профілю вулиць з рекомендаціями ДБН В.2.3-5-2018 «Вулиці та дороги населених пунктів».

Головною вулицею у селі є вул. Першотравнева.

На розрахунковий період передбачено, що загальна довжина вулиць і доріг всіх категорій становитиме 29,35 км, у тому числі, загальна протяжність головної вулиці – 2,85 км; житлових (основних) і сільських вулиць – 20,53 км; провулків і проїздів для господарських цілей – 5,97 км.

Ширина вулиць в червоних лініях прийнята 18 та 12 метрів, проїздів – 8-9 метрів.

Тип покриття проїжджої частини вулиць – асфальтобетон, тротуарів – асфальт.

Система шляхів сполучення, прийнята проектом, забезпечує мінімальні витрати часу на пересування населення до місць прикладання праці і до підприємств повсякденного обслуговування.

Міжселенні транспортні зв'язки на території зони впливу с. Степне забезпечуються достатньо розвинутою мережею автомобільних доріг загального користування:

- державного значення: національна – М-18 (Харків-Сімферополь-Алушта-Ялта), Н-08 (Бориспіль-Дніпро-Запоріжжя-Маріуполь);

▪ місцевого значення: обласні – О080514 (/Н-15/-Наталівка-Новолександрівка-Малотернівка), О080721 (Лежине-Новостепнянське-Киртопине), районні – С080710 (Степне до а/д Н-08), С080712 (Під'їзд до станції Ростуца), С080713 (Степене-Наталівка).

Залізничні вантажно-пасажирські перевезення здійснюються через станції Регіональної Філії Запорізької дирекції «Придніпровська залізниця», найближча з яких, вантажно-пасажирська вузлова станція «Ростуца» 2 класу знаходиться від села на відстані 1,5 км по автодорогам загального користування.

На теперішній час в селі Степне існує міжміський громадський транспорт. Сполучення з сусідніми селами та м. Запоріжжя здійснюється маршрутними таксі, які проходять автомобільною дорогою Н08.

Рейси:

Запоріжжя-Степне – 26 рейсів на добу;

Степне-Запоріжжя – 25 рейсів на добу.

Генеральним планом передбачено реконструкцію зупинок зовнішнього транспорту в районі громадського центру.

Відповідно характеристик автомобільних доріг та даних щодо інтенсивності руху існують ризики перевищення гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у повітрі за певних метеорологічних умов, та шкідливого впливу на умови проживання на прилеглих ділянках.

Тенденція збільшення забруднення від пересувних джерел вважається постійною протягом останніх років. Частка викидів від пересувних джерел, якими в основній масі є автотранспортні засоби, із загального обсягу викидів забруднюючих речовин на території що розглядається, становить близько 87-90%.

Зростання викидів забруднюючих речовин спричинених викидами транспортних засобів в атмосферне повітря є дуже важливою тенденцією, і ймовірно продовжуватиметься, оскільки існує потенціал для подальшого зростання рівня автомобілізації. Таким чином забруднення повітря на ділянках вулиць з підвищеною інтенсивністю руху буде постійно мати ризики негативного впливу на стан здоров'я населення, ґрунт та рослинність прилеглих ділянок, оскільки рух транспорту має підвищену інтенсивність протягом більшої частини тижня з невеликим зниженням у вихідні дні.

Враховуючи вплив різних галузей економіки на атмосферне повітря, можна зробити загальний висновок, що основний вплив на якість повітря відбувається через вплив автотранспорту, що спричиняє також ризики шкідливого впливу на здоров'я населення. Тому проблема забруднення повітря автотранспортними вважається пріоритетною і її вплив на розвиток с. Степне розглядається як негативний.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Генеральний план та План зонування території не буде впроваджений.

Генеральним планом та планом зонування території передбачені нові території промислових, сільськогосподарських підприємств і реконструкція існуючих промислових територій з дотриманням санітарних захисних зон (з пониженням класу шкідливості при необхідності). Зважаючи на відсутність повних даних по виду промислового виробництва існуючих підприємств проектом передбачені обмеження з урахуванням суміжних територій в межах можливостей дотримання розривів. Подальше використання цих територій після затвердження генерального плану можливо тільки за умови дотримання дозволених для встановлених генпланом СЗЗ типів промислових підприємств за санітарною класифікацією.

Вигідне географічне положення та наявність зручних транспортних зв'язків визначає інвестиційну привабливість території села, а аналіз інвестиційних пропозицій свідчить про бажання освоєння цих територій. Сукупність позитивних факторів створює умови для успішного розвитку території, покращення умов проживання та створення робочих місць.

Раціональне використання транспортної інфраструктури дозволить залучити інвестиції для будівництва логістичних об'єктів, об'єктів транспортної інфраструктури та обслуговування, активізувати розвиток сільського господарства, підприємств переробки сільськогосподарської продукції та харчової промисловості.

У випадку, якщо проект генерального плану та плану зонування території не буде затверджений, враховуючи його коригування та альтернативи, стратегічні цілі не будуть досягнуті, що призведе до зниження якості екологічних показників стану довкілля та санітарно-гігієнічних умов проживання населення. У майбутньому, зі збільшенням кількості житлової забудови без належної системи опалення, без оптимізації розміщення нових суб'єктів виробничої діяльності з урахуванням екологічних вимог, а також комунальних підприємств, рівень забруднення атмосферного повітря, швидше за все, матиме тенденцію зростання. Водночас, якщо проект генерального плану не буде впроваджений, вплив транспорту на атмосферне повітря і здоров'я населення буде значно зростати, що знизить рівень комфортного проживання населення.

2.2. Водні ресурси та їх використання

За гідрологічним районуванням території України, територія населеного пункту відноситься до району: 3 – Зона недостатньої водності, 3-2 – Сіверськодонецько-Дніпровська область недостатньої водності.

За генеральною лінією водорозподілу Запорізької області село знаходиться на території водозабірної басейну р. Дніпро, і розташовується переважно на лівому березі струмка із штучною заплавою, що є притокою р. Мокра Московка.

Річка Дніпро належить до категорії великих річок, впадає у Чорне море, має величезне народногосподарське значення, 25 приток на території області та такі параметри: площу водозбору – понад 50,0 тис. км², загальну довжину в межах області – 167 км.

Річка Мокра Московка являється притокою Дніпра. Довжина складає 62 км, площа водозбірної басейну 457 км². Бере початок на південь від с. Райське Вільнянського р-ну. Тече спершу на північний захід, далі – переважно на південний захід. У пониззі тече територією м. Запоріжжя впродовж 7 км і впадає у Дніпро поблизу парку «Дубовий Гай». Долина трапеціє-подібна, розчленована; її ширина до 3 км, глибина до 50 м. Заплава шириною до 30 м. Річище звивисте, його ширина до 5 м, на окремих ділянках замулене. Похил річки 1,8 м/км. Є невеликі водоспади. Живлення мішане з переважанням снігового. Льодостав від кінця грудня до середини березня. Вода сульфатна кальцієво-натрієва, мінералізація від 0,5 г/дм³ у період водопілля до 2,0–2,5 г/дм³ у межений період. Споруджено декілька ставків, використовують для сільськогосподарського водопостачання.

У селі, по тальвегу балки протікає струмок з невизначеною береговою лінією і пересихаючим руслом, який бере свій початок у центральній частині села і лише сезонно підживлюється талими та дощовими водами.

Водопостачання

Наявне централізоване водопостачання. Водопостачання населеного пункту здійснюється облводоканалом ЖЕКП Степок м. Запоріжжя. Також жителі села користуються індивідуальними колодязями, які розташовані безпосередньо на присадибних ділянках.

Генеральним планом передбачено забезпечення всієї території населеного пункту

водопровідною мережею там, де вона відсутня. Рекомендована заміна зношених труб водопровідної системи.

Потребу у воді і об'єм стічних вод на виробничі потреби промислових і сільськогосподарських підприємств, а також на протипожежні потреби визначаємо за чинними нормативними документами.

Водовідведення

Централізована система господарсько-побутової каналізації__відсутня. Жителі населеного пункту в садибній забудові користуються індивідуальними вбиральнями.

Генеральним планом передбачено забезпечення всієї території населеного пункту каналізаційною мережею.

Відповідно до розрахунків Генеральним планом пропонується будівництво сучасних біоінженерних очисних споруд потужністю 0,8 тис. м³/добу, які пропонується побудувати у північно-західній стороні за межами населеного пункту; рекомендована площа очисних споруд становитиме 4,00 га.

Розміри санітарно-захисних зон від каналізаційних очисних споруд механічної та біологічної очистки з термомеханічною обробкою осадів в закритих приміщеннях і насосних станцій прийняті згідно з таблицею 30 СНіП 2.04.03-85 і складають від очисних споруд – 150 м, від насосних станцій – 20 м.

Очисні споруди механічної та біологічної очистки з термомеханічною обробкою осадів в закритих приміщеннях – це промисловий майданчик, який очищує стічні води після села, залишкові забруднення з очищених стічних вод за умови скидання у водойму не перевищують гранично допустимі концентрації (ГДК).

Технології очищення стічних вод залежать від характеру забруднення. Після села на очисні споруди надходять побутові (господарсько-фекальні) і промислові стоки, тому застосовують наступні види (рівні) очищення стічних вод:

1) Механічна очистка. За допомогою решіток, пісковловлювачів і первинних відстійників стічні води очищуються приблизно на 30%.

2) Біологічна очистка. Це основна технологія очищення каналізаційних стоків. Найчастіше застосовують аеротенки – проточні споруди, де стічні води аеруються вдювом повітря від компресорних станцій. Сюди ж подають активний мул – суміш мікроорганізмів і найпростіших тварин типу амеб, інфузорій, рачків, равликів, які в присутності кисню повітря інтенсивно очищують стічні води та окислюють органічні забруднення (аеробний процес). Окислені органічні забруднення надалі випадають в осад на вторинних відстійниках. Після біологічного очищення стічні води очищуються приблизно на 95%, тобто залишкових забруднень залишається близько 5% (бактеріальні забруднення).

3) Споруди знезараження стічних вод. Застосовують хлорування. Очищення вважається виконаним на 100%.

Навколо очисних споруд пропонується санітарно-захисна зона 150 м, у якій проектом передбачено висадку озеленення спеціального призначення.

Дошова каналізація

Відведення поверхневих вод з території села здійснюється способом відведення води з похилів існуючих дорожніх полотен вздовж основних вулиць.

На розрахунковий період планується розміщення мережі дощової каналізації, яка передбачає розташування цієї мережі на понижених ділянках території, де під час опадів спостерігається накопичення дощової води.

Генеральним планом передбачено підключення дощової каналізації до очисних споруд дощової каналізації, які будуть знаходитися на одній території з очисними спорудами

фекальної каналізації за межами населеного пункту. Санітарно-захисна зона від очисних споруд дощової каналізації становитиме 100 м.

Рельєф дозволяє створення єдиної системи відведення поверхневих стоків. Проектом передбачено влаштування двох басейнів системи дощової каналізації з влаштуванням локальних очисних споруд. Система складається з головних та магістральних колекторів, до яких передбачено підключення внутрішньоквартальних колекторів. Розрахункові витрати дощових стоків для басейнів становить:

№ 1 – 583,12 л/с.

№ 2 – 816,08 л/с.

Необхідна продуктивність очисних споруд поверхневих стоків складає:

Споруда № 1 – 2098,8054 м³.

Примітка: Наведені показники підлягають уточненню під час розробки галузевих схем відведення поверхневих стоків.

На територіях виробничих, комунально-складських зон, автостоянок, гаражів, ринків, смітників та інших джерел забруднення необхідно створити локальні відомчі системи водовідведення й очищення поверхневих і дощових вод різного ступеня складності залежно від особливостей функціонального використання територій і водозбірної площі з максимальною можливістю оборотного використання очищених дощових стоків.

На очисних спорудах дощової каналізації необхідно передбачити повну очистку поверхневого стоку від забруднення стічними водами відповідно до норм «Правил охорони поверхневих вод». Очищені стоки рекомендується використовувати для оборотного водопостачання, а невикористані необхідно випускати у водні об'єкти (за наявності). Пропозиції даного розділу потребують уточнення на наступних стадіях проектування.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо проект оновленого генерального плану не буде впроваджено.

У короткостроковому періоді буде поступово збільшуватися використання води. Це є наслідком потенційного зростання економічної активності та зростання населення та темпів житлового будівництва. Якщо положення генерального плану та плану зонування території, пов'язані з водопостачанням, не будуть реалізовані, подальший розвиток житлової та громадської забудови населеного пункту, як і виробничо-промислового сектору, має дуже обмежену перспективу.

На відміну від поверхневих, підземні води більш захищені від антропогенного впливу. Однак, їх якість здебільшого залежить від якісних характеристик поверхневого стоку. Забруднення підземного водоносного горизонту на території населеного пункту пов'язане з порушенням санітарних вимог щодо обладнання та будівництва вигрібних ям, надвірних вбиралень, внесення мінеральних добрив тощо. Збір та очищення стічних вод - в майбутньому незначний відсоток охоплення населеного пункту мережею зливової каналізації, обумовлює подальше забруднення водойм та підземних вод поверхневим стоком, що формується на території с. Степне. Подальше зростання рівня автомобілізації буде збільшувати обсяги потрапляння шкідливих речовин до водних екосистем. За умови відсутності будівництва системи зливової каналізації та будівництва локальних очисних споруд у місцях випуску, забруднення поверхневих і підземних вод, а також ґрунтів, продовжуватимуться.

2.3. Ґрунтове середовище та земельні ресурси

В геоструктурному відношенні територія населеного пункту знаходиться в південно-східній частині Дніпровського кристалічного масиву. Його геологічна будова сформована з

комплексу кристалічних порід докембрію і шару осадкових відкладів неогенового і четвертинного віку.

Докембрійські кристалічні породи залягають на глибині від 15 до 50 м і виходять на денну поверхню в долинах річок. Кристалічні породи перекриті зверху корою вивітрювання, представленою каолінами товщею до 20 м. На корі вивітрювання залягають відклади середньо-сарматського під'ярусу, представлені глинами, пісками, мергелями, загальною товщею до 40 м.

Четвертинна система представлена елювіальними, верхньочетвертинними алювіально-делювіальними, середньо- верхньочетвертинними еолово-делювіальними відкладами, які залягають на глибині від 5 до 26 м і мають суцільний покрив. Літологічно ці відклади складені з лесовидних супісків і суглинків, макропористих карбонатних суглинків. Лесовидна товща ґрунтів до рівня ґрунтових вод володіє просадними властивостями. Ґрунтові умови за просадкою – I та II типу. Середня потужність просадкової товщі – 8 м.

Ґрунтовий покрив представлений переважно чорноземами звичайними малопотужними малогумусними та їх еродованими різновидами (75,0 % площі району), також зустрічаються темно-каштанові ґрунти, каштанові та осолоділі ґрунти. На подах і днищах балок поширені лугово-чорноземні ґрунти.

На території Запорізького району наявні такі корисні копалини: граніт, каолін, польовий шпат і буре вугілля, запаси якого незначні.

Гідрогеологічна будова сформована з таких основних водоносних горизонтів:

Водоносний горизонт тріщинуватої зони кристалічних порід докембрію що залягає у гранітах, біотитових гнейсах, кварцах і має значну площу розповсюдження. Глибина залягання – від 17 до 100 м.

Територія села в існуючих межах за функціональним використанням складається в основному із територій житлової садибної забудови, громадської забудови, сільськогосподарського призначення, комунального господарства, транспортної інфраструктури та рекреаційного призначення, а також із територій що не використовуються за призначенням (території зі зруйнованими, напівзруйнованими або ветхими жилими будівлями та господарськими спорудами, будівлями та спорудами сільськогосподарського призначення, території вільні від забудови та порослі дикою рослинністю).

Територія житлової садибної забудови села Степне складається з присадибних земельних ділянок площею від 0,1 до 0,15 га з, розташованими на них, індивідуальними одноповерховими або двоповерховими житловими будинками та господарськими будовами.

В структурі території житлової садибної забудови наявні присадибні ділянки, подекуди вільні від забудови, подекуди з напівзруйнованими чи зруйнованими будівлями, які зайняті городами або взагалі знаходяться у занедбаному стані та порослі дикою рослинністю.

Більшу частину площі території сільськогосподарського призначення займають городи, які належать мешканцям села і використовуються ними в основному для овочевих культур.

В межах виробничої території розташовані ділянки діючих підприємств по виробництву паливних брикетів; з ремонту та технічного обслуговування; механізована майстерня та гаражі; господарський двір зі зберігання сільськогосподарської техніки; свиноферма із кількістю свиней 128 голів, додатково на цій фермі знаходяться вівці (5 голів), кози (28 голів), один кінь; корівник на 107 голів; склад харчової продукції; млин; олійниця.

В межах населеного пункту наявне кладовище, у центральній частині, не діюче. Діюче кладовище знаходиться у південно-східному напрямку за існуючими межами села, але воно розташоване з порушенням нормативно встановленої санітарної відстані до існуючої

житлової забудови.

Вулично-дорожня мережа села складається з головної вулиці з твердим покриттям (вул. Першотравнева), житлових вулиць з твердим і перехідним покриттями, місцевих проїздів більшою мірою з ґрунтовим покриттям та проїздів на виробничих територіях. Головна і житлові вулиці мають зовнішнє освітлення з елементами зовнішнього благоустрою на них. На головній вулиці наявні дві діючі автобусні зупинки, наявний громадський транспорт який виконує маршрут за напрямком Запоряжжя-Степне (26 рейсів на добу).

Особливо цінні землі в проектних межах населеного пункту відсутні.

Використання території населеного пункту

Назва показника	Існуючий стан (га)	%
Територія в межах населеного пункту, всього:	300,1000	100
у т.ч.: житлової забудови, всього	75,46	25,14
садибної	74,31	24,76
блокованої	-	-
багатоквартирної	1,15	0,38
Громадської забудови, всього	2,1	0,70
Виробничої, всього	0,42	0,14
Комунально-складської, всього	1,79	0,60
Транспортної інфраструктури, всього	16,1874	5,39
Ландшафтно-рекреаційної та озелененої, всього	28,81	9,60
у т.ч. загального користування	8,1	2,70
спецпризначення	21,71	7,23
ландшафтно-рекреаційної	-	-
дач та садівницьких товариств	-	-
Природно-заповідного фонду, всього	-	-
Водних поверхонь	0,73	0,24
Сільськогосподарських угідь	180,87	60,27
Інші території	1,66	0,55

В структурі земельного фонду с. Степне землі житлової забудови займають 75,46 га, або 25,14%, землі громадської забудови – 2,1 га (0,70%). Під виробничою та комунально-складською забудовою 2,21 га (0,74%), під транспортною інфраструктурою – 16,1874 га (5,39%). Ландшафтно-рекреаційні та озеленені території займають 28,81 га (9,60%). Населений пункт має територіальні ресурси, що можуть бути використані для розміщення житлової, громадської, виробничої та комунально-складської забудови, створення зон

короткочасного відпочинку. Територіальні ресурси представлені сільськогосподарськими угіддями площею 180,87 га (60,27%) та іншими територіями площею 1,66 га (0,55%), частина яких відведена під розміщення комунальних об'єктів, житлове будівництво тощо.

Забруднення ґрунтів на території створюють несанкціоновані стихійні сміттєзвалища. Низький рівень екологічної освіти (свідомості населення), культури поводження з твердими побутовими відходами та відходами ремонтно-будівельних робіт, відсутність можливостей утилізації ТПВ призводить до подальшого забруднення с. Степне та прилеглих територій.

Проблема інженерно-геологічних умов земель обумовлена як природними (ландшафтними, паводковими, зливовими дощами) так і антропогенними факторами (неефективна господарська діяльність, відсутність профілактичних заходів). Ця тенденція більш ймовірно залишиться такою і надалі у випадку, якщо не будуть вжиті належні заходи. Виконання заходів є особливо важливим для досягнення цілей та напрямків визначених низкою місцевих та регіональних програм та забезпечення умов сталого соціально-економічного розвитку населеного пункту. Ця проблема вважається пріоритетною і її вплив на розвиток території розглядається як негативний.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо проект оновленого генерального плану не буде впроваджений.

Відсутність генерального плану та плану зонування території з належним функціональним зонування території з визначенням певного цільового призначення, виконання низки заходів щодо інженерної підготовки та захисту території, більш ймовірно призведе до подальшого неефективного використання земель, поширення смітників тощо.

Земельні ресурси зазнають негативного впливу від побутових відходів, значна частина яких могла б знайти застосування як вторинна сировина. На території села відсутні підприємства з перероблення та утилізації відходів виробництва.

Забруднені ґрунти є вторинним джерелом забруднення підземних та поверхневих вод, а також повітря, через незадовільний стан покриття вулиць та недостатню кількість зелених насаджень.

Тому, якщо генеральний план та план зонування території не буде затверджено, є тенденція до подальших негативних наслідків.

2.4. Поводження з відходами

Мережі розташування об'єктів місць утилізації побутових відходів та місця захоронення тварин знаходяться за межами сільської ради. Тверді побутові відходи вивозяться на сміттєзвалище м. Запоріжжя.

Аналіз обсягів захоронення комунальних змішаних ТПВ показує, що вони щорічно зростають. Щорічний обсяг утворених твердих побутових відходів села Степне на розрахунковий період складає до 0,833 тис. т.

З метою запобігання виникненню несанкціонованих звалищ та забезпечення санітарного стану населеного пункту генеральним планом пропонується на території населеного пункту розмістити контейнери для зберігання побутових відходів.

Існуюча тенденція до збільшення обсягів утворених відходів, більш ймовірно не матиме різких коливань найближчим часом, але в довготривалій перспективі матиме поступове зростання, тому впровадження ефективної системи поводження з відходами є вкрай необхідним. Зростання обсягів відходів призводить до негативного впливу на навколишнє середовище та створює ризики впливу на здоров'я населення. Розвиток системи поводження з відходами є одним із пріоритетних завдань органів в сфері охорони навколишнього

природного середовища. В даній сфері розроблені програми державного і регіонального рівня. Очікується, що їх реалізація забезпечить досягнення екологічних стандартів в сфері поводження з відходами на місцевому рівні.

2.5. Рослинний та тваринний світ, біорізноманіття, ландшафт

Флора та рослинність

Згідно «Геоботанічного районування України» територія Запорізького району розташована у Славгородському геоботанічному районі різнотравно-типчаківих степів Самарського лівобережного округу різнотравно-злакових степів, байрачних лісів та засолених лук та частково (правий берег) у Софіївсько-Марганецькому геоботанічному районі різнотравно-типчаківих степів і рослинності гранітних відслонень Бузько-Дніпровського правобережного геоботанічного округу багаторізнотравно-типчаківих-ковиликових степів, байрачних лісів та рослинності гранітних відслонень Чорноморсько-Азовської степової підпровінції Понтичної степової провінції Євразійської степової області.

Флора району нараховує більше ніж 900 видів судинних рослин. За еколого-ценотичною притаманністю переважає степова еколого-ценотична група. Досить високі показники має синантропна еколого-ценотична група. Далі у порядку зменшення перебувають петрофітна (вкл. гранітну та вапнякову), лучна, псамофітна, чагарникова, лісова, гідрофітна, гігрофітна та галофітна еколого-ценотичні групи.

В межах району зростає низка ендемічних та рідкісних видів рослин пов'язаних з пісками (*Agropyron dasyanthus*, *Allium savranicum*, *Betula borysthena*, *Centaurea appendicata*, *Jurinea paczoskiana*, *Thymus borysthenicus*, *Tragopogon borysthenicus*, *Viola lavrenkoana*), степами та вапняковими відслоненнями (*Adonis wolgensis*, *Astragalus ponticus*, *A. dasyanthus*, *A. henningii*, *Bulbocodium versicolor*, *Calophaca wolgarica*, *Caragana scythica*, *Crocus reticulatus*, *Cymbocasma borysthena*, *Paeonia tenuifolia*, *Pulsatilla pratensis*), гранітними відслоненнями (*Allium flavescens*, *A. podolicum*, *Dianthus andzejowskianus*, *Jurinea calcarea*, *Hyacinthella leucophaea*, *Tulipa graniticola*) та байрачними лісами (*Anemone ranunculoides*, *A. sylvestris*, *Corydalis marschalliana*, *C. paczoskii*, *Fritillaria ruthenica*, *Ornithogalum boucheanum*, *Scilla bifolia*, *Tulipa quercetorum*). Також у північно-західній частині району зростають декілька видів папоротей (*Asplenium septentrionale*, *A. trichomanes*, *Cystopteris fragilis*, *Dryopteris carthusiana*, *Polypodium vulgare*), які є рідкісними для Запорізької області. На мілководдях Дніпровського водосховища трапляються рідкісні водні види – *Aldrovanda vesiculosa*, *Nymphoides peltata*, *Salvinia natans*, *Trapa natans*.

Рослинність району нині представлена комплексом угруповань, де найбільші площі займають агроландшафти. Степова (вкл. петрофітно-степову) рослинність представлена формаціями різнотравно-типчаківих-ковиликових степів, де домінують посухостійкі дернинні та деякі кореневищні злаки – *Stipa capillata*, *S. lessingiana*, *S. pulcherrima*, *S. ucrainica*, *S. pennata*, *Festuca valesiaca*, *Koeleria cristata*, *Botryochloa ischaemum*, *Bromopsis riparia*, *Elytrigia intermedia*. Певну роль в степових угрупованнях відіграють деякі посухостійкі хамефіти – *Amygdalus nana*, *Caragana frutex*, *Ephedra distachya*, рідко – *Caragana scythica* та види посухостійкого різнотрав'я – *Crinitaria villosa*, *Medicago romanica*, *Phlomis pungens*, *Salvia nutans* та ін. Поширені ці угруповання переважно на схилах до р. Дніпро та у верхніх частинах балок.

Чагарникові угруповання у межах району утворюють *Prunus stepposa*, *Crataegus fallacina*, *Spiraea hypericifolia* та види роду *Rosa* spp. Вони зосереджені у тальвегах дрібних балок та у нижніх частинах схилів великих балок. На узбережжі Каховського водосховища певні площі займають штучні лісові насадження з *Pinus sylvestris*, *P. pallasiana*, *Robinia*

pseudoacacia, *Salix acutifolia*, *Ulmus laevis* тощо. Найбільший штучний лісовий масив району розташований між с. Розумовка – с. Лисогірка. Ділянки аренних та заплавних лісів з домінуванням *Salix alba*, *S. fragilis*, *Populus alba*, *P. nigra*, *P. tremula*, *Betula borysthena* трапляються на Біленько-Розумівській гряді.

Піщані степи поширені фрагментарно по правому берегу р. Дніпро (між с. Розумівка-Лисогірка). Тут домінують *Artemisia marschalliana*, *Carex colchica*, *Secale sylvestre*, *Festuca beckeri*. Луки зосереджені у заплавах рр. Дніпро та Кінська, нижніх частинах численних балок. Їх утворюють злаки (*Alopecurus pratensis*, *Calamagrostis epigeios*, *Bromopsis inermis*, *Festuca pratensis*, *F. regeliana*, *Elytrigia repens*), осоки (*Carex* spp.) та мезофітне різнотрав'я (*Agrimonia eupatoria*, *Tanacetum vulgare*, *Cicorium intybus*, *Geranium* spp.). На ділянках з інтенсивним використанням степів та лук можуть набувати поширення збої з домінуванням *Elytrigia repens*, *Poa bulbosa*, *Centaurea diffusa*, *Eryngium campestre* тощо.

Водна рослинність (вкл. прибережно-водну) поширена на мілководдях Дніпра, Кінської, Каховського водосховища та у меліоративних каналах. Домінантами прибережно-водних ценозів виступають *Phragmites australis*, *Typha angustifolia*, *Glyceria maxima*, *Carex riparia* тощо. На мілководдях водосховища та у річках поширені ценози занурених та вільноплаваючих гідрофітів де провідну роль відіграють – *Ceratophyllum demersum*, *Myriophyllum spicatum*, *Potamogeton perfoliatus*, *Lemna minor*. У меншій мірі відмічені ценози з домінуванням *Nymphaea alba*, *Nuphar lutea*, *Nymphoides peltata*, *Typha natans*, *Salvinia natans*.

Перелік охоронюваних видів рослин Запорізького району відображений у таблиці 1.

Перелік рослинних угруповань, занесених до «Зеленої книги України» (2009), показаний у таблиці 2.

Таблиця 1

Види рослин, що охороняються в межах Запорізького району

Назва виду	ЧКУ	ЄЧС	МСОП	ЗАП
1	2	3	4	5
<i>Adonis vernalis</i> L. – горицвіт весняний	+	+	-	-
<i>Adonis wolgensis</i> Stev. – горицвіт волзький	+	-	-	-
<i>Allium savranicum</i> Besser – цибуля савранська	+	-	-	-
<i>Asplenium</i> × <i>heufleri</i> Reichardt – асплений Гейфлера	+	-	-	-
<i>Astragalus dasyanthus</i> Pall. – астрагал шерстистоквітковий	+	-	-	-
<i>Astragalus henningii</i> (Steven) Klokov – астрагал Геннінга	+	-	-	-
<i>Bulbocodium versicolor</i> (Ker Gawl.) Spreng. – брандушка різнокольорова	+	-	-	-
<i>Calophaca wolgarica</i> (L. fil.) DC. – майкараган волзький	+	-	+	-
<i>Crocus reticulatus</i> Steven ex Adams – шафран сітчастий	+	-	-	-
<i>Caragana scythica</i> (Kom.) Pojark. – карагана скіфська	+	-	-	-
<i>Cetraria steppae</i> (Savicz) Karnef. – цетрарія степова	+	-	-	-
<i>Centaurea appendicata</i> Klokov – волошка вликопридаткова	+	-	-	-
<i>Cymbopachya borysthena</i> – цимбохазма дніпровська	+	-	-	-
<i>Elytrigia stipifolia</i> (Czern. ex Nevski) Nevski – пирій ковилолистий	+	-	-	-
<i>Gladiolus tenuis</i> M. Vieb. – косарики тонкі	+	-	-	-
<i>Fritillaria ruthenica</i> Wikstr. – рябчик руський	+	-	-	-
<i>Genista scythica</i> Pacz. – дрік скіфський	+	-	-	-
<i>Orchis fragrans</i> Pollini – зозулинець запашний	+	-	-	-
<i>Orchis miliaris</i> L. – зозулинець шоломоносний	+	-	-	-

<i>Orchis morio</i> L. – зозулинець салеповий	+	-	-	-
<i>Orchis usitata</i> L. – зозулинець обпалений	+	-	-	-
<i>Onosma subtinctoria</i> Klokov – громовик напівфарбувальний	-	-	-	+
<i>Ornithogalum boucheanum</i> (Kunth) Asch. – ряска Буше	+	-	-	-
<i>Neottia nidis-avis</i> (L.) Rich – гніздівка звичайна	+	-	-	-
<i>Nymphoides peltata</i> – плавун щитолистий	+	+	-	-
<i>Morchella steppicola</i> Zerova – зморшок степовий	+	-	-	-
<i>Paeonia tenuifolia</i> L. – півонія тонколиста	+	+	-	-
<i>Pulsatilla nigricans</i> Stoerck – сон чорніючий	+	-	-	-
<i>Stipa borysthenica</i> Klokov ex Prokudin – ковила дніпровська	+	-	-	-
<i>Stipa capillata</i> L. – ковила волосита	+	-	-	-
<i>Stipa grafiana</i> Steven – ковила Графа	+	-	-	-
<i>Stipa lessingiana</i> Trin. & Rupr. – ковила Лессінга	+	-	+	-
<i>Stipa pennata</i> L. – к. пірчаста	+	-	-	-
<i>Stipa tirsia</i> Steven – к. вузьколиста	+	-	-	-
<i>Stipa ucrainica</i> P. Smirn. – ковила українська	+	-	-	-
<i>Trapa natans</i> L. – водяний горіх плаваючий	+	+	-	-
<i>Tulipa granitica</i> (Klokov & Zoz) Klokov – тюльпан гранітний	+	-	-	-
<i>Tulipa ophiophylla</i> Klokov & Zoz – тюльпан змієлистий	+	-	-	-
<i>Tulipa quercetorum</i> Klokov & Zoz – тюльпан дібровний	+	-	-	-
<i>Tulipa schrenkii</i> Regel – тюльпан Шренка	+	-	-	-
<i>Agropyron dasyanthum</i> Ledeb. – житняк пухнастоквітковий	-	+	+	-
<i>Batrachium rionii</i> (Lagger) Nyman – водяний жовтець Ріона	-	+	+	-
<i>Vincetoxicum rossicum</i> (Клеоров) Barbar. – ластовень руський	-	-	-	+
<i>Xanthoparmelia ryssolea</i> (Ach.) O. Blanco et al. – ксантопармелія загорнута	+	-	-	-
<i>Allium decipiens</i> Fisch.ex Schult. – цибуля оманна	-	-	-	+
<i>Allium angulosum</i> L. – цибуля гранчаста	-	-	-	+
<i>Allium flavescens</i> Besser – цибуля жовтіюча	-	-	-	+
<i>Allium guttatum</i> Steven – цибуля краплиста	-	-	-	+
<i>Allium inaequale</i> Janka – цибуля нерівна	-	-	-	+
<i>Allium paczoskianum</i> Tuzs. – цибуля Пачоського	-	-	-	+
<i>Aurinia saxatilis</i> (L.) Desv. – ауринія скельна	-	-	-	+
<i>Amygdalus nana</i> L. – степовий мигдаль	-	-	-	+
<i>Anchusa popovii</i> (Gusul.) Dobrosz. – воловик Попова	-	-	-	+
<i>Anemone ranunculoides</i> L. – анемона жовтецева	-	-	-	+
<i>Anemone sylvestris</i> L. – анемона лісова	-	-	-	+
<i>Asparagus verticillatus</i> L. – холодок кільчастий	-	-	-	+
<i>Asplenium trichomanes</i> L. – асплений волосовидний	-	-	-	+
<i>Asplenium septentrionale</i> (L.) Hoffm. – асплений північний	-	-	-	+
<i>Astragalus corniculatus</i> M.Bieb. – астрагал ріжковий	-	-	-	+
<i>Astragalus pubiflorus</i> DC. – астрагал пухнастоквітковий	-	-	-	+
<i>Bellevalia sarmatica</i> (Pall. ex Georgi) Woronow – белевалія сарматська	-	-	-	+

<i>Butomus umbellatus</i> L. – сусак зонтичний	-	-	-	+
<i>Campanula trachelium</i> L. – дзвоники кропиволисті	-	-	-	+
<i>Campanula glomerata</i> L. – дзвоники скупчені	-	-	-	+
<i>Centaurea marschalliana</i> Spreng. – волошка Маршалла	-	-	-	+
<i>Centaurea orientalis</i> L. – волошка східна	-	-	-	+
<i>Clematis integrifolia</i> L. – ломоніс цілолистий	-	-	-	+
<i>Corydalis marshalliana</i> (Pall. ex Willd.) Pers. – ряст Маршаллів	-	-	-	+
<i>Corydalis paczoskii</i> N. Busch – ряст Пачоського	-	-	-	+
<i>Convallaria majalis</i> L. – конвалія звичайна	-	-	-	+
<i>Cystopteris fragilis</i> (L.) Bernh. – пухирник ламкий	-	-	-	+
<i>Ephedra distachya</i> L. – ефедра двоколоса	-	-	+	+
<i>Gagea paczoskii</i> (Zapal.) Grossh. – зірочки Пачоського	-	-	-	+
<i>Gagea ucrainica</i> Klokov – зірочки українські	-	-	-	+
<i>Gagea bulbifera</i> (Pall.) Salisb. – зірочки бульбисті	-	-	-	+
<i>Gagea szovitsii</i> (Lang.) Besser ex Schult. et Schult. f. – зірочки Шовіца	-	-	-	+
<i>Haplophyllum suaveolens</i> (DC.) G. Don f. – гаплофіл запашний	-	-	-	+
<i>Hedysarum grandiflorum</i> Pall. – солодушка великоквіткова	-	-	-	+
<i>Hesperis tristis</i> L. – вечорниці сумні	-	-	-	+
<i>Hyacinthella leucophaea</i> (C. Koch) Schur – гіацинтик блідий	-	-	-	+
<i>Inula hirta</i> L. – оман шорсткий	-	-	-	+
<i>Iris halophyla</i> Pallas – півники солелюбні	-	-	-	+
<i>Iris pumila</i> L. – півники карликові	-	-	-	+
<i>Iris pseudacorus</i> L. – півники болотні	-	-	-	+
<i>Jurinea granitica</i> Klokov – юринея гранітна	-	-	-	+
<i>Jurinea thyrsoflora</i> – Klokov – юринея гроновидна	-	-	-	+
<i>Linum czerniaevii</i> Klokov – льон Черняєва	-	-	-	+
<i>Linum tenuifolium</i> L. – льон тонколистий	-	-	-	+
<i>Muscari neglectum</i> Guss. – гадюча цибулька занедбана	-	-	-	+
<i>Onosma subtinctoria</i> Klokov – громовик напівфарбувальний	-	-	-	+
<i>Polypodium vulgare</i> L. – багатоніжка звичайна	-	-	-	+
<i>Potentilla astracana</i> Jacq. – перстач астраханський	-	-	-	+
<i>Rosa bordzilowskii</i> Chrshan. – шипшина Бордзіловського	-	-	-	+
<i>Rosa lonaczewskii</i> Dubovik – шипшина Лоначевського	-	-	-	+
<i>Rosa spinosissima</i> L. – шипшина найколючіша	-	-	-	+
<i>Silene supina</i> M. Bieb. – смілка приземкувата	-	-	-	+
<i>Scilla bifolia</i> L. – проліска дволисна	-	-	-	+
<i>Scilla siberica</i> Haw. – проліска сибірська	-	-	-	+
<i>Spiraea hypericifolia</i> L. – спірея звіробоелиста	-	-	-	+
<i>Valeriana stolonifera</i> Czern. – валеріана пагононосна	-	-	-	+
<i>Valeriana tuberosa</i> L. – валеріана бульбиста	-	-	-	+
<i>Vinca herbacea</i> Waldst. & Kit. – барвінок трав'яний	-	-	-	+
<i>Verbascum phlomoides</i> L. – дивина лікарська	-	-	-	+
<i>Всього</i>	40	6	5	61

Рослинні угруповання, занесені до «Зеленої книги України» (2009)

№	Формації	Асоціації	Адмін. район
1.	берези дніпровської (<i>Betuleta borysthénicae</i>)	дніпровськоберезовий ліс аземнокуничниковий (<i>Betuletum (borysthénicae) calamagrostidosum (epigeioris)</i>), дніпровськоберезовий ліс повзучопирійовий (<i>Betuletum (borysthénicae) elytrigosum (repentis)</i>), звичайнодубово–дніпровськоберезовий ліс очеретовий (<i>Querceto (roboris)–Betuletum (borysthénicae) phragmitosum (australis)</i>)	2,5,6
2.	мигдалю низького (<i>Amygdaleta nanae</i>)	мигдалево-різнотравна <i>Amygdaletum (nanae) varioherbosum</i> , мигдалево-тупчакова <i>Amygdaletum (nanae) festucosum (valesiacaе)</i> волосистоковилово–низькомигдалева (<i>Amygdaletum (nanae) stiposum (capillatae)</i>), вузьколистоквиллово–низькомигдалева (<i>Amygdaletum (nanae) stiposum (tirsae)</i>), вузьколистотонконогово–низькомигдалева (<i>Amygdaletum (nanae) poosum (angustifoliae)</i>), низькомигдалева чиста (<i>Amygdaletum nanae purum</i>), прибережностокосо–низькомигдалева (<i>Amygdaletum (nanae) bromopsidosum (ripariae)</i>)	1-15
3.	майкарагану волзького (<i>Calophaceta wolgaricae</i>)	валіськострицево–волзькокалофакова (<i>Calophacetum (wolgaricae) festucosum (valesiacaе)</i>), волзькокалофакова чиста (<i>Calophacetum wolgaricae purum</i>), волосистоковилово–волзькокалофакова (<i>Calophacetum (wolgaricae) stiposum (capillatae)</i>), волохатокринітарієво–волзькокалофакова (<i>Calophacetum (wolgaricae) crinitariosum (villosae)</i>), вузьколистотонконогово–волзькокалофакова (<i>Calophacetum (wolgaricae) poosum (angustifoliae)</i>)	3, 5, 7, 11, 12, 15
4.	карагани скіфської (<i>Caraganeta scythicae</i>)	валіськострицево–скіфськокараганова (<i>Caraganetum (scythicae) festucosum (valesiacaе)</i>), українськоковилово–скіфськокараганова (<i>Caraganetum (scythicae) stiposum (ucrainicae)</i>)	1, 3, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 15
5.	дроку скіфського (<i>Geniseta scythicae</i>)	вапнолюбнобедринцево–скіфськодрокова (<i>Genistetum (scythicae) pimpinellosum (titanophilaе)</i>), двовидночерецево–скіфськодрокова (<i>Genistetum (scythicae) thymosum (dimorphi)</i>), короткоголовоюрінесво–	1, 15

		скіфськодрокова (<i>Genistetum (scythicae) jurineosum (brachycephalae)</i>).	
6.	пирію ковилолистого (<i>Elytrigietum stipifoliae</i>)	валіськокострицево–ковилолистопирійна (<i>Elytrigietum (stipifoliae) festucosum (valesiacaе)</i>), вузьколистотонконогово–ковилолистопирійна (<i>Elytrigietum (stipifoliae) poosum (angustifoliae)</i>), ковилолистопирійна чиста (<i>Elytrigietum stipifoliae purum</i>), прибережностоколосово–ковилолистопирійна (<i>Elytrigietum (stipifoliae) bromopsidosum (ripariae)</i>)	1, 12, 13, 15
7.	ковили дніпровської (<i>Stipeta borysthenicae</i>)	волосистоковилово–дніпровськоковилова (<i>Stipetum (borys thenicae) stiposum (capillatae)</i>), лавренково-житняково–дніпровськоковилова (<i>Stipetum (borysthenicae) agropyronosum (lavrenkoani)</i>), лишайниково–вузьколистоюринесєво–дніпровськоковилова (<i>Stipetum (borysthenicae) jurineoso (stoechadifoliae)–cladoniosum</i>), беккерокострицево–дніпровсько-ковилова (<i>Stipetum (borysthenicae) festucoso (beckeri)</i>)	2, 3, 5, 6, 7, 11, 14
8.	ковили гранітної (<i>Stipeta graniticolae</i>)	бульбистотонконогово–гранітноковилова (<i>Stipetum (graniticolae) poosum (bulbosae)</i>), валіськокострицево–гранітноковилова (<i>Stipetum (graniticolae) festucosum (valesiacaе)</i>), вапняковочebreцево–гранітноковилова (<i>Stipetum (graniticolae) thymosum (calcarei)</i>), волосистоковилово–гранітноковилова (<i>Stipetum (graniticolae) stiposum (capillatae)</i>), низькоосоково–гранітноковилова (<i>Stipetum (graniticolae) caricosum (humilis)</i>), українськоковилово–гранітноковилова (<i>Stipetum (graniticolae) stiposum (ucrainicae)</i>).	1, 5, 11, 13, 15
9.	ковили Залеського (<i>Stipeta zaleskii</i>)	валіськокострицево–залеськоковилова (<i>Stipetum (zalesskii) festucosum (valesiacaе)</i>), вузьколистоковилово–залеськоковилова (<i>Stipetum (zalesskii) stiposum (tirsae)</i>), залеськоковилова чиста (<i>Stipetum zaleskii purum</i>), кущовокараганово–залеськоковилова (<i>Stipetum (zalesskii) caraganosum (fruticis)</i>), лессінгоковилово–залеськоковилова (<i>Stipetum (zalesskii) stiposum (lessingianaе)</i>), найкрасивішоковилово–залеськоковилова (<i>Stipetum (zalesskii) stiposum (pulcherrimae)</i>), прибережностоколосово–залеськоковилова (<i>Stipetum (zalesskii) bromopsidosum (ripariae)</i>).	1, 15
10.	ковили Лессінга	лессінговоковилово-типчакова <i>Stipetum</i>	1-15

	(<i>Stipeta lessingiana</i>)	(<i>lessingiana</i>) <i>festucosum</i> (<i>valesiaca</i>) волосистоковилово–лессінгоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>lessingiana</i>) <i>stiposum</i> (<i>capillatae</i>)), вузьколистотонконогово–лессінгоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>lessingiana</i>) <i>poosum</i> (<i>angustifoliae</i>)), гребінчастожитняково– лессінгоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>lessingiana</i>) <i>agropyrosom</i> (<i>pectinatae</i>)), пониклошавлієво– лессінгоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>lessingiana</i>) <i>salviosum</i> (<i>nutantis</i>)), прибережностоколосово– лессінгоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>lessingiana</i>) <i>bromopsidosum</i> (<i>ripariae</i>))	
11.	ковили найкрасивішої (<i>Stipeta pulcherrimae</i>)	валіськокострицево– найкрасивішоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>pulcherrimae</i>) <i>festucosum</i> (<i>valesiaca</i>)), ковилолистопирійово– найкрасивішоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>pulcherrimae</i>) <i>elytrigiosum</i> (<i>stipifoliae</i>)), кущово караганово– найкрасивішоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>pulcherrimae</i>) <i>caraganosum</i> (<i>fruticis</i>)), волохато-кринітарієво– найкрасивішоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>pulcherrimae</i>) <i>crinitariosum</i> (<i>villosae</i>)), двоколосковоефедрово–найкрасивішоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>pulcherrimae</i>) <i>ephedrosom</i> (<i>distachyi</i>))	1-3, 7, 9, 12, 14, 15
12.	ковили пірчастої (<i>Stipeta pennatae</i>)	валіськокострицево–пірчастоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>pennatae</i>) <i>festucosum</i> (<i>valesiaca</i>)), вузьколистотонконогово–пірчастоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>pennatae</i>) <i>poosum</i> (<i>angustifoliae</i>))	3-5, 8
13.	ковили української (<i>Stipeta ucrainicae</i>)	українськоковилово-типчакова <i>Stipeta</i> (<i>ucrainicae</i>) <i>festucosum</i> (<i>valesiaca</i>) австрійськополиново–українськоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>ucrainicae</i>) <i>artemiosum</i> (<i>austriaca</i>)), волосистоковилово–українськоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>ucrainicae</i>) <i>stiposum</i> (<i>capillatae</i>)), волохатокринітарієво– українськоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>ucrainicae</i>) <i>crinitariosum</i> (<i>villosae</i>)), вузьколистотонконогово–українськоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>ucrainicae</i>) <i>poosum</i> (<i>angustifoliae</i>)), кущовокараганово–українськоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>ucrainicae</i>) <i>caraganosum</i> (<i>fruticis</i>)), лессінгоковилово–українськоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>ucrainicae</i>) <i>stiposum</i> (<i>lessingiana</i>)), сегієромолочаєво–українськоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>ucrainicae</i>) <i>euphorbiosum</i> (<i>sequieranae</i>)).	1-15
14.	ковили волосистої (<i>Stipeta capillatae</i>)	бородачево-волосистоковилова (<i>Stipetum</i> (<i>capillatae</i>) <i>botriochloosum</i> (<i>ischaemi</i>)),	1-15

		волосистоковилова чиста (<i>Stipetum capillatae purum</i>), гребінчастокипцево–волосистоковилова (<i>Stipetum (capillatae) koeleriosum (cristatae)</i>) кущовокараганово–волосистоковилова (<i>Stipetum (capillatae) caraganosum (fruticis)</i>), лессінгоковилого–волосистоковилова (<i>Stipetum (capillatae) stiposum (lessingiana)</i>), Волосистоковилого–мунчакова <i>Stipetum (capillatae) festucosum (valesiaca)</i> , волосистоковилого грудницева <i>Stipetum (capillatae) galatellosum (villosae)</i>	
15.	Солодки голої (<i>Glycyrrhizeta glabrae</i>)	валіськокострицево–голосолодкова (<i>Glycyrrhizetum (glabrae) festucosum (valesiaca)</i>), вузьколистотонконогово–голосолодкова (<i>Glycyrrhizetum (glabrae) poosum (angustifoliae)</i>), голосолодкова чиста (<i>Glycyrrhizetum glabrae purum</i>), колхікоосоково–голосолодкова (<i>Glycyrrhizetum (glabrae) caricosum (colchica)</i>), чорноморськоколосьняковоголосолодкова (<i>Glycyrrhizetum (glabrae) leymosum (sabulosae)</i>).	10, 11
16.	Водяного горіху плаваючого (<i>Trapa natantis</i>)	водяногогоріхова чиста (<i>Trapaetum natantis purum</i>), гребінчатордесниково–водяногогоріхова (<i>Trapaetum (natantis) potamogetosum (pectinati)</i>), зануренокуширово–водяногогоріхова (<i>Trapaetum (natantis) ceratophyllosum (demersi)</i>), плаваючордесниково–водяногогоріхова (<i>Trapaetum (natantis) potamogetosum (natantis)</i>), плаваючосальвінієво–водяногогоріхова (<i>Trapaetum (natantis) salviniosum (natantis)</i>), пронизанолисто–рдесниково–водяногогоріхова (<i>Trapaetum (natantis) potamogetosum (perfoliati)</i>), щитолістоплавуново–водяногогоріхова (<i>Trapaetum (natantis) nymphoidosum (peltatae)</i>).	2, 3 5, 6
17.	Водяного жовтецю Ріона (<i>Batrachietia rionii</i>)	зануренокуширово–ріоноводяножовтецева (<i>Batrachietum (rionii) ceratophyllosum (demersi)</i>), ріоноводяножовтецева чиста (<i>Batrachietum rionii purum</i>).	2, 3-7, 11, 12, 14
18.	Глечиків жовтих (<i>Nupharetia luteae</i>)	водяногогоріхово–жовтоглечикова (<i>Nupharetum (luteae) traposum (natantis)</i>), напівзануренокуширово–жовтоглечикова (<i>Nupharetum (luteae) ceratophyllosum (submersi)</i>), плаваючосальвінієво–жовтоглечикова (<i>Nupharetum (luteae) salviniosum (natantis)</i>), щитолістоплавуново–жовтоглечикова (<i>Nupharetum (luteae) nymphoidosum (peltatae)</i>)	2, 3 5, 6

19.	куги приморської (<i>Schoenoplecteta littoralis</i>)	приморськокугова чиста (<i>Schoenoplectetum littoralis purum</i>), очеретяно приморськокугова (<i>Schoenoplectetum (littoralis) phragmitosum</i>)	7, 10, 14
20.	лепешняку тростинового (<i>Glycerieta arundinaceae</i>)	морськобульбокомишево– тростиноволепешнякова (<i>Glycerietum (arundinaceae) bolboschoenosum (maritimae)</i>), наземнокуничниково–тростиново-лепешнякова (<i>Glycerietum (arundinaceae) calamagrostidosum (epigeioris)</i>), тростиноволепешнякова чиста (<i>Glycerietum arundinaceae purum</i>).	2, 3-7, 12
21.	латаття білого (<i>Nymphaeeta albae</i>)	водяногоріхово–білолататтєва (<i>Nymphaeetum (albae) traposum (natantis)</i>), напівзанурено- куширово–білолататтєва (<i>Nymphaeetum (albae) ceratophyllosum (submersi)</i>), плаваючосальвінієво–білолататтєва (<i>Nymphaeetum (albae) salviniosum (natantis)</i>), щитолистоплавуново–білолататтєва (<i>Nymphaeetum (albae) nymphoidosum (peltatae)</i>).	2, 3 5, 6
22.	плавуна щитолистого (<i>Nymphoideta peltatae</i>)	жовтогличиково–щито листо плавунова (<i>Nymphoidetum (peltatae) nupharosum (lutei)</i>), зануренокуширово–щитолистоплавунова (<i>Nymphoidetum (peltatae)ceratophyllosum (demersi)</i>), колосистоводоперицево– щитолистоплавунова (<i>Nymphoidetum (peltatae) myriophyllosum (spicati)</i>), плаваючордесниково– щитолистоплавунова (<i>Nymphoidetum (peltatae) potamogetosum (natantis)</i>), плаваючосальвінієво– щитолистоплавунова (<i>Nymphoidetum (peltatae) salviniosum (natantis)</i>), пронизанолистордесниково– щитолистоплавунова (<i>Nymphoidetum (peltatae) potamogetosum (perfoliati)</i>), щитолистоплавунова чиста (<i>Nymphoidetum peltatae purum</i>).	2, 3 5, 6
23.	сальвінії плаваючої (<i>Salvinieta natantis</i>)	зануренокуширово–плаваючосальвінієва (<i>Salvinietum (natantis) ceratophyllosum (demersi)</i>), малоряськово–плаваючосальвінієва (<i>Salvinietum (natantis) lemnosum (minoris)</i>), плаваючосальвінієва чиста (<i>Salvinietum natantis purum</i>), спіроделево–плаваючосальвінієва (<i>Salvinietum (natantis) spirodelosum (polyrrhizae)</i>), триборозенчаторяськово– плаваючосальвінієва (<i>Salvinietum (natantis) lemnosum (trisulcae)</i>).	2, 3 5, 6
24.	стрілолисту	водяногоріхово–звичайнострілолиста	2, 3 5, 6

	стрілолистого (<i>Sagittarieta sagittifoliae</i>)	(<i>Sagittarietum (sagittifoliae) traposum (natantis)</i>), плаваючосальвінієво–звичайнострілолиста (<i>Sagittarietum (sagittifoliae) salviniosum (natantis)</i>), щитолистоплавуново–звичайно–стрілолиста (<i>Sagittarietum (sagittifoliae) nymphoidosum (peltatae)</i>).	
--	---	--	--

Примітка. Райони: 1 – Більмацький район, 2 – Василівський район, 3 – Вільнянський район, 4 – Гуляйпільський район, 5 – Запорізький район, 6 – Кам'янсько-Дніпровський район, 7 – Мелітопольський район, 8 – Новомиkolaївський район, 9 – Оріхівський район, 10 – Приазовський район, 11 – Приморський район, 12 – Токмацький район, 13 – Чернігівський район, 14 – Якимівський район, 15 – Розівський район.

Ентомофауна

Різноманіття будь-якої локальної ентомофауни визначається кількома базовими чинниками: різноманіттям природних умов даної території, впливом на неї діяльності людини, а також загальними розмірами регіону. Певна річ, сучасне поширення видів в певній мірі є результатом їх виникнення, еволюції та розселення і це знаходиться відображення у традиційному зоогеографічному районуванні.

В цілому ентомофауна Запорізької області за таксономічним багатством, ймовірно, не поступається суміжним з нею Дніпропетровщині або Херсонщині. Певна річ, у межах регіону це розмаїття розподілене досить нерівномірно. В основному воно зосереджене у місцях, де угруповання комах зазнали і зазнають зараз меншого впливу діяльності людини. Це, в першу чергу, наявні території природно-заповідного фонду, а також місця, незручні для господарювання.

Нижче подано стислу загальну інформацію щодо ентомофауни адміністративно-територіального району області. У кожному з них вона налічує тисячі видів. Наведено лише найхарактерніші для кожної місцини і такі, що заслуговують на особливу увагу з огляду збереження біорізноманіття території. Природно, що значна кількість видів є спільною для ентомофаун різних районів. Але маючи на меті якомога повніше представити ентомофауну Запорізької області в цілому, зведено до мінімуму дублювання у переліках видів, притаманних різним районам. Наведені відомості базуються на багаторічних дослідженнях, а також наявних літературних джерелах. Щодо останніх, то неконкретизовані відомості (на кшталт «по всій Україні», «південь Запорізькою області») ігнорувалися. Інформацію про види, включені до «Червоного списку» МСОП, подано за останньою версією цього переліку.

Екосистеми Запорізького району характеризує чи не найбільше в області різноманіття комах. Приміром, на порівняно невеликій ділянці – острові Хортиця (1,6% від площі району) – зареєстровано близько 1200 видів цієї групи тварин. Ймовірно, що в певній мірі це пояснюється кращим ступенем вивченості регіону.

Серед численних місцевих прямокрилих (*Orthoptera*) – гоморокоріфус темний (*Homorocoryphus fuscus*), коник зелений (*Tettigonia viridissima*), цвіркун лобатий (*Gryllus frontalis*), прус сицилійський (*Calliptamus siculus*), кобилки – двоколірна (*Chorthippus bicolor*) і черевата (*Ch. dorsatus*), стрибунець тонковусий (*Acrydium tenuicorne*).

На теренах району зареєстроване значне різноманіття напівтвердокрилих. Це, в першу чергу, цикадові (*Auchenorrhyncha*): пінниця вербова (*Aphrophora salicis*), батрахоморф вологий (*Batrachomorpha irroratus*), графокрезус черевний (*Graphocraeus ventralis*), доратура язичкова (*Doratura homophyla*), аностеростема Генші (*Anosterostemma henschii*), платиметопіус переливчастий (*Platymetopius undatus*); дельтоцефали – зморшкуватий (*Deltocephalus striatus*),

черевний (*D. abdominalis*) і горбчастий (*D. collinus*); цикадули – шостикрапкова (*Cicadula sexnotata*) і мінлива (*C. variata*), дікраневри – жовтокрила (*Dicraneura flavipennis*), рухлива (*D. mollicula*) і цитронова (*D. citronella*); хлоріта жовтувата (*Chlorita flavescens*), еуптерикси – полиновий (*Eupteryx artemisiae*) та кропивний (*E. urticae*); алебра білосмугаста (*Alebra albostriella*), миנד мозаїчний (*Myndus musivus*) і триоза кропивна (*Trioza urticae*) (Медведев, 1953). Чимало і клопів (Heteroptera): неотіглоса тонконога (*Neottiglossa leporina*), диморфоптерус Спіноли (*Dimorphopterus spinolae*), акомпус підстилковий (*Acompus pallipes*), диктіонота дрокова (*Dictionota strichnocera*), аграма маленька (*Agramma minuta*).

Характерними твердокрилими (Coleoptera) району можна вважати: афодія узбережного *Aphodius arenarius*, гоплію невеличку (*Hoplia parvula*), сонечко іржависте (*Scymnus ferrugatus*), чорнотілку просодеса тьмяного (*Prosodes obtusus*), листоїда лабідостома блискучого (*Labidostomis lucida*), довгоносика сусакового (*Bagous nodulosus*), адеруса грушового (*Aderus pruinosus*), сизифуса Шеффера (*Sisyphus shaefferi*).

Зрозуміло, в регіоні знаходили комах і інших рядів: клеона двокрилого (*Cleön dipterum*; Ephemeroptera), бабку велике коромисло (*Aeschna grandis*; Odonata) бджіл рофітоїдеса сірого (*Rhopitoides canus*) і мегахілу округлу (*Megachila rotundata*; обидві – ряд Нуменоптера), щипавку узбережну (*Labidura riparia*; Dermaptera), улідію червонооку (*Ulidia erythrophthalma*; Diptera) тощо.

На особливу увагу заслуговують лускокрилі (Lepidoptera). У межах регіону як нові для фауни України виявлені метелики екзеретія сніжиста (*Exaeretia nivifarella*), біселахіста змішана (*Biselachista contaminatella*) і немофора перев'язана (*Nemophora fasciella*); вперше для материкової України знайдені листовійка Ірини (*Thiodia irinae*), апоріптура євразійська (*Aporiptura eurasiatica*), чохликова міль амселіфора (*Amseliphora eupepla*), ефісретіс прудка (*Ephisretis promptella*) і вперше для українського степу зареєстровано ще щонайменше 18 видів лускокрилих. Балка у с. Розумовка – єдине місце у континентальній Україні, де існує популяція згаданого *Th. irinae*.

Список рідкісних та зникаючих видів комах Запорізького району відображений у таблиці 3.

Таблиця 3

Список рідкісних та зникаючих видів комах Запорізького району

№	Види		Категорії				
	Українська назва виду	Латинська назва виду	ЧКУ	Бонська	Бернська	CITES	МСОП
1	Дозорець-імператор	<i>Anax imperator</i>	вразливий	–	–	–	LC
2	Красуня діва	<i>Calopteryx virgo</i>	вразливий	–	–	–	LC
3	Красуня блискуча	<i>Calopteryx splendens</i>	вразливий	–	–	–	LC
4	Жук-олень	<i>Lucanus cervus</i>	рідкісний	–	app.3	–	LC
5	Красотіл пахучий	<i>Calosoma sycophanta</i>	вразливий	–	–	–	–
6	Турун угорський	<i>Carabus hungaricus</i>	вразливий	–	–	–	–
7	Вусач мускусний	<i>Aromia moschata</i>	вразливий	–	–	–	–
8	Махаон	<i>Papilio machaon</i>	вразливий	–	–	–	LC
9	Подалірій	<i>Iphiclides podalirius</i>	вразливий	–	–	–	LC
10	Сатурнія велика	<i>Saturnia pyri</i>	вразливий	–	–	–	–

11	Бражник мертва голова	<i>Acherontia atropos</i>	рідкісний	–	–	–	–
12	Бражник скабіозовий	<i>Hemaris tytius</i>	рідкісний	–	–	–	–
13	Бражник дубовий	<i>Marumba quercus</i>	рідкісний	–	–	–	–
14	Поліксена	<i>Zerinthia polyxena</i>	вразливий	–	–	–	LC
15	Синявець бавій	<i>Pseudophylotes bavius</i>	вразливий	–	–	–	LC
16	Томарес Ногеля	<i>Tomares nogelii</i>	вразливий	–	–	–	–
17	Стрічкарка блакитна	<i>Catocala fraxini</i>	вразливий	–	–	–	–
18	Совка розкішна	<i>Staurophora celsia</i>	Рідкісний	–	–	–	–
17	Сколія-гігант	<i>Megascolia maculata</i>	неоцінений	–	–	–	–
18	Ксилокопа звичайна	<i>Xylocopa valga</i>	рідкісний	–	–	–	–
19	Джміль моховий	<i>Bombus muscorum</i>	рідкісний	–	–	–	–
20	Джміль пахучий	<i>Bombus fragrans</i>	зникаючий	–	–	–	–
21	Джміль лезус	<i>Bombus laesus</i>	вразливий	–	–	–	–
22	Ктир шершенеподібний	<i>Asilus crabroniformes</i>	рідкісний	–	–	–	–

Земноводні та плазуни

В межах Запорізького району відмічається 6 видів земноводних та 8 видів плазунів (табл. 4). Даний перелік сформований на основі опрацювання літературних джерел, аналізу фондів колекцій та польових спостережень. Масовими видами земноводних є жаба озерна та ропуха зелена. Вони відмічаються по всій території району в придатних для мешкання біотопах. Досить рідкісними видами земноводних є тритон звичайний, кумка червоночерева, квакша озерна.

Всі види земноводних, що відмічаються в районі, охороняються в рамках Бернської конвенції. Види занесених до інших природоохоронних списків в межах району не відмічається, в тому числі видів занесених до Червоної книги України (2009).

Серед плазунів в межах району досить чисельними є вуж водяний та звичайний і ящірка прудка. З рідкісних змій на території району необхідно відзначити полоза жовточеревого – *Hierophis caspius*. В даний час достовірно зазначено проживання виду в біотопах, пов'язаних з долиною р. Дніпро. Найбільш типовими для виду є місця з ярами і балками, густо зарослі деревною рослинністю і розвиненим травостоєм. Скрізь зустрічаються, як правило, поодинокі особини. Інший вид полоза *Elaphe sauromates* зустрічається поодиноким на півночі району. Ящірка зелена (*Lacerta viridis*) зустрічається як на правому березі р. Дніпро (окол. с. Розумівка), так і на лівому, а також на о. Хортиця.

Серед плазунів 4 види відносяться до переліку Червоної книги України. Це ящірка зелена, гадюка степова та два види полозів Знахідки зеленої ящірки тяжіють до скельних виходів на узбережжі р. Дніпро та Дніпровського водосховища, де вона реєструється постійно. Два види відносяться до переліку Європейського червоного списку – це черепаха болотяна та гадюка степова. Всі наявні в межах району види відносяться до охоронюваних Бернською конвенцією.

Таблиця 4

Видовий склад земноводних та плазунів Запорізького району та їх охоронний статус

Група, вид		ЧКУ	БеК	ЄЧС	МСОП
Латинська назва	Українська назва				

ЗЕМНОВОДНІ					
<i>Lissotriton vulgaris</i>	Тритон звичайний	-	3	-	
<i>Bombina bombina</i>	Кумка червоночерева	-	2	-	
<i>Pelobates fuscus</i>	Часничниця звичайна	-	2	-	
<i>Bufo viridis</i>	Ропуха зелена	-	2	-	
<i>Hyla arborea</i>	Квакша звичайна	-	2	-	
<i>Pelophylax ridibundus</i>	Жаба озерна	-	3	-	
ПЛАЗУНИ					
<i>Emys orbicularis</i>	Черепашка болотяна	-	2	NT	LR\nt
<i>Lacerta agillis</i>	Ящірка прудка	-	2	-	
<i>Lacerta viridis</i>	Ящірка зелена	BP	2		
<i>Natrix natrix</i>	Вуж звичайний		3		
<i>Natrix tessellata</i>	Вуж водяний		2		
<i>Vipera renardi</i>	Гадюка степова	BP	2	VU	
<i>Hierophis caspius</i>	Полоз жовточеревий	BP	2		
<i>Elaphe sauromates</i>	Полоз сарматський	BP	2		

Іхтіофауна

У водоймах Запорізького району обліковується 50 видів риб з 12 родин. Домінуючою родиною за кількістю видів є Коропві, серед яких найбільш розповсюджені плітка звичайна, карась сріблястий, краснопірка звичайна тощо. Основу іхтіофауни складають прісноводні види, що пов'язано з превалюванням на території річкових екосистем. Хоча слід відмітити, що подекуди трапляються і морські види такі як морські голки пухлощока (*Syngnathus nigrolineatus*) та чорноморська (*Syngnathus argentatus*) тощо.

Видове багатство риб, які знаходяться під охороною, є досить вагомим, оскільки частка таких видів становить понад 40 % від загальної кількості. Серед них найбільше відмічено видів Бернської конвенції та Червоної книги України (2009) (табл. 5).

Таблиця 5

Список рідкісних та зникаючих видів водойм Запорізького району Запорізької області

№ за/п	Види		Категорії				
	Українська назва	Латинська назва	ЧКУ	Бонська	Бернська	CITES	МСОП
1.	Стерлядь прісноводна	<i>Acipenser ruthenus</i>	ЗК	2	3	2	VU
2.	Оселедець чорноморсько-азовський прохідний	<i>Alosa pontica</i>	-	-	3	-	VU
3.	Бистрянкa російська	<i>Alburnoides rossicus</i>	ЗК	-	-	-	-
4.	Озерний гольян звичайний	<i>Eupallasella percunurus</i>	ЗК	-	-	-	-
5.	Гірчак європейський	<i>Rhodeus amarus</i>	-	-	3	-	-
6.	Чехоня звичайна	<i>Pelecus cultratus</i>	-	-	3	-	-

7.	Карась звичайний	<i>Carassius carassius</i>	ВР	-	-	-	-
8.	Синець звичайний	<i>Ballerus ballerus</i>	-	-	3	-	-
9.	Ялець звичайний	<i>Leuciscus leuciscus</i>	ВР	-	-	-	-
10.	Рибець звичайний	<i>Vimba vimba</i>	-	-	3	-	-
11.	Марена дніпровська	<i>Barbus borysthenicus</i>	ЗК	-	-	-	-
12.	Підуст звичайний	<i>Chondrostoma nasus</i>	-	-	3	-	-
13.	Білизна європейська	<i>Aspius aspius</i>	-	-	3	-	-
14.	Верховка звичайна	<i>Leucaspius delineatus</i>	-	-	3	-	-
15.	Щипавка звичайна	<i>Cobitis taenia</i>	-	-	3	-	-
16.	Сом європейський	<i>Silurus glanis</i>	-	-	3	-	-
17.	Багатоголкова колючка південна	<i>Pungitius platygaster</i>	-	-	3	-	-
18.	Морська голка пухлощока	<i>Syngnathus nigrolineatus</i>	-	-	3	-	-
19.	Тупоносий бичок цуцик	<i>Proterorhinus marmoratus</i>	-	-	3	-	-
20.	Бичок-пуголовочок Браунера	<i>Benthophiloides brauneri</i>	РД	-	-	-	DD
21.	Бичок пісочник	<i>Neogobius fluviatilis</i>	-	-	3	-	-
<i>Разом</i>			7	1	15	1	3

Орнітофауна

Майже вся Запорізька область входить до складу перехідної смуги між Західним і Східним зоогеографічними районами Європейської степової провінції Пустельно-Степової підобласті Палеарктики, а південна її частина - в Район річкових долин і морських узбереж.

Домінуючі види. Видовий склад Запорізького району представлений (табл. 6) переважно видами антропогенного комплексу. Найбільш численними в населених пунктах є горлиця садова (*Streptopelia decaocto*), серпокрилець чорний (*Apus apus*), ластівка сільська (*Hirundo rustica*), ластівка міська (*Delichon urbica*), шпак звичайний (*Sturnus vulgaris*), горихвістка чорна (*Phoenicurus ochruros*), горобець хатній (*Passer domesticus*), горобець польовий (*Passer montanus*), сорока (*Pica pica*), галка (*Corvus monedula*) та ворона сіра (*Corvus cornix*). В лісових масивах та парках населених пунктів домінуючими є дятел сирійський (*Dendrocopos syriacus*), сойка (*Garrulus glandarius*), мухоловка білошия (*Ficedula albicollis*), синиця блакитна (*Parus caeruleus*), синиця велика (*Parus major*), зяблик (*Fringilla coelebs*), зеленяк (*Chloris chloris*) та щиглик (*Carduelis carduelis*).

В сільськогосподарських угіддях звичайні на гніздуванні жайворонки польовий (*Alauda arvensis*), щеврик польовий (*Alauda arvensis*), плиска жовта (*Motacilla flava*) та плиска чорноголова (*Motacilla feldegg*). У прилеглих лісосмугах переважають горобцеподібні птахи – кропив'янка сіра (*Sylvia communis*), щиглик (*Carduelis carduelis*), зеленяк (*Chloris chloris*) і зяблик (*Fringilla coelebs*). З хижих птахів численні кібчик (*Falco vespertinus*) та боривітер звичайний (*Falco tinnunculus*).

На малих річках найбільш поширеними є пірникоза велика (*Podiceps cristatus*), бугайчик *Ixobrychus minutus*, лунь очеретяний (*Circus aeruginosus*), лиска (*Fulica atra*), зозуля (*Cuculus canorus*), очеретянка велика (*Acrocephalus arundinaceus*) та очеретянка ставкова

(*Acrocephalus scirpaceus*). На прилеглих луках плиска біла (*Motacilla alba*), трав'янка чорноголова (*Saxicola torquata*).

Список рідкісних та зникаючих видів птахів Запорізького району наведений у таблиці 7.

Таблиця 6

Найпоширеніші види птахів району у гніздовий період

Вид	Основні біотопи					
	Степові	Лучні	Водно-болотні	Лісові	С/г угіддя (поля-лісосмуги)	Сільські населені пункти
Бугайчик <i>Ixobrychus minutus</i>			1			
Кібчик <i>Falco vespertinus</i>				1	1	
Боривітер звичайний <i>Falco tinnunculus</i>				1	1	
Куріпка сіра <i>Perdix perdix</i>	1				1	
Лиска <i>Fulica atra</i>			1			
Мартин жовтоногий <i>Larus cachinnans</i>			1			
Крячок білощокий <i>Chlidonias hybrida</i>			1			
Припугень <i>Columba palumbus</i>				1	1	
Горлиця садова <i>Streptopelia decaocto</i>						1
Зозуля <i>Cuculus canorus</i>			1	1	1	
Серпокрилець чорний <i>Apus apus</i>						1
Одуд <i>Upupa epops</i>				1	1	1
Дятел сирійський <i>Dendrocopos syriacus</i>				1	1	1
Ластівка сільська <i>Hirundo rustica</i>						1
Ластівка міська <i>Delichon urbica</i>						1
Посмітюха <i>Galerida cristata</i>						1
Жайворонок польовий <i>Alauda arvensis</i>					1	
Щеврик польовий <i>Alauda arvensis</i>	1	1			1	
Щеврик лісовий <i>Anthus trivialis</i>				1	1	
Плиска жовта <i>Motacilla flava</i>	1	1			1	
Плиска чорноголова <i>Motacilla feldegg</i>			1			
Плиска біла <i>Motacilla alba</i>					1	1
Сорокопуд терновий <i>Lanius collurio</i>				1	1	1
Сорокопуд чорнолобий <i>Lanius minor</i>					1	1
Вивільга <i>Oriolus oriolus</i>				1	1	1
Шпак звичайний <i>Sturnus vulgaris</i>				1	1	1
Сойка <i>Garrulus glandarius</i>				1	1	1

Сорока <i>Pica pica</i>			1	1	1	1
Галка <i>Corvus monedula</i>					1	1
Ворона сіра <i>Corvus cornix</i>				1	1	1
Очеретянка ставкова <i>Acrocephalus scirpaceus</i>			1			
Очеретянка велика <i>Acrocephalus arundinaceus</i>			1			
Кропив'янка сіра <i>Sylvia communis</i>				1	1	1
Трав'янка чорноголова <i>Saxicola torquata</i>		1	1			
Мухоловка білошия <i>Ficedula albicollis</i>				1	1	
Кам'янка звичайна <i>Oenanthe oenanthe</i>						1
Горихвістка чорна <i>Phoenicurus ochruros</i>						1
Соловейко східний <i>Luscinia luscinia</i>				1	1	
Дрізд співочий <i>Turdus philomelos</i>				1	1	
Синиця блакитна <i>Parus caeruleus</i>				1	1	
Синиця велика <i>Parus major</i>				1	1	1
Горобець хатній <i>Passer domesticus</i>				1	1	1
Горобець польовий <i>Passer montanus</i>				1	1	1
Зяблик <i>Fringilla coelebs</i>				1	1	1
Зеленяк <i>Chloris chloris</i>				1	1	1
Щиглик <i>Carduelis carduelis</i>				1	1	1
Костогриз <i>Coccothraustes coccothraustes</i>				1	1	
Просянка <i>Emberiza calandra</i>	1	1			1	

Таблиця 7

Список рідкісних та зникаючих видів птахів Запорізького району

№	Види		Категорії охорони*				
	Українська назва виду	Латинська назва виду	ЧКУ	Боннська	Бернська	CITES	МСОП
	Огар	<i>Tadorna ferruginea</i>	ВР	1, 2	2		LC
	Скопа	<i>Pandion haliaetus</i>	ЗК	2	2	2	LC
	Шуліка чорний	<i>Milvus migrans</i>	ВР	1, 2	2	2	LC
	Лунь польовий	<i>Circus cyaneus</i>	РД	1, 2	2	2	LC
	Орлан-білохвіст	<i>Haliaeetus albicilla</i>	РД	1, 2	2	1	LC
	Казарка червоноголова	<i>Branta ruficollis</i>	ВР	1,2	2	2	EN
	Мартин каспійський	<i>Larus ichthyaetus</i>	ЗК	2	3	2	
	Лунь степовий	<i>Circus macrourus</i>	ЗК	1,2	2	2	NT
	Голуб-синяк	<i>Columba oenas</i>	ВР		3		LC

	Совка	<i>Otus scops</i>	РД		2	2	LC
	Сорокопуд сирій	<i>Lanius excubitor</i>	РД		2		LC

* - Категорії охорони: ЧКУ – Червона книга України (2009); Бонська конвенція – Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин; МСОП (IUSN) – Міжнародний союз охорони природи і природних ресурсів; Бернська конвенція – Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі; CITES - Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення.

Ссавці

Фауна ссавців Запорізького району є чи не найбагатшою в області. Причиною цього є значна кількість оселищ цих тварин, які у більшості місць відсутні. Насамперед, це заплава Дніпра з залишками аборигенного лісу та зі штучно створеними лісовими осередками. Велике значення, як для літнього мешкання, так і у якості тимчасових притулків мають дніпровські скелі та різноманітні урвища для кажанів. Ці тварини охоче оселяються в них для розмноження, а також використовують їх для схову під час міграцій. Разом з лісовими біотопами, різними водно-болотними угіддями та значною кількістю покинутих промислових будівель у містах та селах вони сприяють підтримці значного різноманіття кажанів, чого не спостерігається у жодному іншому районі Запорізької області.

Завдяки частковому збереженню дніпровських пралісів, на заплавах островів уціліла лісова соня (*Dryomys nitedula*). На даний час тут знаходиться найбільш південний в Україні ізольований осередок цього гризуна, хоча його угруповання, окрім нашої держави, виявлені у багатьох країнах Європи та Азії. У Європі ареал лісової соні співпадає з ареалом звичайного дуба. Хоча у 2008 р. цього гризуна було включено до Європейського Червоного списку, як вид, що викликає незначні побоювання: Least Concern, в Україні його чисельність і ареал невпинно скорочуються. Тому запорізький цей осередок лісової соні має важливе зоогеографічне і природоохоронне значення.

Трансформація природних ландшафтів Запорізького району унеможливила існування багатьох степових видів (строкатка степова, сліпачок звичайний, хом`як звичайний, мишівка степова, тушканчик великий, норка європейська). Вона також сприяла різкому скороченню чисельності, а можливо й зникненню, степового та лісового тхорів, яких порівняно недавно добували мисливці поблизу с. Відрадне. Такої долі також зазнали угруповання сірого ховраха та звичайного хом`яка. Наприклад, у 1960-1962 р. жителі Запорізького району здали до заготівельної контори 173, у 1965 – 13 смушків цього хом`яка, а у 1963, 1964 та 1966 рр. – жодного. Зараз же ми навіть не можемо знайти місця ймовірного перебування виду, занесеного до Червоної книги України (2009), на досліджуваній території. Список рідкісних та зникаючих видів ссавців Запорізького району наведений у таблиці 8.

Таблиця 8

Список рідкісних та зникаючих видів ссавців Запорізького району

№	Види		Категорії				
	Українська назва виду	Латинська назва виду	ЧКУ	Бонська конвенція	Бернська конвенція	CITES	МСОП
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Кутора велика	<i>Neomys fodiens</i>	–	–	III	–	–
2.	Білозубка білочерева	<i>Crocidura leucodon</i>	–	–	III	–	–

3.	Білозубка мала	<i>Crocidura suaveolens</i>	–	–	III	–	–
4.	Мідиця звичайна	<i>Sorex araneus</i>	–	–	III	–	–
5.	Мідиця мала	<i>Sorex minutus</i>	–	–	III	–	–
6.	Вечірниця руда	<i>Nyctalus noctula</i>	V	II	II	–	–
7.	Вечірниця мала	<i>Nyctalus leisleri</i>	R	II	II	–	–
8.	Нічниця водяна	<i>Myotis daubentonii</i>	V	II	II	–	–
9.	Нічниця вусата	<i>Myotis mysacinus</i>	V	II	II	–	–
10.	Вухань сирій	<i>Plecotus austriacus</i>	V	II	II	–	–
11.	Лилик двоколірний	<i>Vespertilio murinus</i>	V	II	II	–	–
12.	Пергач пізній	<i>Eptesicus serotinus</i>	V	II	II	–	–
13.	Нетопир білосмугий	<i>Pipistrellus kuhlii</i>	V	II	II	–	–
12.	Нетопир звичайний	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	V	III	III	–	–
13.	Нетопир Натузюса	<i>Pipistrellus nathusii</i>	I	II	II	–	–
14.	Нетопир-карлик	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	I	II	II	–	–
15.	Заєць сирій	<i>Lepus europaeus</i>	–	–	III	–	–
16.	Мишівка степова	<i>Sicista subtilis</i>	E	–	II	–	–
17.	Тушканчик великий	<i>Allactaga major</i>	R	–	–	–	–
18.	Соня лісова	<i>Dryomys nitedula</i>	–	–	III	–	–
19.	Вивірка звичайна	<i>Sciurus vulgaris</i>	–	–	III	–	–
20.	Бобер європейський	<i>Castor fiber</i>	–	–	III	–	–
21.	Хом`як звичайний	<i>Cricetus cricetus</i>	I	–	II	–	–
22.	Хом`ячок сирій	<i>Cricetulus migratorius</i>	K	–	–	–	–
23.	Сліпачок звичайний	<i>Ellobius talpinus</i>	E	–	–	–	–
24.	Строкатка степова	<i>Lagurus lagurus</i>	E	–	–	–	–
25.	Вовк	<i>Canis lupus</i>	–	–	II	II	–
26.	Видра річкова	<i>Lutra lutra</i>	I	–	II	I	NT
27.	Горностай	<i>Mustela erminea</i>	I	–	III	–	–
28.	Ласка звичайна	<i>Mustela nivalis</i>	–	–	III	–	–
29.	Тхір степовий	<i>Mustela eversmanni</i>	E	–	II	–	–
30.	Тхір лісовий	<i>Mustela putorius</i>	I	–	III	–	–
31.	Норка європейська	<i>Mustela lutreola</i>	E	–	II	–	EN
32.	Куниця кам`яна	<i>Martes foina</i>	–	–	III	–	–
33.	Куниця лісова	<i>Martes martes</i>	–	–	III	–	–
34.	Борсук звичайний	<i>Meles meles</i>	–	–	III	–	–
35.	Козуля європейська	<i>Capreolus capreolus</i>	–	–	III	–	–
36.	Лось європейський	<i>Alces alces</i>	V	–	III	–	–
<i>Разом:</i>			23	11	32	2	2

*Примітка: Види Червоної книги України (2009): EW – зниклий у природі; E – зникаючий; R – рідкісний; V – вразливий; I – неоцінений; K – недостатньо відомий. Види Червоної книги МСОП: EX – зниклий; EW – зниклий у дикому стані; CR – перебуває у критичному стані; EN – перебуває у небезпечному стані; VU – вразливий; NT – близький до стану загрози зникнення; LC – відносно благополучний; DD – бракує даних; NE – неоцінений.

У Запорізькому районі було здійснено кілька спроб збагачення фауни ссавців за допомогою інтродукції. Так, у 1944 р. на його території в заплаву Дніпра вперше випустили

120 ондатр, доставлених з Курганської області (Росія). До 1965 р. було розселено близько 700 особин, які стали засновниками майбутніх угруповань в інших місцях Запорізької області. У 1948 р. в заболочені ліси Хортиці випустили 8 особин європейської лані, які стали успішно розмножуватися. У 1953 році тут було обліковано 10 звірів, однак подальше затоплення південної частини острова водами Каховського водосховища та антропогенне перетворення його угідь значно погіршили умови проживання вказаного виду. Тут в останній раз бачили кількох ланей в 1960 р.

У 1967 р. в ур. «Дубова Балка» було інтродуковано 70, а у 1981 р. в угіддях Мало-Катерининського ВМГ – 27 диких кроликів, яких відловили у Херсонській області. У 1977 р. була здійснена спроба розселити 25 тварин, яких привезли із АР Крим (Феодосійський р-н) поблизу с. Відрадне. Але всі ці заходи виявились невдалими і тварин ніде не залишилось. Незважаючи на величезний сучасний ареал, в 2008 р. Міжнародним союзом охорони природи (IUCN) дикий кролик в місцях аборигенного походження був визнаний вразливим видом, якому загрожує зникнення.

У 2007 р. на острові Хортиця були не спрямовано інтродуковані 3 плямистих оленя. У 2013 р. зоологи Запорізького національного університету облікували 12 особин, що лише обіцяє перспективи для розвитку нового угруповання цього виду. У 2008 р. за подібних причин на Хортиці з'явилося 3 лані, але в 2010 р. їх там уже не було. Задля відновлення ареалу степового бабака, у 1993-1996 рр. на території Запорізького району було здійснено випуск 130 особин цього виду, яких відловили у Харківській області. Дуже швидко усіх їх знищили браконьєри і зараз поселень степового бабака у Запорізькому районі немає. Приблизно у 1980 р. на його території з'явилися перші лосі, а у лютому 1983 р. вперше зафіксували перебування 2 особин на о-ві Хортиця. Лосів ми неодноразово тут бачили у 1983-1989 рр., а у 1995 р. мисливці спостерігали, як лосиха з 2 телятами переплинула з правого берега Дніпра на о-в Хортиця біля ур. «Вирва» в м. Запоріжжя. Дотепер мігруючі лосі періодично з'являються на території Запорізького району, але їх швидко знищують браконьєри.

У жовтні 2014 р. поблизу с. Червоний Яр на струмку, що витікає із ставка, було знайдено невелике поселення європейського бобра. Судячи з вигляду погризів, тварини оселилися тут кілька років тому. На жаль, на початку 2015 р. слідів їх діяльності вже знайти не вдалося. Оскільки бобри не розселяються узимку, скоріш за все, їх знищили браконьєри. Треба зазначити, що це було перший випадок появи європейського бобра у нашій області після ~200 років відсутності виду у регіональній фауні.

Після інтродукції диких кабанів у Черкаській (1960) і Дніпропетровській (1961) областях простір навколо нових осередків мешкання став швидко заповнюватись цими тваринами. У 1962 р кілька кабанів перепливали Дніпро і проникло на о-в Хортиця, де в 1977 р. їх чисельність досягла ~30 особин.

Створення в Південній Україні системи полезахисних лісових смуг, штучних лісів і досягнення ними середнього віку сприяло освоєнню їх лісовою куницею. Властива їй поліфагія з домінуванням в харчовому раціоні гризунів і поїданням рослинної їжі стала допоміжним чинником, який сприяв розселенню виду. У 1999 р. вперше у Запорізькій області 1 особину випадково добули мисливці у залісненій Дубовій балці на правому березі р. Дніпро біля с. Біленьке Запорізького району. Потім поряд з цим місцем у 2009, 2010 роках мисливські собаки виганяли лісову куницю із чагарників, якими зараз вкриті сусідні балки.

Попри занесення до Червоної книги МСОП, доволі гарна ситуація спостерігається з видрою, яка наприкінці ХХ ст. поширилася у всіх річках району. Вона з'явилася там, де її не знало кілька поколінь людей. З 2008 р. на островах Дніпра на південь від Запоріжжя стало

формуватися угруповання шакала, де взимку 20015/16 рр. було обліковано близько 35 тварин. Є певна надія на збереження у даних місцях угруповання європейської норки, адже тут її неодноразово добували і спостерігали мисливці у ХХ ст.

Із 36 виявлених нами у Запорізького району рідкісних видів ссавців найбільше 32 (88,9 %) занесено до списків Бернської конвенції і 23 (59,0 %) – до Червоної книги України (2009). Серед останніх найбільша загроза щодо зникнення зараз нависла над такими як: мишівка степова, сліпачок звичайний, строкатка степова, тхір степовий та норка європейська. Серед цього переліку домінують степові види, що не дивно, оскільки на території Запорізького району степові біоценози виглядають як дрібні ізольовані осередки.

Загалом, з 36 рідкісних видів 38,2 % мешкає у степових та польових біотопах, 10,3 % – переважно у населених пунктах, 36,1 % притримується лісових урочищ і 15,4 % мешкає у водно-болотних угіддях.

2.6. Соціально-економічне становище та перспективи його розвитку

Територія села в існуючих межах за функціональним використанням складається в основному із територій житлової садибної забудови, громадської забудови, сільськогосподарського призначення, комунального господарства, транспортної інфраструктури та рекреаційного призначення, а також із територій що не використовуються за призначенням (території зі зруйнованими, напівзруйнованими або ветхими жилими будівлями та господарськими спорудами, будівлями та спорудами сільськогосподарського призначення, території вільні від забудови та порослі дикою рослинністю).

Територія житлової садибної забудови села Степне складається з присадибних земельних ділянок площею від 0,1 до 0,15 га з, розташованими на них, індивідуальними одноповерховими або двоповерховими житловими будинками та господарськими будовами.

В структурі території житлової садибної забудови наявні присадибні ділянки, подекуди вільні від забудови, подекуди з напівзруйнованими чи зруйнованими будівлями, які зайняті городами або взагалі знаходяться у занедбаному стані та порослі дикою рослинністю.

Громадський центр села на теперішній час сформовано, територія його розміщується на перехресті вулиці Першотравнева та вулиці Нагорна. Зона громадського центру поєднує в собі компактно розташовані території закладів та площинних споруд громадського призначення, а саме сільську раду, будинок культури, бібліотеку, музей, школу, дитячий садок, амбулаторію загальної практики та сімейної медицини, магазини та дитячий майданчик.

Більшу частину площі території сільськогосподарського призначення займають городи, які належать мешканцям села і використовуються ними в основному для овочевих культур.

В межах виробничої території розташовані ділянки діючих підприємств по виробництву паливних брикетів; з ремонту та технічного обслуговування; механізована майстерня та гаражі; господарський двір зі зберігання сільськогосподарської техніки; свиноферма із кількістю свиней 128 голів, додатково на цій фермі знаходяться вівці (5 голів), кози (28 голів), один кінь; корівник на 107 голів; склад харчової продукції; млин; олійниця.

В межах населеного пункту наявне кладовище, у центральній частині, не діюче. Діюче кладовище знаходиться у південно-східному напрямку за існуючими межами села, але воно розташоване з порушенням нормативно встановленої санітарної відстані до існуючої житлової забудови.

Вулично-дорожня мережа села складається з головної вулиці з твердим покриттям (вул. Першотравнева), житлових вулиць з твердим і перехідним покриттями, місцевих

проїздів більшою мірою з ґрунтовим покриттям та проїздів на виробничих територіях. Головна і житлові вулиці мають зовнішнє освітлення з елементами зовнішнього благоустрою на них. На головній вулиці наявні дві діючі автобусні зупинки, наявний громадський транспорт який виконує маршрут за напрямком Запоряжжя-Степне (26 рейсів на добу).

Населений пункт обладнаний централізованими системи питного водопостачання, газопостачання, повітряними лініями систем електропостачання, зовнішнього освітлення радіомовлення та телефонізації. Його територія не оснащений лише централізованими системи каналізації. За відсутності централізованої системи каналізації на переважній більшості присадибних ділянок влаштовані дворові вбиральні. Опалення житлових і нежитлових будівель здійснюється з використанням автономних джерел – печей на твердому паливі.

Виходячи з наведеного вище, основними проблемами існуючого використання території с. Степне на теперішній час є:

- відсутність централізованої системи господарсько-побутової каналізації, що негативно позначається на стані довкілля;

- відсутність благоустрою рекреаційної території, територій озеленення загального користування, місць відпочинку населення при існуванні відповідних природньо-ландшафтних передумов для їх створення;

недодержання планувальних обмежень за вимогами охорони здоров'я та захисту життя, встановлених санітарно-гігієнічними нормами, а саме: параметру 300 м для санітарно-захисних зон від меж територій двох кладовищ.

Відповідно до аналізу рівня соціально-економічного розвитку окремих таксонів Запорізької області, Запорізький район відноситься до 3 типу таксонів із середнім показником потенціалу та середнім рівнем соціально-економічного та містобудівного розвитку. Перспективи розвитку району цього типу пов'язані із використанням його переваг транспортно-географічного положення.

Планувальними рішеннями «Схеми планування території Запорізької області» стосовно до території с. Степне передбачено:

- захист від підтоплення населеного пункту;
- розчистка річок, водойм;
- водогін;
- зміна статусу автодороги з територіальної (Т0803) до регіональної.

На даний момент у селі відстежується достатність містоутворюючих факторів, що дозволяє розвиватися населеному пункту та позитивно впливає на демографічну ситуацію.

Соціально-економічний розвиток села та можливості ефективного використання його території залежать від ряду зовнішніх та внутрішніх чинників, які об'єднані в системну оцінку конкурентних переваг і обмежень.

Переваги і обмеження.

За основу перспективного розвитку взяті дані подальшого функціонування всіх галузей господарства села, розвиток сфери обслуговування населення.

Основа економічного розвитку села – сільське господарство, переробка сільськогосподарської продукції, тваринництво, ремонт та обслуговування техніки.

Зовнішні чинники.

Переваги:

- розташування села на територіях, сприятливих для сільськогосподарського виробництва;

- потенційні можливості удосконалення системи переробки сільськогосподарської

продукції, її зберігання та транспортування;

- наявність зв'язків з іншими населеними пунктами та основних комунікаційних мереж;

- наявність поруч з населеним пунктом автомобільних доріг державного значення (М-18 та Н-08) та місцевого значення (Т0803, О080514, О080721, С080712, С080713).

- наявність поруч з населеним пунктом вантажно-пасажирської станції «Ростуща» 2 класу на відстані 1,5 км по автодорогам загального користування.

Обмеження:

- скорочення обсягів промислового виробництва;

- зменшення кількості робочих місць;

- наявність підтоплених територій.

Переваги і обмеження за внутрішніми чинниками.

- наявність розвинутої мережі об'єктів обслуговування, інженерно-транспортної інфраструктури, мережі культурно-побутового обслуговування сприяють достатньо комфортному проживанню мешканців в селі;

- суттєвим недоліком є часткове припинення розвитку сільськогосподарської галузі, і, як наслідок, – скорочення робочих місць.

Основні існуючі планувальні обмеження

Відповідно до вимог ДБН Б.2.2-12:2019, ДБН Б. 1-1-15:2012, ДСП 173-96 з урахуванням рекомендаційних вимог Управління охорони навколишнього середовища, натурних обстежень території села встановлені нормативні санітарно-захисні та охоронні зони від існуючих об'єктів (підприємств, територій комунального призначення, комунікаційних коридорів та від водних об'єктів).

Система планувальних обмежень представлена в основному санітарно-захисними зонами (СЗЗ) від підприємств і виробництв, сільськогосподарських об'єктів, об'єктів комунального призначення. Крім того, вказані комунікаційні об'єкти з охоронними зонами та природоохоронні об'єкти.

Табл. 1.

<i>Нормативні СЗЗ діючих основних виробництв та інших об'єктів</i>		
<i>Об'єкти</i>	<i>Нормативна СЗЗ, (м)*</i>	<i>Документ</i>
<i>Промислові та сільськогосподарські підприємства, склади і бази</i>		
Санітарно-захисна зона від території комунально-складських об'єктів	50	ДСП 173-96 (додаток № 4)
Санітарно-захисна зона від території складських об'єктів	100	ДСП 173-96 (додаток № 4)
Санітарно-захисна зона від сільськогосподарських підприємств	150	ДСП 173-96 (додаток № 4)
Санітарно-захисна зона від сільськогосподарських підприємств	300	ДСП 173-96 (додаток № 4)
<i>Комунікаційні об'єкти</i>		
ЛЕП 10 кВ (охоронна зона)	10	ДБН Б.2.2-12:2019 п. 11.3.9
ЛЕП 35 кВ (охоронна зона)	15	ДБН Б.2.2-12:2019 п. 11.3.9
ЛЕП 330 кВ (охоронна зона)	30	ДБН Б.2.2-12:2019 п. 11.3.9

<i>Нормативні СЗЗ діючих основних виробництв та інших об'єктів</i>		
<i>Об'єкти</i>	<i>Нормативна СЗЗ, (м)*</i>	<i>Документ</i>
Зона особливого режиму забудови навколо водопроводу	5	ДБН Б.2.2-12:2018; ДБН В.2.5-74:2013 «Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди»
Зона особливого режиму забудови навколо каналізації	5	ДБН Б.2.2-12:2019 (додаток И.2)
Санітарно-захисна зона для насосної станції	20	ДСП 173-96 (додаток № 12); ДБН Б.2.2-12:2019 (додаток И.4)
<i>Об'єкти комунального призначення</i>		
Кладовище (діюче)	300	ДСП 173-96 (додаток № 4); СанПіН 2.2.2.028-99
Кладовище (закрите)	100	ДСП 173-96 (додаток № 4); СанПіН 2.2.2.028-99
<i>Природоохоронні об'єкти</i>		
Прибережна захисна смуга струмка та ставків	25, 50	ВКУ, ст. 88; ДСП 173-96 (додаток № 13)

Структура існуючого житлового фонду с. Степне за типом забудови сформована з індивідуальних одноповерхових і двоповерхових житлових будинків садибного типу та багатоквартирних будинків.

Існуючий житловий фонд села складає 34691 м² загальної площі (563 квартири), у тому числі:

- в індивідуальних житлових будинках (садибах) – 31079 м² (477 квартири);
- в багатоквартирних будинках – 3612 м² (86 квартири).

Середня житлова забезпеченість складає 25,14 м² на одного мешканця.

Загальна кількість діючих домогосподарств складає 491 садиб.

Розмір присадибної земельної ділянки – 0,13 га.

Сучасний рівень забезпеченості населення с. Степне власними закладами повсякденного та періодичного обслуговування значною мірою відповідають нормативним показникам (ДБН Б.2.2-12:2019).

На сучасному етапі село забезпечене шкільною мережею, дитячими садками, закладами охорони здоров'я, культури і спорту.

Навчальні заклади

№ п/п	Назва закладу	Кількість працюючих	Кількість місць	Фактично навчається
1.	Степненська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів	35	280	180
2.	Дошкільний навчальний заклад (дитячий садок)	23	96	53

Заклади культури і спорту.

№ п/п	Назва закладу	Кількість працюючих	Кількість місць
1.	Будинок культури (с. Степне)	4	250
2.	Бібліотека (с. Степне)	1	20
3.	Сільський музей (с. Степне)	1	1

Заклади охорони здоров'я:

№ п/п	Назва закладу	Кількість працюючих	Потужність (відвідувань за зміну)
1.	Амбулаторія загальної практики – сімейної медицини	4	50

Об'єкти господарського комплексу, що діють на території населеного пункту та прилеглих до його меж територіях.

Основними напрямками виробничої і невиробничої діяльності зазначених нижче сільськогосподарських підприємств і господарств є: рослинництво (вирощування зернових та технічних культур, збирання та зберігання сільськогосподарської продукції); тваринництво (свинарство, скотарство); оренда земельних часток (паїв).

№ п/п	Назва закладу, адреса	Кількість працюючих	Коротка характеристика діяльності
1	ТОВ «Галресурс	4	Переробка зернових культур
2	ПП Каналиш Л.М.	2	Тваринницька ферма(свині до 100 гол.)
3	ПП Клімова Н.П.(2	Тваринницька ферма(свині до 100 гол.)
4	ПП Маценко ІМ.	3	Виробництво шлакоблоків
5	ПП Дрьомова М.М.	10	олійниця
6	ТОВ «АРТ –ПРЕСС» Вул. Лермонтова,6	Не працює	Склад поліграфічної продукції
7	ТОВ компанія «АКУБЕНС»	Не працює	Складське приміщення
8	ТОВ «Простір»	2	Оренда земельних часток (паїв), збирання і зберігання сільськогосподарської продукції
9	ТОВ «Агро сервіс плюс»	Не працює	Тваринницька ферма (птиця до 2000 гол)
10	П.П. Шайхет П.С.	2	Виробництво паливних брикетів

11	П.П. Мироненко Олена Василівна	5	Вирощування птиці (кури до 2000 гол.)
12	Цех з переробки молока «ПП ТГТ» с. Степне вул. Нагорна,7	8	Виробництво кисломолочної продукції
13	ТОВ «Агроінвест»	2	Оренда земельних часток (паїв), збирання і зберігання сільськогосподарської продукції
14	ПП «Борсук» вул. Українська,29/228	Не працює	Млин
15	АТС ВАТ « Укртелеком» с. Степне, вул. Першотравнева, 63	0	АТС Укртелекому
16	Пошта, с. Степне, вул. Першотравнева, 63	2	Відділення поштового зв'язку
17	ТОВ «Інтер»	6	Оренда земельних часток (паїв), збирання сільськогосподарської продукції
18	ТОВ АФ «Нива»	8	Оренда земельних часток (паїв), збирання сільськогосподарської продукції
19	СФГ Лещенко	4	Оренда земельних часток (паїв), збирання сільськогосподарської продукції

Транспортна інфраструктура населеного пункту представлена наступними основними елементами вулично-дорожньої мережі, по яких здійснюються внутрішні зв'язки та виходи на зовнішні автомобільні напрямки:

№ п/п	Назва вулиці	Проїзна частина		Тротуари	
		ширина, м	тип покриття	ширина, м	тип покриття
1	Вулиця Першотравнева	4,2...6,4	асфальт	1,2	асфальт, плитка
2	Вул. Тараса Шевченка	2,6...4,8	асфальт	-	-

3	Вул. Ясна	2,6...4,8	асфальт	-	-
4	Вул. Нагорна	2,6...4,8	асфальт	-	-
5	Вул. Набережна	2,6...4,8	асфальт	-	-
6	Вул. Вербова	2,6...4,8	асфальт	-	-
7	Вул. Чарівна	2,6...4,8	асфальт	-	-
8	Провулок Мирний	2,6...4,8	асфальт	-	-
9	Провулок Садовий	2,6...4,8	асфальт	-	-
10	Провулок Зелений	2,6...4,8	асфальт	-	-
11	Вул. Піщана	2,6...4,8	асфальт	-	-
12	Вул. Вишнева	2,6...4,8	асфальт, грунт	-	-
13	Вул. Щаслива	2,6...4,8	грунт	-	-
14	Вул. Молодіжна	2,6...4,8	грунт	-	-
15	Вул. Абрикосова	2,6...4,8	грунт	-	-
16	Вул. Виноградна	2,6...4,8	асфальт, грунт	-	-
17	Вул. Тіниста	2,6...4,8	грунт	-	-

Загальна протяжність головної вулиці Першотравневої – 2,85 км, житлових вулиць – 10,27 км, загальна протяжність місцевих проїздів – 0,86 км.

Пожежне депо. В населеному пункті пожедепо відсутнє. У разі пожежі викликається спец машина з м. Запоріжжя Шевченківського МЧС.

Наявне централізоване водопостачання. Водопостачання населеного пункту здійснюється облводоканалом ЖЕКП Степок м. Запоріжжя. Також жителі села користуються індивідуальними колодязями, які розташовані безпосередньо на присадибних ділянках.

Централізована система господарсько-побутової каналізації відсутня. Жителі населеного пункту в садибній забудові користуються індивідуальними вбиральнями.

Газопостачання. На даний момент населений пункт забезпечений газом на 98%.

Електропостачання. Покриття електричних навантажень виконується від мереж загальної енергосистеми. Живлення сільської мережі 35 кВ і нижче виконується від Запорізької районної електричної підстанції, яка знаходиться в с. Лежине.

Розподіл електроенергії від підстанції виконується повітряною мережею напругою 10 кВ через РП і далі через абонентські і мережеві трансформаторні пункти напругою 10/0,4кВ.

Існуюча розподільча енергомережа напругою 380/220 В виконана в повітряному і кабельному виді.

Мережі зв'язку, радіомовлення, телебачення. В селі існує мережа наземного ефірного

телерадіомовлення, супутникового телебачення. Провідний телефонний зв'язок здійснює Укртелеком, мережа телебачення частково здійснюється через Укртелеком. Поштове відділення знаходиться у с. Степне по вул. Першотравнева, 63.

Сільські кладовища. Існуюче кладовище, яким користуються жителі населеного пункту, знаходиться у південно-східній частині за існуючими межами села.

Існуючий агропромисловий потенціал прилеглих сільськогосподарських земель дозволяє нарощувати товарне сільськогосподарське виробництво, переробку і реалізацію сільськогосподарської продукції та розвивати різні форми підприємницької діяльності.

У північно-східній стороні населеного пункту розташовані виробничі території на яких знаходяться частково зруйнованої ферми, які мають перспективний розвиток. Території дозволяють розширити ферми та виділити складські території для обслуговування ферм, фермерів, які орендують землі і мають потребу у складських приміщеннях, та інших жителів населеного пункту.

Кліматичні умови з достатньо великою кількістю сонячних днів дозволяють розміщувати об'єкти сонячної енергетики, що, крім забезпечення додаткових робочих місць та припливу інвестицій в місцеву економіку, дозволить зменшити негативні екологічні навантаження на територію.

Раціональне використання вказаних чинників дозволить забезпечити стабілізацію і, в перспективі, зростання економіки населеного пункту, що допоможе формуванню комфортного, сприятливого для життєдіяльності людини середовища, якісному розвитку житлових та громадських територій, вдосконаленню інженерної інфраструктури та благоустрою, реконструкції існуючих та появи нових громадських об'єктів.

З усіх боків населеного пункту розташовані сільськогосподарські угіддя Степенської сільської ради.

Зважаючи на статус населеного пункту в районній системі розселення, його класифікаційну приналежність і знаходження безпосередньо в зоні впливу центрального м. Запоріжжя, зовнішня межа (ізохрона) при сільській зоні для с. Степне проектом не визначалася.

Село знаходиться у поясі 10-хвилинної доступності автомобільним транспортом загального користування до меж м. Запоріжжя.

Території довкола проектних меж села зайняті під землями: переважно сільськогосподарського призначення, що складаються з сільськогосподарських угідь (рілля, багаторічні насадження) і несільськогосподарських угідь (господарські шляхи, полезахисні лісові смуги, тощо); водного фонду (для цілей облаштування та догляду за прибережною захисною смугою річки); історико-культурного призначення (охоронювані археологічні території курганних могильників: «Могила Лежина» у складі шести курганів – охоронний № 1479, у складі трьох курганів – охоронний № 4100, у складі п'яти курганів – охоронний № 4101, у складі двох курганів – охоронний № 4102, у складі двох курганів – охоронний № 4098, курган – охоронний № 4099, курган – охоронний № 4097); енергетики (охоронна зона ЛЕП 35 кВ та 750 кВ); транспорту (смуги відведення автомобільної дороги загального користування місцевого значення, районної С080710, С080712, С080713 та національної Н08).

У південно-східному напрямку від села розташована ділянка із руїнами колишнього складу хімікатів. До проектної межі від цієї території – 150 м.

У населеному пункті проживає 1380 осіб, працездатне населення становить приблизно 56%, тобто, 773 особи, проте, місць прикладання праці мало. На проектний період планується, що кількість працездатного населення становитиме 1333 особи. Виробничі підприємства на

території населеного пункту знаходяться у північно-східній стороні. Основна маса населення працює у селі, проте деяка частина населення працює та у м. Запоріжжі.

Прогноз соціально-економічного становища, якщо проект оновленого генерального плану та плану зонування території не буде затверджений.

При вірогідному сценарії подальшого розвитку населеного пункту, за умови відсутності затвердженого генерального плану та плану зонування території стратегія полягатиме у дотриманні рішень чинного генерального плану. Одночасно можна прогнозувати сценарій певної «стагнації» с. Степне внаслідок конфлікту, що ґрунтуватиметься на постійно зростаючому попиті на якісне надання послуг для існуючого населення. Прикладом того є відсутність достатньої кількості місць у закладах дошкільного виховання та освіти, медичного обслуговування тощо; відсутність вільних територій/ділянок для розміщення таких об'єктів внаслідок реалізації рішень детальних планів територій районів перспективного будівництва, активного розвитку ринку багатоквартирної забудови.

Дотримання показників чинного генерального плану на тлі існуючого на сьогодні зростаючого попиту потенційних мешканців, тому числі і переміщених осіб зі сходу країни, на комфортне житло, інженерне забезпечення, транспортне обслуговування призведе до штучного «заморожування» розвитку населеного пункту. Зазначено вплине на психічне здоров'я населення, потягне за собою збільшення частоти проявів агресії та конфліктних ситуацій.

Генеральний план території населеного пункту є комплексним документом, проектні рішення якого в різній мірі та формі можуть впливати на стан довкілля та здоров'я населення. Відсутність затвердженого генерального плану може мати ймовірні наслідки для таких складових навколишнього природного середовища, як ґрунт, ландшафт, повітря, поверхневі та підземні води. Незабезпечення централізованим водовідведенням, каналізацією та очисними спорудами може призвести до забруднення водних ресурсів, накопичення відходів та незадовільний стан полігонів твердих побутових відходів, забруднення ґрунтових вод від скидів сільськогосподарських підприємств.

2.7. Стан здоров'я населення

Основними пріоритетами галузі є покращення показників здоров'я населення, зниження рівня смертності та захворюваності, інвалідності та травматизму; виконання обласних і районних програм; розвиток профілактичної спрямованості в наданні медичної допомоги населенню; реалізація перспективного плану розвитку загальної практики сімейної медицини; збереження кадрового потенціалу; зміцнення і розвиток матеріально-технічної бази.

Забруднення атмосферного повітря за ступенем хімічної небезпеки для людини посідає перше місце. Це обумовлено, насамперед, тим, що забруднюючі речовини з атмосферного повітря мають найширше розповсюдження та потрапляють у різні середовища. Наприклад, атмосферні опади спричиняють до 10 % забруднення водних об'єктів басейну Дніпра, значно забруднюють ґрунт, тощо. Крім того, людина споживає за добу, і в цілому за життя, в об'ємному відношенні повітря набагато більше, ніж води і їжі.

Природні захисні бар'єри певною мірою захищають людину від потрапляння шкідливих речовин до організму через шлунково-кишковий тракт, але організм людини не захищений надійними природними механізмами від потрапляння шкідливих речовин через дихальні шляхи.

Забруднення атмосферного повітря є однією з дуже серйозних причин, які можуть приводити до різних захворювань людини.

Атмосферне повітря населених пунктів сьогодні вміщує різного роду інфекції, алергени, подразники й хімічні токсини, які можуть істотно обмежити тривалість життя й стати причиною хвороб, найчастіше дуже серйозних. При вдиху найсильніше страждають від забрудненого повітря ніс, горло і легені. Сьогодні різними хімічними речовинами забруднено не тільки атмосферне повітря, а також їжа та вода.

Отруйні хімічні речовини, які потрапляють до організму людини, включають такі токсини як пестициди, бенз(а)пірен, органічний фосфат, діоксин, арсен, кадмій, ртуть та інші. Велика кількість цих та інших забруднюючих речовин та сполук в атмосферному повітрі може стати однією із причин такого важкого захворювання, як рак.

Згідно із інформацією, наданою Державною установою «Запорізький обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України», на тлі неблагополучної демографічної ситуації залишається високим рівень неінфекційної захворюваності.

Атмосферні забруднення можуть спричиняти гостру і хронічну, специфічну і неспецифічну дію на організм людини. Може збільшуватись кількість хворих з гіпертонічною хворобою, злоякісними новоутвореннями, патологією органів дихання. Частіше реєструється ексудативний діатез, алергічний дерматит, гострі респіраторні захворювання з астматичним компонентом, набряк Квінке, бронхіальна астма. У дітей, що проживають в промислових районах із забрудненим атмосферним повітрям, індекс здоров'я, зазвичай, у 2 - 3 рази нижче, ніж у дітей контрольного району. У них може бути змінений імунний статус: знижені вміст імуноглобуліну, тощо.

Численні дослідження свідчать про залежність дитячої захворюваності від впливу атмосферного повітря, забрудненого сірки діоксидом. Присутність в атмосферному повітрі комбінацій хімічних речовин може викликати синергічну дію шкідливих інгредієнтів. Збільшення у населення промислових міст частоти неспецифічної легеневої патології, особливо хронічного бронхіту, який онкологи розглядають як передраковий стан, дає підставу вважати, що атмосферні забруднення, провокуючи хронічні запальні захворювання легень, можуть бути однією з причин підвищення ризику захворювання на рак легенів.

Чисельність населення села за даними державної статистичної звітності на початок 2021 р. становило: 1380 осіб. За чисельністю населення село відноситься до групи малих сільських населених пунктів.

Вікова структура населення на 01.01.2021 р.:

Населений пункт	Кількість мешканців за віковими групами				
	0÷6 років	7÷15 років	16÷54 років	55 років і старше	Разом
с. Степне	84	226	763	307	1380

Всього осіб, з них:	1380
дітей дошкільного віку	84
дітей шкільного віку	261
громадян пенсійного віку	307
працездатного населення	728
Всього осіб, з них:	1380

чоловіків	552
жінок	828

Характеристика змін загальної чисельності населення:

Роки	Населення, тис. осіб	Різниця
2010	1,300	0,005
2011	1,300	0,005
2012	1,290	0,001
2013	1,300	0,001
2014	1,300	0,020
2015	1,310	0,010
2016	1,310	0,020
2017	1,380	0,006
2018	1,380	0,003
2019	1,360	0,001
Середнє за 10 років	1,3230	0,0072
Середньорічний відсоток	98,26%	54,42%

Прогноз чисельності населення на довгострокову перспективу базується на очікуванні природного приросту і механічного руху населення у результаті реалізації містобудівних рішень щодо розвитку виробничої і соціальної інфраструктури села, передбаченого генеральним планом на розрахунковий період.

Демографічна ситуація наразі стабілізована. Є підстави прогнозувати, що за умови реалізації закладених у Генеральному плані проектних рішень, економічне зростання на розрахунковий період, враховуючи досить великий відсоток активного населення у віці від 16 до 56 років, стане перспективою для зростання кількості населення. Насиченість житловими і громадськими об'єктами в цілому достатня, але деякі об'єкти потребують якісного вдосконалення.

Прогнозний стратегічний показник перспективної чисельності населення за рамками розрахункового періоду прийнятий згідно з розрахунком сельбищної ємності проектної території житлової садибної забудови (при розмірі присадибної ділянки – 0,15 га, середньому складі сім'ї – 3 особи, щільності населення – 18 чоловік/га) та складає 2808 осіб.

Розділ 3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу

Попередня містобудівна документація села Степне Запорізького району Запорізької області відсутня в повному обсязі. В архіві Степенської сільської ради збереглася лише одна схема.

Відштовхуючись від аналізу нинішнього стану села у містобудівному аспекті, можна

дійти висновку що, за основними містобудівними факторами (населення, житловий фонд, сфера обслуговування, господарський комплекс, транспорт, інженерне обладнання території), населений пункт практично зазнав належного розвитку, передбаченого рішеннями цієї містобудівної документації ще за радянських часів.

Слід зазначити, що на тепер вказаний *«Проект планировки и застройки с. Степне»* втратив свою містобудівну значимість і актуальність у зв'язку із докорінними змінами, які відбулися у суспільному устрої, законодавстві та нормативній базі України за час що минув з моменту здобуття нею державної незалежності.

Розробка нової містобудівної документації, що відповідає сучасним вимогам законодавства України, містобудівних норм та класифікації землекористування, надасть можливість органу місцевого самоврядування приймати виважені управлінські рішення щодо забезпечення сталого розвитку населеного пункту, розміщення нової житлової забудови, виробничих та комунальних об'єктів, покращення культурно-побутового обслуговування населення, впорядкування існуючого функціонального зонування території села, удосконалення вулично-дорожньої мережі, інженерних мереж з метою формування повноцінного життєвого середовища.

Рівень соціально-економічного розвитку с. Степне, що проектується, визначається з урахуванням пріоритетності соціальних та екологічних критеріїв на основі комплексної оцінки території зважаючи на повне розкриття потенційних ресурсних можливостей і потреб населення, планів соціально-економічного розвитку даного населеного пункту. При цьому, враховуються види діяльності, розвиток яких повинен бути стимульований у населеному пункті, що проектується, а також визначаються зрушення у галузевій структурі існуючого комплексу за кількістю зайнятих та змін у функціональному використанні території. Розвиток соціальної інфраструктури має бути спланований зважаючи на забезпечення цільових показників життєвих умов.

Відповідно до планувальних рішень *«Схеми планування території Запорізької області»*, територія, на якій знаходиться с. Степне, за функціональним зонуванням відноситься до зони з пріоритетним розвитком високотехнологічних галузей промисловості та окремих метрополітарних (фінанси, наука, виставкова діяльність тощо) видів діяльності та до зони переважно містобудівного розвитку (зона урбанізації), в межах якої рекомендується інтенсифікація та подальший розвиток сформованого наукового та виробничого потенціалу, розвиток інфраструктури короточасного відпочинку населення.

На зазначеній території рекомендується жорстке регулювання містобудівного розвитку з першочерговою реструктуризацією економічної бази та екологічною реабілітацією території.

Відповідно до аналізу рівня соціально-економічного розвитку окремих таксонів Запорізької області, Запорізький район відноситься до 3 типу таксонів із середнім показником потенціалу та середнім рівнем соціально-економічного та містобудівного розвитку. Перспективи розвитку району цього типу пов'язані із використанням його переваг транспортно-географічного положення.

Планувальними рішеннями *«Схеми планування території Запорізької області»* стосовно до території с. Степне передбачено:

- захист від підтоплення населеного пункту;
- розчистка річок, водойм;
- водогін;
- зміна статусу автодороги з територіальної (Т0803) до регіональної.

На даний момент у селі відстежується достатність містоутворюючих факторів, що

дозволяє розвиватися населеному пункту та позитивно впливає на демографічну ситуацію.

Відповідно до планувальних рішень Схеми планування території Запорізької області, яка затверджена рішенням Запорізької обласної ради від 29.12.2011 № 4, територія с. Степне за функціональним зонуванням відноситься до зони з пріоритетним розвитком високотехнологічних галузей промисловості та окремих метрополітарних (фінанси, наука, виставкова діяльність тощо) видів діяльності та до зони переважно містобудівного розвитку (зона урбанізації), в межах якої рекомендується інтенсифікація та подальший розвиток сформованого наукового та виробничого потенціалу, розвиток інфраструктури короткочасного відпочинку населення.

Існуючий агропромисловий потенціал прилеглих сільськогосподарських земель дозволяє нарощувати товарне сільськогосподарське виробництво, переробку і реалізацію сільськогосподарської продукції та розвивати різні форми підприємницької діяльності.

У північно-східній стороні населеного пункту розташовані виробничі території на яких знаходяться частково зруйнованої ферми, які мають перспективний розвиток. Території дозволяють розширити ферми та виділити складські території для обслуговування ферм, фермерів, які орендують землі і мають потребу у складських приміщеннях, та інших жителів населеного пункту.

Кліматичні умови з достатньо великою кількістю сонячних днів дозволяють розмішувати об'єкти сонячної енергетики, що, крім забезпечення додаткових робочих місць та припливу інвестицій в місцеву економіку, дозволить зменшити негативні екологічні навантаження на територію.

Раціональне використання вказаних чинників дозволить забезпечити стабілізацію і, в перспективі, зростання економіки населеного пункту, що допоможе формуванню комфортного, сприятливого для життєдіяльності людини середовища, якісному розвитку житлових та громадських територій, вдосконаленню інженерної інфраструктури та благоустрою, реконструкції існуючих та появі нових громадських об'єктів.

Перспективна планувальна структура села Степне композиційно підпорядкована планувальній структурі, що склалася, а також розташуванню територій під нову ландшафтно-рекреаційну, сільбищну, виробничу та складську забудову.

Функціональне зонування території населеного пункту здійснюється на основі комплексної оцінки природних ресурсів, аналізу розташування існуючих та перспективних підприємств з урахуванням їх спеціалізації, інженерно-будівельних умов містобудування, санітарно-гігієнічного стану території, наявності зовнішніх транспортних зв'язків, рекреаційних ресурсів та ін.

Відповідно до діючих будівельних норм та правил територія населеного пункту з урахуванням переважного функціонального використання поділяється на зони сільбищну, виробничу, ландшафтно-рекреаційну та сільськогосподарського призначення.

Сільбищна територія являє собою цілісне планувальне утворення, структурно організоване з таких функціонально-планувальних елементів як територій житлової та громадської забудови, транспортної інфраструктури, окремих об'єктів комунально-складського господарства та інженерної інфраструктури, озелених територій загального і обмеженого користування.

Розміри присадибних земельних ділянок у сільських населених пунктах установлюються сільською радою відповідно до вимог чинного Земельного кодексу України.

Сільбищна зона ділиться на зону громадського центру, комунальну, житлову зону та зону відпочинку.

Генеральним планом передбачено збереження та вдосконалення функціонально-

планувальної структури с. Степне. В розвиток цієї структури передбачається створення додаткових територій житлової забудови, виділення території для сільськогосподарської промисловості, які необхідні селу для повноцінної життєдіяльності та розвитку.

Ландшафтно-рекреаційна територія включає єдину рекреаційну територію, призначену для короткочасного відпочинку населення.

Зона для пасивного відпочинку населення розташована в районі громадського центру – це територія парку, яка знаходитиметься поблизу проектних об'єктів громадської забудови.

Проект вирішує питання упорядкування планувальної структури села, що була розроблена з урахуванням природних умов, існуючої забудови та мережі вулиць, що склалася.

До виробничих територій входять зони та ділянки підприємств з виробництва й переробки сільськогосподарської продукції, ремонту, технічного обслуговування і зберігання сільськогосподарської техніки, ділянки складських та інших об'єктів, дороги, проїзди та майданчики для стоянки автомашин, інші території. Виробничі території с. Степне розташовані на межі населеного пункту на допустимій відстані від житлової забудови у північно-східній частині.

До виробничої зони відносяться проектні ферми та сонячні батареї, до складської зони відносяться проектні складські приміщення та майстерні з гаражами.

Для забезпечення необхідних функціональних зв'язків місць розселення з місцями прикладення праці й відпочинку, установами культурно-побутового обслуговування, а також для зниження витрат часу на пересування населення, було враховано відносно стійкий сформований трудовий баланс проживаючих і працюючих у межах основних структурно-планувальних елементів села (планувальних районів, зон). Основними транспортними вулицями села є вул. Першотравнева та вул. Нагорна.

Територія сільськогосподарського призначення включає ділянки територій особистих селянських господарств, діяльність яких спрямовується на виробництво сільськогосподарської продукції, а також ділянки територій, таких, що зайняті під городами і використовуються мешканцями села для вирощування сільськогосподарських культур.

Основними пріоритетами соціального розвитку території села Степне є: оновлення житлового фонду шляхом реконструкції існуючого житла і нового житлового будівництва; забезпечення населення (у його розрахунковій чисельності на період 20 років) всіма необхідними видами культурно-побутового і комунального обслуговування, які передбачені нормативами для населених пунктів такого рангу; створення повноцінних умов для проживання, відпочинку та оздоровлення населення, покращення стану довкілля.

Прогноз чисельності населення на середньострокову перспективу базується на статистичних даних щодо вікової структури населення села, аналізі змін у загальній чисельності його населення за останні десять років.

Прогнозний цільовий показник перспективної чисельності населення на розрахунковий період 20 років прийнятий згідно з результатами розрахунків природнього і механічного приросту населення та сельбищної ємності проектного житлового фонду (коефіцієнт сімейності – 2,3, кількість квартир – 1022 шт.), складає – 2,380 тис. осіб.

Провідне місце у структурі економічної діяльності та зайнятості населення виробничої сфери відводиться галузям аграрно-промислового комплексу та сільського господарства, а невиробничої сфери – галузям сфери громадського обслуговування населення, сільського зеленого туризму, житлово-комунального господарства і охорони здоров'я.

У населеному пункті проживає 1380 осіб, працездатне населення становить приблизно 56%, тобто, 773 особи, проте, місць прикладання праці мало. На проектний період планується,

що кількість працездатного населення становитиме 1333 особи. Виробничі підприємства на території населеного пункту знаходяться у північно-східній стороні. Основна маса населення працює у селі, проте деяка частина населення працює та у м. Запоріжжі.

Генеральним планом пропонується виділити території для складів у східній частині населеного пункту – це надасть можливість фермерам орендувати землі та зберігати на них культурні рослини. Виробничі території пропонується розширити. Східніше пропонується виділити території для фермерського господарства.

Оскільки основним видом економічної діяльності населеного пункту є сільське господарство, доцільним є забезпечити можливість розвитку цієї галузі в усіх її формах, забезпечити найсприятливіші умови для ведення усіх форм сільськогосподарської діяльності, включаючи оренду, фермерське, особисте підсобне господарство, усіма жителями населеного пункту, зокрема, такої її форми як фермерське господарство з можливістю проживання на його території, відповідно до Земельного Кодексу України та Закону про фермерське господарство. Безпосередня близькість до об'єктів громадської та комунальної інфраструктури надає можливість зробити таку форму господарювання інвестиційно привабливою.

Кліматичні умови з достатньо великою кількістю сонячних днів дозволяють розміщувати об'єкти сонячної енергетики, що, крім забезпечення додаткових робочих місць та припливу інвестицій в місцеву економіку, дозволить зменшити негативні екологічні навантаження на територію.

Всі ці пропозиції повністю забезпечать зайнятість населення та підвищать економічний стан села Степне.

Генеральним планом пропонується фрагментарне відновлення зруйнованих будинків у вже сформованих житлових кварталах. Нове житлове будівництво передбачається також за рахунок вільних ділянок на існуючих та проектних територіях житлової забудови у південній частині села.

Для громадських будівель і споруд необхідно виконати ремонтні та реконструкційні роботи з метою забезпечення відповідності сучасним вимогам, зокрема, у питанні інженерного забезпечення, теплової ефективності та можливості їхнього використання маломобільними групами населення.

На головних та житлових вулицях необхідно влаштувати тротуари, розмістити елементи освітлення, урни для сміття, елементи озеленення, відремонтувати існуюче тверде покриття та влаштувати тверде покриття на тих ділянках вулиць і доріг, де воно відсутнє.

У першу чергу, території з проектним житлом необхідно забезпечити системою централізованого водопостачання.

Крім того, необхідно побудувати систему центральної каналізації та підключити її до очисних споруд, які пропонується розташувати у північно-західній стороні за існуючими межами села.

З метою забезпечення санітарного стану населеного пункту Генеральним планом пропонується на території населеного пункту розмістити контейнери для зберігання побутових відходів та організувати планово-подвірну систему збирання побутових відходів. Як можливість попередження несанкціонованих звалищ, на території проектних складів можливе розташування сміттєперевантажувальної станції, яка повністю відповідатиме санітарним нормам.

Територія Запорізького району вкрита густою сіткою балок та вибалків стоку і характеризує долинно-балочний тип розділу. Ґрунти та підґрунтя придатні для будівництва та посадки багаторічних зелених насаджень.

Особливо цінних земель у проектних межах населеного пункту немає.

Існуюча площа села Степне складає 308,0322 га. Генеральним планом передбачено корегування межі села в усіх напрямках.

Розширення межі здійснюється з урахуванням сформованого землеволодіння та землекористування. Включення земельних ділянок у межі села Степне Запорізького району Запорізької області не тягне за собою припинення права власності і права користування цими ділянками.

З північної сторони в межі населеного пункту включається територія рекреаційного призначення та територія з існуючим житлом.

З північно-східної сторони в межі населеного пункту включається територія земель сільськогосподарського призначення та територія з існуючим виробничими об'єктами.

З північно-західної сторони в межі населеного пункту включається територія рекреаційного призначення, земель сільськогосподарського призначення та територія з існуючими дачами та підсобним господарством.

З південно-східної сторони в межі населеного пункту включається існуюче кладовище, територія земель сільськогосподарського призначення та територія з існуючим житлом.

З південно-західної сторони передбачено включення в межі села земель сільськогосподарського призначення, існуючий автозаправний комплекс та існуючий житловий будинок.

Існуюча площа с. Степне складає 308,0322 га. Проектом передбачено збільшення площі населеного пункту до 349,8009 га.

Для майбутніх містобудівних потреб планується використовувати переважно несільськогосподарські угіддя або сільськогосподарські угіддя гіршої якості відповідно до вимог ст. 23 Земельного кодексу України.

З північної та північно-західної сторони території залишаються не змінними.

З північно-східної сторони в межі населеного пункту включаються території, де планується розташувати:

- проектні об'єкти сонячної енергетики;
- майданчик для обслуговування сонячної електростанції;
- проектні склади;
- проектне озеленення спеціального призначення навколо виробничих та складських територій;
- проектні території фермерського господарства.

З південно-східної сторони передбачено включення в межі села територій, де планується розташувати:

- проектне кладовище;
- проектне озеленення спеціального призначення навколо існуючого та проектного кладовища;
- проектне житло;
- проектне озеленення спеціального призначення вздовж дороги, вітрозахисну смугу;
- проектний проїзд спеціальної ширини для вантажного транспорту, для виїзду із промислової зони поза межами центру населеного пункту.

З південно-західної сторони передбачено включення в межі села територій, де планується розташувати проектні об'єкти громадського обслуговування, парк та житло.

Освоєння та реабілітація перспективних територій проводиться згідно з чинним законодавством. Особлива увага приділяється зонам охорони пам'яток культурної спадщини.

Вигідне географічне положення та наявність зручних транспортних зв'язків визначає інвестиційну привабливість території села, а аналіз інвестиційних пропозицій свідчить про бажання освоєння цих територій. Сукупність позитивних факторів створює умови для успішного розвитку території, покращення умов проживання та створення нових робочих місць.

Громадський центр населеного пункту є його основним структурним елементом, до якого входить необхідний комплекс підприємств і установ повсякденного і періодичного обслуговування, а також площа для проведення масових громадських заходів.

Територія громадського центру села на теперішній час сформована, заклади для комфортного проживання населення наявні в повному обсязі. Зона громадського центру поєднує в собі компактно розташовані території закладів та площинних споруд громадського призначення, територія його обслуговування має радіуси пішохідної доступності 500 м (повсякденний попит) і транспортної доступності до 1500 м (періодичний попит). В центрі розташовані сільська рада, будинок культури, бібліотека, музей, школа, дитячий садок, амбулаторія загальної практики та сімейної медицини, магазини та дитячий майданчик.

Проектом передбачено формування додаткових громадських підцентрів у північно-східній та північно західній частині села. Проектні території громадських підцентру включатимуть в себе заклади для відпочинку, магазини парк та дитячі майданчики.

Ділянки під майбутню житлову забудову чітко інтегруються в планувальну структуру села та розташовуються фрагментарно по всій території населеного пункту в існуючих та проектних межах.

Висотність забудови не повинна перевищувати 4 поверхів. Переважним видом забудови повинна бути садибна з ділянками площею до 0,15-0,25 га.

У разі виникнення потреби перебудови старих або будівництва нових об'єктів в межах існуючих ділянок необхідно передбачити заходи щодо розміщення об'єктів в межах земельної ділянки відповідно до зонування території.

Ділянки під капітальну забудову повинні мати відмітки не менше ніж 2,5 м від рівня ґрунтових вод, ділянки під площинні спортивні споруди, парки, сквери – не менше 1,0 м.

У процесі використання територій, визначених для майбутніх містобудівних потреб, необхідно дотримуватись режимів використання, встановлених відповідно до вимог Земельного кодексу, Водного кодексу (зокрема, в прибережно-захисних смугах водойм), нормативної документації за видами будівництва, санітарного законодавства та інших нормативних актів.

Генеральним планом передбачено пріоритетний вид житлової забудови – садибна житлова забудова. Території нової забудови фрагментарно відновлюються по всій території села в існуючих та проектних межах у південно-східній та південно-західній стороні населеного пункту.

Загальна кількість нового житла на розрахунковий період (20 років) складає:

Всього в садибній житловій забудові – 1022 квартир.

Житловий фонд на розрахунковий період – 110,82 тис. м².

Обсяги нового будівництва на розрахунковий період складають 50,93 тис. м² загальної площі або 463 житлових будинків.

Середня житлова забезпеченість населення на розрахунковий період складає 46,56 м² на одного мешканця.

Розмір земельної ділянки для нового будівництва – 0,15 - 0,25 га.

Нове житлове будівництво передбачається виключно садибного типу. Ділянки для нового житлового будівництва необхідно відводити за рахунок упорядкування кварталів з

існуючою садибною забудовою.

Території нового житлового будівництва повинні бути забезпечені необхідними інженерними та транспортними комунікаціями.

У процесі будівництва необхідно вживати заходи для дотримання вимог державних, пожежних, санітарних та інших будівельних норм, зокрема, щодо будівництва на просадних ґрунтах.

В існуючих межах населеного пункту кладовища відсутні.

Діюче кладовище, яким користуються жителі села Степне, знаходиться у південно-східній стороні в проектних межах населеного пункту. Проектом пропонується зкрити існуюче кладовище та поруч виділити територію для проектного, яке відповідатиме санітарним нормам та правилам.

В населеному пункті пожедепо відсутнє. У разі пожежі викликається спец машина з м. Запоріжжя Шевченківського МЧС. Генеральним планом пропонується виділити територію для пожежного депо у північно-східній частині населеного пункту.

Вулично-дорожня мережа досить щільна, в її основі лежить прямокутно-лінійна система. Мережа вулиць і доріг населеного пункту спроектована у вигляді єдиної системи з урахуванням функціонального призначення окремих вулиць і доріг, інтенсивності транспортного, пішохідного і велосипедного руху, архітектурно-планувальної організації території і характеру забудови, вимог охорони навколишнього середовища.

Проектні заходи щодо розвитку транспортної інфраструктури населеного пункту сплановані зважаючи на проектні рішення щодо розвитку житлової та промислової забудови села. Прийняті до уваги поточні плани будівництва, діючі програми розвитку тощо. Основні параметри плану, поперечного і поздовжнього профілю вулиць прийняті відповідно до рекомендацій ДБН В.2.3-5-2018 «Вулиці та дороги населених пунктів».

Більшість вулиць мають тверде асфальтобетонне покриття і освітлення, проте подекуди тротуари відсутні. Частина вулиць в периферійній частині населеного пункту має щебеневе покриття, яке місцями відсутнє. Необхідне удосконалення або заміна існуючого асфальтобетонного покриття, яке знаходиться в незадовільному стані та влаштування нового асфальтобетонного на ґрунтових та щебеневих проїзних частинах, влаштування тротуарів і загалом погодження параметрів поперечного профілю вулиць з рекомендаціями ДБН В.2.3-5-2018 «Вулиці та дороги населених пунктів».

Головною вулицею у селі є вул. Першотравнева.

На розрахунковий період передбачено, що загальна довжина вулиць і доріг всіх категорій становитиме 29,35 км, у тому числі, загальна протяжність головної вулиці – 2,85 км; житлових (основних) і сільських вулиць – 20,53 км; провулків і проїздів для господарських цілей – 5,97 км.

Ширина вулиць в червоних лініях прийнята 18 та 12 метрів, проїздів – 8-9 метрів.

Тип покриття проїжджої частини вулиць – асфальтобетон, тротуарів – асфальт.

Система шляхів сполучення, прийнята проектом, забезпечує мінімальні витрати часу на пересування населення до місць прикладання праці і до підприємств повсякденного обслуговування.

Міжселенні транспортні зв'язки на території зони впливу с. Степне забезпечуються достатньо розвинутою мережею автомобільних доріг загального користування:

- державного значення: національна – М-18 (Харків-Сімферополь-Алушта-Ялта), Н-08 (Бориспіль-Дніпро-Запоріжжя-Маріуполь);

▪ місцевого значення: обласні – О080514 (/Н-15/-Наталівка-Новолександрівка-Малотернівка), О080721 (Лежине-Новостепнянське-Киртопине), районні – С080710 (Степне до а/д Н-08), С080712 (Під'їзд до станції Ростуща), С080713 (Степене-Наталівка).

Залізничні вантажно-пасажирські перевезення здійснюються через станції Регіональної Філії Запорізької дирекції «Придніпровська залізниця», найближча з яких, вантажно-пасажирська вузлова станція «Ростуща» 2 класу знаходиться від села на відстані 1,5 км по автодорогам загального користування.

На теперішній час в селі Степне існує міжміський громадський транспорт. Сполучення з сусідніми селами та м. Запоріжжя здійснюється маршрутними таксі, які проходять автомобільною дорогою Н08.

Рейси:

Запоріжжя-Степне – 26 рейсів на добу;

Степне-Запоріжжя – 25 рейсів на добу.

Генеральним планом передбачено реконструкцію зупинок зовнішнього транспорту в районі громадського центру.

Основними заходами щодо розвитку пасажирських перевезень на зовнішніх напрямках є:

- покращення рівня обслуговування пасажирів на приміських автобусних маршрутах за рахунок впровадження сучасних інформаційних технологій;

- оновлення та збільшення кількості рухомого складу транспорту.

Раціональне використання транспортної інфраструктури дозволить залучити інвестиції для будівництва логістичних об'єктів, об'єктів транспортної інфраструктури та обслуговування, активізувати розвиток сільського господарства, підприємств переробки сільськогосподарської продукції та харчової промисловості.

Генеральним планом озеленені території за функціональною містобудівною ознакою поділяються на озеленені території загального користування, озеленені території спеціального призначення та ландшафтно-рекреаційні території.

Озеленені території загального користування.

Згідно з містобудівними нормативами для чисельності населення у 2380 чоловік за норми 14 м²/особу (північно-стєпова підзона) площа озелених територій повинна становити 33,32 га. Площа озелених територій у селі складає 8,10 га.

У зв'язку з перспективним розвитком села Генеральним планом передбачено впорядкування існуючих зелених насаджень загального користування, що покращить санітарно-гігієнічні умови проживання та відпочинку мешканців села. Передбачається формування території озелених загального користування до 36,95 га.

Озеленені території спеціального призначення.

Зелені насадження спеціального призначення висаджуються в санітарно-захисних зонах від виробничих територій, на території виробничих підприємств, вздовж ЛЕП високої напруги, навколо кладовищ, на вулицях.

На момент розроблення документації зелені насадження існують на житлових вулицях. Пропонується організувати та озеленити санітарно-захисні та охоронні зони від існуючих підприємств, ЛЕП, автодороги, та по периметру населеного пункту (у вигляді вітрозахисних смуг) де це можливо.

Наявність території для облаштування перелічених об'єктів робить можливим широке застосування прийомів ландшафтної архітектури і дизайну, великого асортименту дерев, кущів, квітів, газонних трав, притаманних для степу, що забезпечать належне рекреаційне

використання територій. Передбачається формування території озеленення спеціального призначення на 9,71 га.

Ландшафтно-рекреаційні території.

До ландшафтно-рекреаційних територій входять ліси, лісопарки, лісозахисні зони, водойми. Разом з парками, садами, скверами та бульварами, розміщеними на сельбищній території, вони формують безперервну систему відкритих просторів села та прилеглих територій. На території населеного пункту знаходиться 1,19 га водних поверхонь, тобто струмків.

Стаття 51 Земельного кодексу України визначає склад земель рекреаційного призначення. До них належать земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень населених пунктів, навчально-туристських та екологічних стежок, земельні ділянки, зайняті територіями будинків відпочинку, об'єктів фізичної культури і спорту, туристичних баз, кемпінгів, будинків рибалок і мисливців, інших аналогічних об'єктів, а також земельні ділянки, надані для дачного будівництва і спорудження інших об'єктів стаціонарної рекреації.

Таким чином, загальна територія озеленення складатиме 60,02 га.

Реалізацію положень Генерального плану села Степне з урахуванням закладеного в містобудівній документації соціального мінімуму повинна забезпечувати сільська адміністрація шляхом пошуку інвесторів на будівництво об'єктів системи обслуговування, або шляхом фінансування будівництва за кошти державного та місцевого бюджету.

Генеральним планом пропонується:

- реконструкція адміністративних будівель;
- виділення території для пожежного депо;
- удосконалення забудови на основі збереження існуючих капітальних і придатних для тривалої експлуатації будинків і споруд, поступової заміни старого житлового фонду;
- створення умов для занять фізичною культурою та спортом за умови збереження існуючої спортивної інфраструктури;
- благоустрій центрального парку, виділення територій під проектні парки;
- благоустрій зон для відпочинку;
- упорядкування і благоустрій мережі вулиць і проїздів за максимально можливого збереження планувальної структури, що склалася;
- поліпшення профілю вулиць шляхом благоустрою проїжджої частини і тротуарів, розміщення зон для паркування автомобілів;
- відокремлення пішохідних тротуарів від проїжджої частини зеленими насадженнями, на головних і житлових вулицях необхідно влаштувати тротуари, розмістити елементи освітлення, урни для сміття;
- швидкість руху вулицями в межах села обмежити до 50 км/год;
- проектний проїзд спеціальної ширини для вантажного транспорту, для виїзду із промислової зони поза межами центру населеного пункту.
- з метою забезпечення санітарного стану населеного пункту пропонується на території населеного пункту розмістити контейнери для зберігання побутових відходів, сміттєперевантажувальну станцію та організувати планово-подвірну систему збирання побутових відходів;
- формування територій для видобутку сонячної енергії;
- формування складських зон та відновлення зруйнованих ферм.

У проектних рішеннях також пропонується вдосконалення інженерної інфраструктури:

- будівництво мереж водопостачання на всій території населеного пункту;
- будівництво мереж відведення поверхневих стічних вод з метою відведення поверхневих вод з території села;
- розміщення мереж самопливної та напірної фекальної каналізації на всій території населеного пункту;
- зарезервування комунікаційних коридорів для прокладання магістральних сільських комунікацій;
- реконструкція зовнішнього освітлення вулиць із застосуванням енергозберігаючих ліхтарів.

Першочергові заходи, етап реалізації 7 років:

- розчищення ставків;
- розроблення проекту землеустрою стосовно прибережної захисної смуги;
- реконструкція доріг.

Звіт є результатом оцінки містобудівної документації, а саме Детального плану території.

Конкретні показники вказуються в проектній документації «Оцінка впливу на навколишнє середовище (ОВНС)».

Розділ 4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

Під час розробки звіту про стратегічну екологічну оцінку були визначені основні проблеми для навколишнього середовища та охорони здоров'я населення, надані характеристики даних впливів, проаналізовані їх територіальні аспекти.

Нижче наведено ключові потенційні екологічні проблеми і ризики (та їхні зв'язки з Генеральним планом та планом зонування території), яким була приділена особлива увага під час оцінки проектних рішень, що відображено у розділі 6. Декілька екологічних ризиків мають комплексний вплив як на складові навколишнього середовища, так я на стан здоров'я населення.

Найгостріші проблеми сучасного стану навколишнього природного середовища - тривале забруднення поверхневих та підземних вод, земель, повітря внаслідок господарської діяльності, накопичення промислових та побутових відходів, техногенне навантаження негативно впливає на біорізноманіття та природний ландшафт.

Екологічна ситуація потребує виконання ряду природоохоронних заходів, направлених на зменшення обсягу негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Проблемні території:

1. У проектних межах зі східної сторони населеного пункту знаходиться кладовище. До існуючої санітарно-захисної зони, яка складає 300 м, потрапляють житлові будинки. Відповідно до п. 3.5 ДСанПіН 2.2.2.028-99 та ДСП 173-96 у санітарно-захисних зонах кладовищ не можна допускати розміщення:

- житлових будинків з прибудинковими територіями, гуртожитків, готелів, будинків для приїжджих;
- дитячих дошкільних закладів, загальноосвітніх шкіл, лікувально-профілактичних та оздоровчих установ загального та спеціального призначення зі стаціонарами, наркологічних диспансерів;

- спортивних споруд, садів, садівницьких товариств;
- джерел централізованого водопостачання, водозабірних споруд, споруд водопровідної розподільної мережі.

Генеральним планом пропонується декілька варіантів щодо вирішення цього питання:

- тим жителям, чії будинки потрапляють у санітарно-захисну зону від кладовища, надати можливість переселення на нові проектні житлові території;
- закрити кладовище та через 20 років після останнього захоронення зменшити СЗЗ до 100 м. Першочерговим заходом для швидшого вирішення необхідно передбачити виділення території для нового кладовища та забезпечити будинки, що потрапляють у існуючу СЗЗ від кладовища, централізованим водопостачанням.

Генеральним планом пропонується закрити існуюче кладовище та виділити територію для нового кладовища східніше від існуючого, що відповідатиме всім діючим нормам та правилам.

2. Територія вздовж струмка та ставків.

З метою охорони водного об'єкту від забруднення і засмічення та збереження його водності вздовж берегів виділяються земельні ділянки під прибережну захисну смугу, яка встановлюється на берегах уздовж урізу води (у меженний період) шириною 25 та 50 метрів.

Техногенні навантаження на територію населеного пункту помірні.

Єдиним суттєвим джерелом забруднення повітря пересувними джерелами на території села є вул. Першотравнева, статус якої за його межами – автомобільна дорога місцевого значення районна (С080712).

Нечисленні об'єкти сільськогосподарського виробництва та складування сільськогосподарської продукції чинять локальний негативний вплив на природне середовище с. Степне в межах своїх санітарних зон.

Промислові відходи, як такі, відсутні, а для захоронення побутових відходів використовується існуючий полігон твердих побутових відходів, розташований у Вільнянському районі поблизу с. Матвіївка.

Потребують вирішення проблемні питання щодо облаштування у населеному пункті систем господарсько-побутової, виробничої та дощової каналізації за централізованою та децентралізованою схемами і ненормативного, за вимогами санітарної безпеки, існуючого місцезнаходження сільського кладовища і двох складів короткострокового зберігання зерна, насіння соняшника невеликої потужності.

Серед чинників, що впливають на захворюваність та здоров'я населення, виділяються наступні: соціально-економічні (рівень соціальної інфраструктури, умови праці, можливості оздоровлення, доходи та витрати населення, рівень життя тощо); генетичні; стан навколишнього природного середовища (що обумовлюється як природними так і антропогенними факторами); наявність та рівень системи охорони здоров'я. Відповідно досліджень науковців за інтенсивністю впливу різних чинників виділяються наступні залежності. На чинники соціально-економічного характеру, до яких відносяться паління, вживання наркотиків, зловживання алкоголем, праця в шкідливих умовах, нераціональне харчування, стреси, гіподинамія, незадовільні побутові умови та гіперурбанізація припадає 51-52% загального впливу. Чинник стану навколишнього природного середовища (зокрема, забруднення повітря, води, ґрунту, фізичні фактори впливу) охоплює 20-21% впливу. Генетично-біологічні фактори (спадковість, стать тощо) впливають на 19-20%. На групу факторів, пов'язаних із обсягом і якістю медичного обслуговування (забезпеченість об'єктами медичної інфраструктури та фахівцями, своєчасність та якість лікування, вакцинація,

періодичність медичних обстежень, державне фінансування медичної сфери тощо) припадає 8-9% впливу.

Таким чином, серед ризиків впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування можна віднести: якість атмосферного повітря на ділянках впливу автотранспорту, недостатнє забезпечення об'єктами обслуговування, зокрема закладами охорони здоров'я, дошкільної та загальної середньої освіти, об'єктами фізкультурно-оздоровчого, рекреаційного, туристичного спрямування.

Розділ 5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування

Цей розділ ґрунтується на аналізі цілей документів державної політики, які мають відношення до цілей розвитку на місцевому рівні, і визначає ступінь їх врахування і впровадження через низку проектних рішень містобудівної документації. Проведений огляд відповідних цілей екологічної політики передбачає загальні орієнтири, на основі яких оцінюються цілі та заходи генерального плану та плану зонування території.

5.1. Оцінка відповідності проекту оновленого генерального плану цілям програм державного та місцевого рівня, галузевих програм

В процесі стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації було розглянуто значну кількість документів, що містять екологічні цілі, а також відповідні завдання у сфері охорони здоров'я та соціально-економічного розвитку. Слід зазначити, що різні програми розвитку містять подібні, хоча і не завжди ідентичні, екологічні цілі.

Аналіз також включав цілі, які мають відношення до генерального плану, та цілі, які можуть бути вирішені на іншому рівні планування. Згідно результатів аналізу можна зробити висновок, що проект Генерального плану та Плану зонування території має достатньо високій мірі відповідає цілям екологічної політики, встановлених на національному та регіональному рівнях; враховує більшість з них і пропонує комплекс заходів, спрямованих на їх виконання.

На основі аналізу цих цілей можна зазначити, що цілі в галузі охорони атмосферного повітря, створені на регіональному рівні, будуть лише частково впроваджені в проекті містобудівної документації, переважно те, що стосується резервування ділянок певного функціонального використання в частині будівництва, вулиць та доріг, створення зелених насаджень в межах санітарно-захисних зон. Скорочення викидів може бути досягнуто за рахунок зменшення викидів від транзитного руху автотранспорту. Невелике зменшення викидів від автотранспорту також може бути досягнуто в результаті будівництва та ремонту вулиць загальноміського та районного значення.

У сфері водних ресурсів, будівництва або реконструкції водопровідних мереж і каналізаційних систем цілі визначені у декількох цільових програмах, з визначенням конкретних заходів з реконструкції чи будівництва інженерних мереж споруд та мереж, які передбачаються до реалізації у короткостроковій перспективі та повністю враховуються проектом містобудівної документації. Підвищення якості поверхневих вод може бути досягнуто також шляхом за рахунок розширення мережі дощової каналізації та будівництва

локальних очисних споруд у місцях випуску; створення та озеленення прибережних захисних смуг для всіх водних об'єктів. Також передбачаються заходи щодо інженерної підготовки та захисту території від несприятливих природних процесів, як на ділянках існуючої забудови, так і на ділянках перспективного містобудівного освоєння.

У сфері охорони ґрунтів проект містобудівної документації передбачає створення ландшафтно-рекреаційної зони з розміщенням об'єктів громадської забудови рекреаційно-туристичного спрямування на ділянках малоефективного використання. Реконструкція меліоративних систем, комплекс гідротехнічних заходів, рекультивація порушених та деградованих ділянок з ландшафтним упорядкуванням території дозволять в певній мірі реалізувати політику щодо ренатуралізації природних ландшафтів, ліквідації потенційних пожежонебезпечних осередків пірогенної деградації ґрунтів, покращити санітарно-гігієнічні умови території.

Однією з найважливіших питань для населеного пункту є видалення відходів, яке здійснюється на території поза межами населеного пункту і залежить від реалізації рішень, визначених програмами поводження з ТПВ на регіональному рівні. Рішення генерального плану в сфері поводження з ТПВ повністю враховують цілі та проекти передбачені регіональною цільовою програмою щодо об'єктів з переробки та утилізації ТПВ, розміщення яких передбачається за межами населеного пункту.

У сфері біорізноманіття проект Генплану та Плану зонування території передбачає створення зелених насаджень загального користування, а також зелених насаджень обмеженого користування та спеціального призначення.

В сфері охорони здоров'я та соціально-економічного розвитку рішення проекту містобудівної документації в достатній мірі враховують цілі, визначені на регіональному та місцевому рівнях, шляхом виділення ділянок певного функціонального використання та необхідної площі для розміщення закладів охорони здоров'я та соціального захисту, фізкультурно-оздоровчих та спортивних споруд, установ культури і та мистецтва, культури та дозвілля, підприємств торгівлі, громадського харчування і побутового обслуговування та інших установ та організацій обслуговування.

Таким чином, аналіз цілей відповідних державних програм розвитку, змісту та проектних рішень з просторового розвитку території с. Степне свідчить про те, що цілі та заходи, визначені проектом Генерального плану та Плану зонування території, здебільшого відповідають регіональним та місцевим екологічним цілям.

Слід зазначити, що відповідно до часових обставин прийняття Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та умов договору на розроблення містобудівної документації процес розроблення СЕО відбувався після розроблення проекту Генерального плану та Плану зонування території. Однак, після виконання цільового аналізу та проведених консультацій експертів з СЕО з органами виконавчої влади, що реалізують політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, та з місцевими органами влади певні екологічні цілі були внесені до проекту документу державного планування (проекту оновлення генерального плану), з подальшим внесенням відповідних змін до текстової та графічної частин містобудівної документації.

5.2 Оцінка відповідності проекту оновленого генерального плану зобов'язанням у сфері охорони довкілля, встановлені на міжнародному рівні та шляхи їх врахування

Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями в сфері охорони навколишнього природного середовища для вирішення актуальних питань сьогодення, а

також з метою інтеграції держави до світового співтовариства для розв'язання глобальних екологічних проблем.

Основними напрямками співробітництва з міжнародними організаціями членом яких є країна, є: охорона біологічного різноманіття; охорона транскордонних водотоків і міжнародних озер; зміна клімату; охорона озонового шару; охорона атмосферного повітря; поводження з відходами; оцінка впливу на довкілля.

Основними аспектами містобудівної документації, що потребують оцінки є рішення щодо функціонального використання території з урахуванням принципів охорони біологічного та ландшафтного різноманіття, що визначені низкою міжнародних зобов'язань. Міжнародні обов'язки Україна взяла на себе, підписавши більш ніж 50 міжнародних багатосторонніх угод, які стосуються збереження та збалансованого використання біорізноманіття, серед яких:

Конвенція про біологічне різноманіття, яка була започаткована під час Всесвітньої конференції глав держав та міністрів довкілля у 1992р. в м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) й ратифікована Верховною Радою України 29 листопада 1994 р.;

Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція, м.Рамсар, Іран, 1971 р.);

Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Бонн, 1979 р.);

Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (1995 р.);

Угоди про збереження кажанів в Європі (1991р.);

Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція);

Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (ратифікована Україною 29 жовтня 1996р.);

Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (Валлетта, 1992 р.);

Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (Гельсінкі, 1992), що є чинною в Україні з 1 липня 1999 р. та інші.

На виконання Бернської конвенції в Європі створена мережа територій особливого природоохоронного значення - Смарагдова мережа, важливих для збереження біорізноманіття в країнах Європи і деяких країнах Африки. Смарагдова мережа України є українською частиною Смарагдової мережі Європи, розробляється з 2009 року. В листопаді 2016 року було затверджено першу версію Смарагдової мережі для України, яка потребує доопрацювання на основі наукових даних.

Станом на 01.01.2016 мережа займала близько 8 % території України і в основному складається з існуючих територій природно-заповідного фонду. За результатами аналізу даних матеріалів визначено, що в межах території, що розглядається проектом документу державного планування, території природно-заповідного фонду, що внесені до Смарагдової мережі України відсутні.

Відповідно до Рамсарської конвенції, стороною якої є Україна, на території держави здійснюються заходи для збереження мігруючих водно-болотних птахів, шляхом виділення певних територій та надання їм охоронного статусу. На території України виділено 39 водно-болотних угіддя міжнародного значення, офіційно визнаних Рамсарською конвенцією, а ряд водно-болотних угідь є перспективними для визнання. Деякі водно-болотні угіддя погоджені розпорядженням Кабінету Міністрів України і подані на розгляд Секретаріату Рамсарської конвенції. За результатами аналізу даних матеріалів визначено, що в межах території, що розглядається проектом документу державного планування, вищезазначені угіддя відсутні.

Стосовно дотримання міжнародних зобов'язань по іншим напрямкам співробітництва, таким як зміна клімату, охорона озонового шару, поводження з відходами та іншим, слід

зазначити, що вони не мають прямого відношення до головних цілей та завдань проекту документу державного планування, що є містобудівною документацією місцевого рівня. Дотримання вищеперелічених зобов'язань може бути реалізоване в сфері науково-технічних розробок, вибору технічно-конструкторських рішень при проектуванні певних об'єктів та споруд, видання певних нормативно-правових актів та державних стандартів в різних галузях господарської діяльності. Проте слід зазначити, що більшість заходів, визначених містобудівною документацією в частині розвитку систем комунальної інфраструктури, поводження з відходами, пропонують впровадження сучасних дружніх до оточуючого середовища технологій, що відповідає загальносвітовим принципам охорони довкілля, та сприяє дотриманню міжнародних зобов'язань в даній сфері.

Розділ 6. Опис наслідків реалізації проектних рішень документу державного планування для довкілля, а також для здоров'я населення, у тому числі кумулятивних, синергічних, позитивних і негативних наслідків

У цьому розділі наведений короткий огляд оцінки ризиків та потенційних впливів на навколишнє середовище. Окремі складові містобудівної документації були проаналізовані з метою виявлення потенційно значних впливів на навколишнє середовище, що мають відношення до реалізації рішень проекту генерального плану. Рішення з просторового планування території, що представлені проектом генерального плану, були оцінені групами, що представляють зони певного функціонального використання, такі, як: виробнича забудова, території житлово-громадської забудови, території рекреаційного та оздоровчого використання, території транспортної інфраструктури та інші.

Виявленні ключові впливи, пов'язаних з конкретними запланованими рішеннями містобудівної документації висвітлені у підрозділі 6.1.

На наступному етапі була проведена оцінка потенційних кумулятивних впливів шляхом аналізу комбінованого впливу реалізації різних проектних рішень на окремі компоненти навколишнього середовища, результати якої відображені у підрозділі 6.2.

6.1. Оцінка ключових наслідків для довкілля, в тому числі для здоров'я населення

У цьому розділі представлено результати оцінки проекту документу державного планування з урахуванням рішень містобудівного розвитку, прийнятих у відповідних розділах вищезазначеної документації. Оцінка враховує екологічні цілі, пов'язані з розвитком на місцевому рівні, з метою забезпечення ефективного та сталого соціально-економічного розвитку населеного пункту та поліпшення якості життя населення. Аналіз цілей екологічної політики викладений у розділі 5.

В більшій мірі оцінка зосереджується на потенційних екологічних наслідках або наслідках, пов'язаних із запропонованими змінами (чи переглядом раніше визначених змін) функціонального використання територій та основних проектних рішеннях, передбачених містобудівною документацією.

За результатами оцінки пропонуються заходи, спрямовані на пом'якшення потенційних негативних наслідків, які дозволять більш раціонально використовувати територію з меншим антропогенним навантаженням на природні ресурси існуюче середовище.

На основі оцінки окремих заходів проекту було проведено аналіз потенційних кумулятивних та синергічних впливів та ризиків, визначені можливі альтернативні рішення та

заходи для пом'якшення та попередження виявлених негативних екологічних наслідків реалізації проекту документу державного планування.

Наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

За походженням екологічний вплив може бути первинним, тобто безпосередньо пов'язаним з впливом проекту на екосистему і вторинним, що є наслідком первинних змін в екосистемі (можливе збільшення бронхолегеневих захворювань серед населення внаслідок забруднення атмосфери).

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії двох або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компонента - відсутні.

Коротко- та середньострокові наслідки (1, 3-5, 10-15 років) наразі відсутні.

Проектом вирішується питання реконструкції, покращення санітарно-гігієнічних умов населення, шляхом впорядкування функціонального зонування, створення належного естетичного і природного середовища. Запроектовано санітарно-гігієнічні зони між виробничо-промисловою і житловою зонами, упорядкування і благоустрій вулиць при максимальному збереженні існуючої структури населеного пункту в цілому.

З боку соціально-економічних умов провадження діяльності буде мати позитивний наслідок, так як проектом передбачено формування рекреаційної зони активного відпочинку, що збільшить кількість робочих місць для місцевого населення і дасть можливість поповнювати місцеві бюджети за рахунок відповідних податків.

При виконанні реконструкції та будівельних робіт вплив на навколишнє середовище матиме короткочасний та локальний характер, а саме:

1. На атмосферне повітря та шумовий вплив:

- при роботі будівельної, автотранспортної техніки та механізмів;
- при здійсненні зварювальних робіт;
- при фарбуванні металевих поверхонь;
- при здійсненні земляних робіт.

2. На ґрунти:

- при проведенні земляних робіт;
- за рахунок утворення відходів при виконанні будівельних робіт.

3. Флора, фауна, біорізноманіття:

- при вирубці дерев та порослі,
- при знятті рослинного шару ґрунту на території реконструкції та на території

влаштування доріг.

4. Шумовий вплив:

- при роботі автотранспорту, здійсненні зварювальних робіт.

Вплив на атмосферне повітря

Забруднення атмосферного повітря від роботи будівельних машин, механізмів, устаткування та транспортних засобів.

Основним джерелом виділення забруднюючих речовин буде робота будівельної техніки та автотранспорту. Максимальні значення приземних концентрацій забруднюючих речовин з урахуванням фонових концентрацій на межі санітарного розриву (100 м) та захисної смуги (300 м) не перевищують нормативно встановлених вимог щодо стану атмосферного повітря.

Очікується ймовірно підвищення інтенсивності руху на дорогах. Але по мірі реалізації рішень з реконструкції та будівництва вуличної мережі, в тому числі вулиць, що виконуватимуть роль дублюючих зв'язків, очікується більш рівномірне розподілення транспортних потоків по всій території с. Степне та зменшення інтенсивності транспортного руху в центральній частині населеного пункту.

Запропоновані рекомендації та передбачені заходи мають потенціал для позитивного впливу на якість повітря, а саме: перегляд проектних рішень зі зміною функціонального використання території на ділянки розміщення об'єктів громадського призначення, що мають менше містобудівне навантаження (щільність забудови, кількість автотранспортних засобів) у порівнянні з ділянками житлової забудови, з метою зменшення антропогенного навантаження на природні комплекси. Ці заходи (за умови їх реалізації) призведуть до зменшення впливу шуму та забруднення повітря від транспортних засобів на сільську зону. Впровадження сучасних конструктивно-технологічних рішень для централізованих та децентралізованих систем опалення, дозволить забезпечити регулювання викидів від систем тепlopостачання.

Шумовий вплив

Під час проведення робіт будуть спостерігатися типові шумові ефекти, яких неможливо уникнути. Загалом проведення робіт не спричинить надмірного чи тривалого шуму.

У процесі проведення робіт типовий шум створюватиметься рухом вантажних автомобілів і обладнання. Джерелами шуму будуть переміщення та робота вантажних автомобілів, екскаваторів, бульдозера та іншої техніки.

Зниження рівня шуму від техніки можливо досягти шляхом застосування раціональної технології ведення робіт, яка складається в скороченні тривалості робіт дорожньо-будівельних машин, призупинення робіт у вечірні години та вночі, виборі раціонального режиму дорожньо-будівельних машин.

Шумовий вплив при проведенні підготовчих та будівельних робіт характеризується як короткочасний та незначний.

Водний басейн

Розбудова системи дощової каналізації забезпечить відведення поверхневого стоку з території існуючої житлово-громадської забудови та ділянок намічених до містобудівного освоєння. Будівництво локальних очисних споруд дощової каналізації у місцях випуску дозволить запобігти забрудненню поверхневих водотоків.

Очікувані позитивні ефекти:

У зв'язку із запроектованим будівництвом мереж господарсько-побутової та зливової каналізації з локальними очисними спорудами, можна очікувати, що забруднення води від скидів зливових та побутових стічних вод не відбуватиметься.

Питання забезпечення водопостачання є одним із головних в забезпеченні санітарно-гігієнічних умов проживання та охорони здоров'я населення

Утворення відходів

Під час проведення робіт передбачається утворення побутових та будівельних відходів.

Перелік та кількість виробничих відходів, які утворюються, визначатимуться видами, обсягами та технологією робіт.

Вивіз побутового та будівельного сміття буде здійснюватись на договірних умовах на санкціоновані звалища ТПВ.

На території об'єкту місця тимчасового зберігання відходів облаштовуватимуться та утримуватимуться відповідно до умов діючих санітарно-гігієнічних норм і правил.

Вплив на ґрунти.

При підготовці робіт з влаштування нових доріг можливо зніматиметься рослинний шар ґрунту товщиною до 80 см. Частина рослинного ґрунту в подальшому використовуватиметься для укріплення укосів та узбіч, залишок вивозитиметься на спеціально відведену погоджену земельну ділянку для проведення її рекультивації. В разі освоєння територій призначених для житлові та громадські забудови та ландшафтно-рекреаційних зон в результаті будівництва об'єктів та супутньої інфраструктури відбудеться фізичне переміщення верхніх шарів ґрунту, їх ущільнення, частково привантаження та видалення із заміною, місцями ймовірно до глибини понад 1м. Освоєння частини ділянок потребує зміни їх функціонального використання, з вилученням із складу земель сільськогосподарського та лісогосподарського призначення та своєчасного виконання заходів з інженерного захисту території, зокрема протиповеневих заходів.

Очікувані позитивні ефекти:

На ділянках містобудівного освоєння зелених насаджень, які є землями лісогосподарського призначення, - забезпечення населення житлом та об'єктами громадського призначення; створення зелених зон, організація зон відпочинку з ігровими майданчиками, пішохідними та велодоріжками, що дозволить підвищити якість відпочинку та дозвілля населення, матиме позитивний вплив на здоров'я населення.

Вплив на флору фауну, біорізноманіття.

На рослинний світ впливатиме вирубка дерев та порослі, що потрапляють в зону проведення робіт із будівництва нових доріг.

У межах зони впливу планованої діяльності відсутні цінні, рідкісні та зникаючі представники рослинного та тваринного світу, які підлягають охороні.

З метою збереження рослинності, буде проводитись регулярне викошування та періодичне відновлення газонних трав, планується озеленення територій загального користування та спеціального призначення.

Розширення зелених зон, створення рекреаційних зон та облаштування водних об'єктів з організацією місць відпочинку покращить стан зелених зон і ландшафтів, а також умови проживання населення.

Наземні та повітряні шляхи міграції тварин відсутні.

Здійснення впливу на представників тваринного світу при проведенні робіт та під час планованої діяльності не передбачається.

У зв'язку з перспективним розвитком села Генеральним планом передбачено впорядкування існуючих зелених насаджень загального користування, а також збільшення площі зелених насаджень, що покращить санітарно-гігієнічні умови проживання і відпочинку мешканців населеного пункту.

Генеральним планом озеленені території за функціональною містобудівною ознакою поділяються на озеленені території загального користування, озеленені території спеціального призначення та ландшафтно-рекреаційні території.

Озеленені території загального користування.

Згідно з містобудівними нормативами для чисельності населення у 2380 чоловік за норми 14 м²/особу (північно-стєпова підзона) площа озелених територій повинна становити 33,32 га. Площа озелених територій у селі складає 8,10 га.

У зв'язку з перспективним розвитком села Генеральним планом передбачено впорядкування існуючих зелених насаджень загального користування, що покращить санітарно-гігієнічні умови проживання та відпочинку мешканців села. Передбачається формування території озелених загального користування до 36,95 га.

Озеленені території спеціального призначення.

Зелені насадження спеціального призначення висаджуються в санітарно-захисних зонах від виробничих територій, на території виробничих підприємств, вздовж ЛЕП високої напруги, навколо кладовищ, на вулицях.

На момент розроблення документації зелені насадження існують на житлових вулицях. Пропонується організувати та озеленити санітарно-захисні та охоронні зони від існуючих підприємств, ЛЕП, автодороги, та по периметру населеного пункту (у вигляді вітрозахисних смуг) де це можливо.

Наявність території для облаштування перелічених об'єктів робить можливим широке застосування прийомів ландшафтної архітектури і дизайну, великого асортименту дерев, кущів, квітів, газонних трав, притаманних для степу, що забезпечать належне рекреаційне використання територій. Передбачається формування території озеленення спеціального призначення на 9,71 га.

Ландшафтно-рекреаційні території.

До ландшафтно-рекреаційних територій входять ліси, лісопарки, лісозахисні зони, водойми. Разом з парками, садами, скверами та бульварами, розміщеними на сельбищній території, вони формують безперервну систему відкритих просторів села та прилеглих територій. На території населеного пункту знаходиться 1,19 га водних поверхонь, тобто струмків.

Стаття 51 Земельного кодексу України визначає склад земель рекреаційного призначення. До них належать земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень населених пунктів, навчально-туристських та екологічних стежок, земельні ділянки, зайняті територіями будинків відпочинку, об'єктів фізичної культури і спорту, туристичних баз, кемпінгів, будинків рибалок і мисливців, інших аналогічних об'єктів, а також земельні ділянки, надані для дачного будівництва і спорудження інших об'єктів стаціонарної рекреації.

Таким чином, загальна територія озеленення складатиме 60,02 га.

Здоров'я

Створення додаткових зелених насаджень загального користування (парки, сквери), розширення мережі рекреаційних установ та створення зон короткочасного відпочинку, спортивних зон позитивно вплине на загальні умови життя та сприятиме зменшенню ризиків для здоров'я населення.

Вдосконалення системи водопостачання дозволить розширити доступ населення до джерел якісної води, що в майбутньому призведе до покращення здоров'я останнього.

Вдосконалення системи водовідведення дозволить розширити доступ підприємств різної галузевої спрямованості до системи каналізації, що в майбутньому призведе до покращення здоров'я населення.

При реалізації рішень містобудівної документації очікуються позитивні наслідки в сфері охорони здоров'я, такі як: розвиток магістральної вуличної мережі, що дасть можливість зменшення інтенсивності транспортного руху в центральній частині населеного пункту та покращення стану атмосферного повітря в приземній зоні. Створення зелених насаджень спеціального призначення, в тому числі санітарно-захисних зон навколо виробничо-комунальних підприємств підвищить якість атмосферного повітря на суміжних ділянках житлової та прирівняної до неї забудови.

Вплив від реалізації містобудівної документації на поліпшення соціальних умов, таких як подальший розвиток промислових підприємств, санаторно-оздоровчих закладів, збільшує можливості працевлаштування, що має потенціал для позитивного впливу на здоров'я людини.

Облаштування ділянок зелених насаджень загального користування, ландшафтно-рекреаційних зон, місць заняття спортом, розвиток санаторно-оздоровчих закладів, будівництво закладів охорони здоров'я - покращення можливостей для здорового способу життя, умов лікування та оздоровлення.

Раціональне використання вказаних чинників дозволить забезпечити стабілізацію і, в перспективі, зростання економіки населеного пункту, що допоможе формуванню комфортного, сприятливого для життєдіяльності людини середовища, якісному розвитку житлових та громадських територій, вдосконаленню інженерної інфраструктури та благоустрою, реконструкції існуючих та появи нових громадських об'єктів.

В області створено два національних природних парку (далі НПП) - «Великий Луг» та Приазовський. Зазначені установи природно-заповідного фонду є ключовими ядрами структурних елементів національної екомережі.

Найпріоритетнішими для створення у межах Запорізької області є Придніпровський та Азово-Чорноморський міжнародні екологічні коридори.

НПП «Великий Луг» є ключовим ядром в Придніпровському коридорі. До складу коридору також входять території природно-заповідного фонду загальнодержавного значення - «Великі та Малі кучугури». «Крутосхили Каховського водосховища». «Дніпровські пороги».

Приазовський НПП є ключовим ядром в Азово-Чорноморському коридорі. Основними територіями екологічного коридору є заказники - «Сивашик», «Молочний лиман», «Коса Обіточна». «Заплава річки Берда».

Парк поєднав між собою ключові території екологічного коридору між суміжними адміністративними територіями Херсонської та Донецької областей.

Формування регіональної екологічної мережі передбачає подальший розвиток природо заповідання, особливо в природних та адміністративних районах, в яких недостатньо репрезентовані природні заповідні ландшафти. Регіональна екологічна мережа сприятиме збалансуванню структури землекористування, оптимізації ландшафтно-екологічної структури території, що в свою чергу створить сприятливу екологічну ситуацію та високий рівень комфортності природних просторових умов проживання населення.

У межах Запорізької області визначено 13 екологічних коридорів: 1 - міжнародний; 2 - національних; 5 - регіональних: 5 - локальних. Площа міжнародних та національних екокоридорів складає 813 800 га. регіональних - 117 000 га, локальних - 42 200 га. Загальна площа екологічних коридорів - 973 000 га. У межах екокоридорів визначено 37 ключових елементів (ядра) з площею 222 600 га.

Екологічні коридори: Азово-Чорноморський прибережно-морський екологічний коридор. Дніпровський екологічний коридор. Південноукраїнський екологічний коридор. Бердянський регіональний екологічний коридор. Молочанський регіональний екологічний коридор. Конківський регіональний екологічний коридор. Терсянський регіональний екологічний коридор. Гайчурський регіональний екологічний коридор. Корсацький локальний екологічний коридор. Лозуватський локальний екологічний коридор. Обітченсько-Кільтичівський локальний екологічний коридор. Янчурський локальний екологічний коридор. Велнко-Білозерський локальний екологічний коридор.

До складу екомережі увійшли дві сполучні території з загальною площею 132 600 га.

Екологічна мережа включає:

26 територій найбільш важливого значення, на яких зростають природні рослинні угруповання Зеленої книги України з площею у 19 160 га;

24 території, які є найбільш важливими місцями перебування чи зростання видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України з площею до 25 000 га.

Площа структурних елементів екомережі Запорізької області становить: екологічні коридори - 973 000 га: сполучні території - 132 600 га; території високого бюрізноманіття (Зелена та Червона книги України) - 34 636.6 га. Загальна площа дорівнює 1 140 237 га.

Рішенням Запорізької обласної ради від 28.03.2013 № 29 в області затверджена обласна комплексна програма охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки (далі - Програма), яка розроблена у відповідності до основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року.

Однією з частин Програми є розділ «Формування регіональної екологічної мережі. Природно-заповідний фонд. Збереження біологічного та ландшафтного біорізноманіття», яким передбачено розробку місцевих схем екомережі та регіональної схеми екомережі Запорізької області.

Рішенням Запорізької обласної ради від 25.02.2016 № 2 затверджено «План заходів на 2016-2018 роки з реалізації Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2020 року». Згідно зазначеної стратегії запланована розробка місцевих схем екологічної мережі в усіх районах області.

Регіональна схема формування екологічної мережі Запорізької області, затверджена рішенням Запорізької обласної ради від 31.10.2016 № 3.

На території області розташовано 5 водно-болотних угідь міжнародного значення - «Молочний лиман». «Коса Обіточна та затока Обіточна». «Гирло р. Берди. коса Бердянська та затока Бердянська». «Архіпелаг Великі і Малі Кучугури» та «Заплава Сім Маяків». Загальна площа водно-болотних угідь області складає 36 014,25 га.

В межах територій водно-болотних угідь розташовані об'єкти природно- заповідного фонду загальнодержавного значення, а саме: заказники «Коса Обіточна». «Молочний лиман». «Заплава р. Берда». «Великі та Малі Кучугури». Приазовський НПП та НПП «Великий луг».

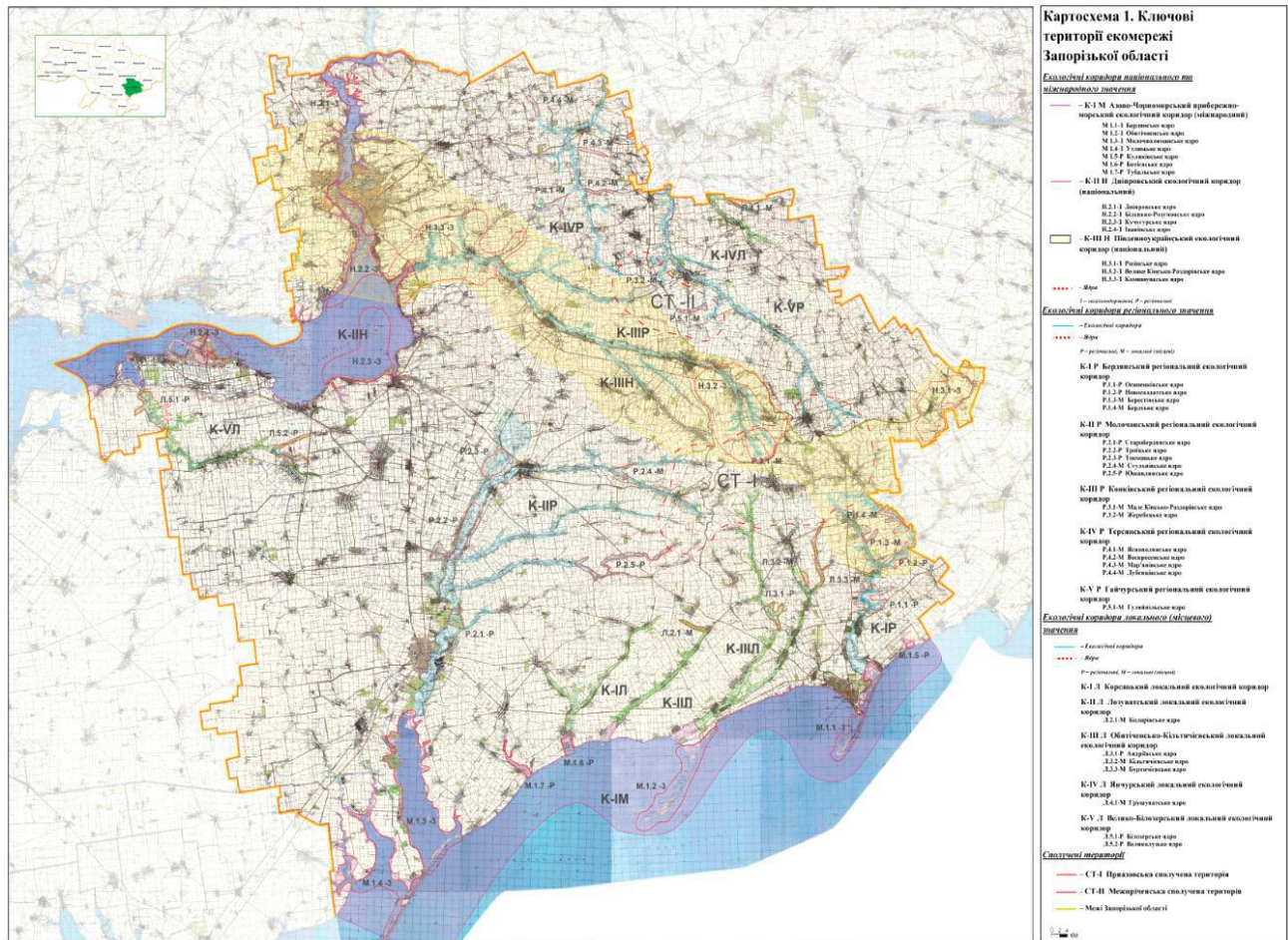
Розроблено та затверджено Паспорти на всі водно-болотні угіддя міжнародного значення.

Складові структурних елементів екологічної мережі в розрізі одиниць адміністративно-територіального устрою регіону на 2020 рік

№ з/п	Одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Загальна площа, тис. га	Загальна площа екомережі, тис. га	Складові елементи екомережі, тис. га											
				об'єкти ПЗФ	Водно-болотні угіддя	відкриті заболочені землі	водоохоронні зони	прибережні захисні смуги	ліси та інші відкриті лісові площі	курортні та лікувально-оздоровчі території	рекреаційні території	землі під консервацією	відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом	пасовища, сіножаті	радіоактивно забруднені землі, що не використовуються в господарстві
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	Запорізький р-н	143,61	39,79	0,843	-	0,199	5,1	1,700	8,710	-	0,073	11,642	0,515	11,008	-

Об'єкт проектування не чинить впливу на зони екомережі, наведені в таблиці.

Екомережа Запорізької області

6.2. Можливість негативних кумулятивних ефектів

Під кумулятивним впливом розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому видів антропогенної діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально-економічні умови. Кумулятивні ефекти можуть виникати з незначних за своїми окремими діями факторів, які впливають одночасно протягом тривалого періоду часу поступово накопичуючись, підсумовуючись можуть викликати значні наслідки. Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні або хімічні впливи на екосистему протягом часу перевершують її можливість їх асиміляції або трансформації. На проектованій території великі підприємства–забруднювачі відсутні. При дотриманні та виконанні всіх передбачених комплексних захисних і охоронних заходів, що відповідають діючим нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу який супроводжуються негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами в атмосферне повітря забруднюючих речовин не передбачається.

Негативний кумулятивний вплив, як в процесі проведення робіт так і в процесі провадження планованої діяльності, на довкілля не очікується.

Розділ 7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

На основі аналізів, представлених у попередніх розділах, та з метою сприяння

досягненню цілей екологічної політики, встановлених на національному та місцевому рівнях, запропоновано ряд заходів для пом'якшення виявлених потенційних негативних наслідків для навколишнього середовища та здоров'я населення, що випливають з реалізації містобудівної документації. Термін "пом'якшення" відноситься до усунення, зменшення, запобігання або контролю негативних впливів на навколишнє середовище, які можуть виникнути внаслідок впровадження містобудівної документації. Запропоновані заходи складаються з тих, що були визначені в процесі розроблення проекту містобудівної документації і рекомендацій що виникли в результаті виконання СЕО.

Реалізація проекту генерального плану потребує виконання великої кількості заходів, що стосуються розвитку сфери забезпечення системами інженерної інфраструктури населеного пункту, розвитку транспортної інфраструктури, заходи із інженерної підготовки та захисту території, розвитку промислово-виробничої сфери, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному життєвого середовища населеного пункту.

Заходи з інженерної підготовки та захисту територій від небезпечних геологічних та гідрогеологічних процесів, організація відведення поверхневих вод.

Гідротехнічні заходи.

Інженерна підготовка та захист території здійснюється з метою підготовки будівництва об'єктів культурно-побутового призначення, громадського обслуговування населення, житлової, комунальної забудови, вулиць, доріг, споруд, малих архітектурних форм тощо.

Передбачається реконструкція та поліпшення стану існуючих доріг із заміною щелевеного та ґрунтового покриття. Нові проектні вулиці передбачаються з асфальтобетонним покриттям.

У складі заходів з інженерної підготовки території згідно з природними умовами на ділянках запланованої і перспективної забудови (в ув'язці з існуючою) виконане вертикальне планування (див. Схему інженерної підготовки та захисту території) з метою ліквідації безстічних ділянок та забезпечення нормативних, стосовно водовідведення, ухилів. Відведення поверхневих вод з територій кварталів індивідуальної забудови наразі виконується відкритою водовідливною мережею з влаштуванням труб в місцях перехрестя з вулицями та проїздами.

Заходи із запобігання підвищення рівня ґрунтових вод.

Подальший територіальний розвиток села планувальними рішеннями передбачається за рахунок освоєння вільних від забудови ділянок і реконструкції забудованих.

Територія села, відповідно до інженерно-геологічного обґрунтування, схильна до підтоплення. Території, які можуть підтоплюватися, знаходяться вздовж струмка; на забудову села це ніяк не впливає. Підтоплення на цих територіях складає 6,13 га.

Досвід експлуатації територій із щільною малоповерховою забудовою, за наявності природних і техногенних факторів (лесовидних суглинків, суглинків, глин, дрібнозернистих пісків, неглибокого залягання водоупору, втрат із водонесучих комунікацій, зменшення випаровування з поверхні землі за умови твердого покриття, підвищення інфільтрації за ненормованого поливу зелених насаджень, скверів, присадибних ділянок та ін.) показує, що на таких територіях спостерігається інтенсивне підвищення рівня ґрунтових вод.

З метою збереження умов водного режиму на територіях, що освоюються, та поліпшення умов водного режиму на освоєних територіях рекомендується впровадити заходи загального і організаційного характеру (впорядкування поверхневого стоку, гідроізоляція та ін.).

Існуючий стан дощової каналізації.

Відведення поверхневих вод з території села здійснюється способом відведення води з похилів існуючих дорожніх полотен вздовж основних вулиць.

На розрахунковий період планується розміщення мережі дощової каналізації, яка передбачає розташування цієї мережі на понижених ділянках території, де під час опадів спостерігається накопичення дощової води.

Генеральним планом передбачено підключення дощової каналізації до очисних споруд дощової каналізації, які будуть знаходитися на одній території з очисними спорудами фекальної каналізації за межами населеного пункту. Санітарно-захисна зона від очисних споруд дощової каналізації становитиме 100 м.

Рельєф дозволяє створення єдиної системи відведення поверхневих стоків. Проектом передбачено влаштування двох басейнів системи дощової каналізації з влаштуванням локальних очисних споруд. Система складається з головних та магістральних колекторів, до яких передбачено підключення внутрішньоквартальних колекторів. Розрахункові витрати дощових стоків для басейнів становить:

№ 1 – 583,12 л/с.

№ 2 – 816,08 л/с.

Необхідна продуктивність очисних споруд поверхневих стоків складає:

Споруда № 1 – 2098,8054 м³.

Примітка: Наведені показники підлягають уточненню під час розробки галузевих схем відведення поверхневих стоків.

На територіях виробничих, комунально-складських зон, автостоянок, гаражів, ринків, смітників та інших джерел забруднення необхідно створити локальні відомчі системи водовідведення й очищення поверхневих і дощових вод різного ступеня складності залежно від особливостей функціонального використання територій і водозбірної площі з максимальною можливістю оборотного використання очищених дощових стоків.

На очисних спорудах дощової каналізації необхідно передбачити повну очистку поверхневого стоку від забруднення стічними водами відповідно до норм «Правил охорони поверхневих вод». Очищені стоки рекомендується використовувати для оборотного водопостачання, а невикористані необхідно випускати у водні об'єкти (за наявності). Пропозиції даного розділу потребують уточнення на наступних стадіях проектування.

Пропозиції щодо охорони навколишнього природного середовища, подолання та запобігання проявів негативних природно-техногенних факторів для поліпшення життєвого середовища:

Високий рівень ґрунтових вод, що обумовлений виходом щільних водонапірних шарів на поверхню рельєфу, створює несприятливі умови. Для усунення негативного впливу ґрунтових вод на забудову проектом передбачено підключення до проектної мережі споруд зливової (дощової) каналізації.

Заходи з охорони атмосферного повітря від забруднення та захисту від шуму передбачають:

- озеленення санітарно-захисних смуг відповідно до вимог ДСП 173-96;
- подальше озеленення села для покращення мікрокліматичних умов та комфортності проживання населення;
- створення водоохоронних зон, спрямованих на запобігання забрудненню, засміченню та виснаженню водних ресурсів;
- запобігання скиданню неочищених господарсько-побутових стічних вод і збільшення ефективності їх очищення;

- організацію каналізування дощових стоків з подальшим їх очищенням на очисних спорудах дощової каналізації;
- розміщення високотехнологічних виробництв з мінімальним впливом на навколишнє середовище.

Заходи з санітарного очищення села.

Аналіз обсягів захоронення комунальних змішаних ТПВ показує, що вони щорічно зростають. Щорічний обсяг утворених твердих побутових відходів села Степне на розрахунковий період складає до 0,833 тис. т.

Вивіз ТПВ (твердих побутових відходів) здійснюється спецавтотранспортом на сміттєзвалище м. Запоріжжя.

Першочергові заходи з охорони навколишнього середовища:

- будівництво каналізаційної мережі;
- виконання проекту організації СЗЗ складських територій, комунальних та сільськогосподарських підприємств (п. 5.14 ДСП 173-96);
- виконання проекту організації зон санітарної охорони водозаборів;
- розміщення на території населеного пункту сміттєвих баків та урн для сміття;
- організація планово-подвірної системи збирання побутових відходів з організованим вивозом сміття на полігон ТПВ спецавтотранспортом.

Рекомендації щодо шумозахисту.

За останні роки інтенсивність автомобільного руху в межах села не велика. Для зниження шуму від проїжджих автомашин на вулицях рекомендована посадка захисної зелені, що знизить рівень шуму на 8-10 ДБА.

У міру надходження інвестиційних пропозицій щодо розміщення нових промислових або фермерських підприємств у складі детальних планів територій може бути передбачене будівництво нових доріг для забезпечення їхнього функціонування.

Охорона культурної спадщини.

Для населених пунктів, занесених до Списку історичних населених місць, визначаються зони, щодо яких встановлюється спеціальний режим використання, обумовлений законодавством про охорону культурної спадщини.

Відповідно до ст. 53 Земельного Кодексу України, ст. 34 Закону України «Про охорону культурної спадщини» землі, на яких розташовані пам'ятки, історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, археологічні території, що охороняються, належать до земель історико-культурного призначення та включаються до державних земельних кадастрів, планів землекористування, проектів землеустрою, іншої проектно-планувальної та містобудівної документації.

На відміну від деяких населених пунктів, що внесені до Списку історичних населених місць України, на території с. Степне немає жодного історико-культурного заповідника чи історико-культурної заповідної території. Тобто території в межах села, які використовуються виключно як заповідні, експозиційні чи наукові зони, відсутні. Тим не менш, на території села є пам'ятки, які займають значні території і є ключовими у формуванні традиційного характеру середовища, тобто тієї його якості, зберігати яку вимагає Закон України «Про охорону культурної спадщини».

На території та за сучасними межами с. Степне розташовані пам'ятки культурної спадщини місцевого значення, взяті на облік відповідно до Закону Української РСР «Про охорону і використання пам'яток історії та культури»:

1) Пам'ятки археології:

курганний могильник «Могила Лежина» з 6 курганів, охоронний № 1479, с. Степне, за

0,8 км на південний захід від південно-західної околиці села, взятий на облік рішенням виконкому Запорізької обласної ради народних депутатів від 22.12.1982 № 580;

курганний могильник з 3 курганів, охоронний № 4100, с. Степне, за 0,8 км на північ від північної околиці села, взятий на облік розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації від 11.03.1996 № 161;

курганний могильник з 5 курганів, охоронний № 4101, с. Степне, за 1,0 км на північ від північно-західної околиці села; м, Запоріжжя, Шевченківський район, за 0,6 км на південний схід від східної околиці сел. Креміно. Взятий на облік розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації від 11.03.1996 № 161;

курган, охоронний № 4099, с. Степне, за 1,3 км на південь від південної околиці села, взятий на облік розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації від 11.03.1996 № 161;

курган, охоронний № 4097, с. Степне, за 1,7 км на північний схід від північно-східної околиці села, взятий на облік розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації від 11.03.1996 № 161;

курганний могильник з 2 курганів, охоронний № 4102, с. Степне, за 1,8 км на північний захід від північно-західної околиці села, взятий на облік розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації від 11.03.1996.V» 161;

курганний могильник з 2 курганів, охоронний № 4098, с. Степне, за 2,3 км на схід від східної околиці села, взятий на облік розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації від 11.03.1996 № 161.

Розпорядженням голови Запорізької обласної державної адміністрації від 11.03.1996 № 161 для пам'яток археології під охоронними №№ 4100, 4101, 4099, 4097, 4102, 4098 затверджена охоронна зона розміром 5 м від підніжжя курганів.

2) Пам'ятка історії - Братські могили радянських воїнів (2) та пам'ятник воїнам-односельцям, охоронний № 422, с. Степне, вул. Першотравнева, біля сільської ради, взята на облік рішенням виконкому Запорізької обласної ради депутатів трудящих від 10.02.1971 № 55.

Рішенням виконкому Запорізької районної ради народних депутатів від 13.06.1985 № 225 затверджено охоронну зону пам'ятки: на північ - 20 м - будівля складу, на південь - 15 м - будівля школи, на схід - 16 м - дорога, на захід - 11 м - будівля сільради.

Крім того, на території с. Степне розташований історичний об'єкт, що потребує дослідження для вирішення питання про взяття на державний облік - братська могила, у якій поховані 7 мешканців села - жертв нацизму, розстріляних гітлерівцями у 1941 р., та 3-х бійців винищувального батальйону, 1941 р., на кладовищі.

Під час виконання робіт з розробки містобудівної документації «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області. Оновлення з розширенням меж населеного пункту та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) були враховані та дотриманні вимоги Законів України «Про охорону культурної спадщини» і «Про охорону археологічної спадщини». Генеральним планом рекомендується провести додаткову перевірку курганів, що не були виявлені під час інвентаризації пам'яток археології Запорізького району..

Згідно зі ст. 6 п. 2 Закону України «Про охорону культурної спадщини» до повноважень районних державних адміністрацій, виконавчого органу сільської ради відповідно до їх компетенції у сфері охорони культурної спадщини належить:

- забезпечення дотримання режиму використання пам'яток місцевого значення, їх територій, зон охорони;

- забезпечення захисту об'єктів культурної спадщини від загрози знищення, руйнування або пошкодження;
- організація розроблення відповідних програм охорони культурної спадщини;
- організація відповідних охоронних заходів щодо пам'яток місцевого значення та їх територій у разі виникнення загрози їх пошкодження або руйнування внаслідок дії природних факторів чи проведення будь-яких робіт;
- забезпечення в установленому законодавством порядку виготовлення, встановлення та утримання охоронних дошок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок на пам'ятках або в межах їх територій;
- виконання функції замовника, укладення з цією метою контрактів на виявлення, дослідження, консервацію, реставрацію, реабілітацію, музеєфікацію, ремонт, пристосування об'єктів культурної спадщини та інші заходи щодо охорони культурної спадщини;
- інформування органів охорони культурної спадщини вищого рівня про пошкодження, руйнування, загрозу або можливу загрозу пошкодження, руйнування пам'яток, що знаходяться на їх території;
- організація досліджень об'єктів культурної спадщини, які потребують рятувальних робіт.

Згідно зі ст. 17, 34 Закону України «Про охорону культурної спадщини» пам'ятки археології, землі, на яких вони розташовані, є державною власністю. Землі, на яких розташовані пам'ятки, належать до земель історико-культурного призначення, включаються до державних земельних кадастрів, планів землекористування, проектів землеустрою, іншої проектно-планувальної та містобудівної документації. Відповідно до ст. 37 Закону України «Про охорону культурної спадщини» будівельні, меліоративні, шляхові та інші роботи, що можуть призвести до руйнування, знищення чи пошкодження об'єктів культурної спадщини, проводяться тільки після повного дослідження цих об'єктів за рахунок коштів замовника зазначених робіт.

Розділ 8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації тощо)

8.1. Оцінка альтернатив

У контексті стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) були прийняті наступні перспективи для вивчення наявних альтернатив та їх впливу на навколишнє середовище. Є один варіант - варіант нульової альтернативи. Важливою умовою реалізації генплану, а саме - покращення умов проживання населення с. Степне - є заходи щодо екологічного оздоровлення природного середовища та забезпечення економічного зростання, джерелом чого має бути ефективна система сприяння малому бізнесу. Державна підтримка необхідна для застосування екологічної політики.

У "Варіанті нульової альтернативи" розглядалася ситуація гіпотетичного сценарію, за яким не розробляється і не затверджується проект «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької

області» (у складі Генерального плану). Цей сценарій можна розуміти як продовження поточних (часто несприятливих) екологічних тенденцій, описаних у розділах 2, 3 та 4 цього звіту. Отже, за результатами аналізу визначено, що в рамках сценарію "нульової альтернативи" подальший сталий розвиток с. Степне є дещо ускладненим, і ця альтернатива призводить до погіршення екологічної ситуації в с. Степне, неефективного використання земельних ресурсів, хаотичного будівництва.

8.2. Ускладнення, що виникли в процесі проведення СЕО

Серед ускладнень що виникли в процесі проведення стратегічної екологічної оцінки можна виділити наступні фактори:

- відсутність офіційних статистичних даних, через те що встановлені форми державної статистичної звітності передбачають збір, обробку та офіційну звітність по містам обласного підпорядкування в цілому для міської ради, яка включає також і інші населені пункти. Таким чином висновки отримані в результаті аналізу статистичних даних мають певний відсоток похибки;

- обмежений рівень сприяння органів виконавчої влади, що реалізують політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, в наданні вихідних даних для виконання стратегічної екологічної оцінки документів державного планування.

Розділ 9. Заходи передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

При проведенні моніторингу за реалізацією рішень проекту містобудівної документації необхідно аналізувати відхилення фактичних показників чисельності населення с. Степне від проектних на поточний період, здійснювати контроль за відповідністю реальних обсягів житлового будівництва, будівництва об'єктів інженерної інфраструктури, соціального та побутового обслуговування, розвитку озелених територій проектним рішенням. Порівняння цих даних між собою, дасть реальну картину досягнутого рівня показників житлової забезпеченості, забезпеченості установами і підприємствами повсякденного і періодичного обслуговування, об'єктами інженерної інфраструктури, що дозволить визначити недоліки і порушення, що негативно впливають на комфортність проживання населення, і обґрунтувати необхідні заходи по їх усуненню.

При проведенні моніторингу реалізації рішень містобудівної документації особливу увагу треба звертати на своєчасне виконання робіт по інженерному обладнанню території, будівництву водопровідних, каналізаційних і теплових мереж, мереж газопостачання, дощової каналізації, очисних споруд, трасуванню магістральних вулиць і проїздів та їх завершення до вводу в експлуатацію житлових і громадських споруд. В процесі нагляду необхідно стежити за комплексністю забудови з обов'язковим завершенням будівництва об'єктів побутового та соціального обслуговування населення та благоустрою території до введення в експлуатацію житлових будинків.

В процесі моніторингу необхідно перевіряти виконання проектних рішень щодо планувальної організації та функціонального зонування території в питаннях закриття, перепрофілювання промислових підприємств, комунально-складських об'єктів в сельбищній зоні, організації санітарно-захисних зон виробничо-комунальних територій тощо.

При здійсненні моніторингу основну увагу належить приділяти заходам передбаченим в сфері охорони навколишнього природного середовища.

Контролю підлягають санітарно-захисні зони промислових та інших виробничих об'єктів, що розвиваються (реконструюються), які повинні відповідати нормативним вимогам "Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів" ДСП № 173-96, з обов'язковим виконанням заходів визначених розділом "Оцінка впливу на довкілля".

При моніторингу реалізації проекту містобудівної документації необхідно перевіряти виконання рішень по організації та обладнанню рекреаційних зон. У тому числі: розміщення відповідно до генплану закладів відпочинку, додержання санітарно-гігієнічних вимог до обладнання та режиму використання прибережних ділянок водойм у місцях масового відпочинку населення.

В сфері охорони повітряного басейну необхідно перевіряти:

- виконання планувальних заходів (зміни в планувальній організації території с. Степне, спрямовані на забезпечення санітарно-гігієнічних вимог до її функціонального зонування; створення та озеленення нормативних санітарно-захисних зон для промислових підприємств та інших виробничо-комунальних об'єктів; перенесення за межі сельбищної території або закриття підприємств та інших об'єктів, що мають шкідливі викиди в атмосферу; розвиток вуличної мережі та об'їзних доріг для транзитного транспорту; створення системи захисного озеленення);

- виконання технологічних та санітарно-технічних заходів (впровадження нових мало- та безвідходних технологій на промислових підприємствах, модернізація існуючих об'єктів тепло-енергопостачання, впровадження теплових установок сучасного типу з використанням природних джерел енергії, тощо);

Контроль за охороною водних ресурсів включає нагляд за відведенням та очищенням поверхневих стічних вод з території с. Степне, своєчасним будівництвом локальних очисних споруд зливової каналізації та ефективністю їх роботи, встановлення меж прибережних захисних смуг та додержанням на їх території режимів господарської діяльності, благоустроєм водних рекреаційних зон, а також за виконанням технологічних та технічних заходів на промислових об'єктах (впровадження зворотних систем водопостачання, безстічних виробництв із замкнутими циклами водопостачання та ін.).

Ефективність роботи систем водопостачання та каналізування (в тому числі злизова каналізація) визначається за результатами лабораторних досліджень якості питної води та води водних об'єктів в пунктах водокористування населення (пляжі) за хімічними та бактеріологічними показниками.

Спеціалізовані лабораторії органів санітарно-гігієнічного контролю повинні вести облік найбільш потужних джерел шуму, вібрації та електромагнітних випромінювань на території с. Степне.

Впливи виконання документа державного планування на довкілля, у тому числі на здоров'я населення можуть бути виявлені в результаті моніторингу реалізації проектних рішень документу державного планування, які мають прямі наслідки на стан навколишнього середовища, умови життєдіяльності та здоров'я населення. Моніторинг даних впливів можливо здійснювати за наступними показниками:

- частка територій природно-заповідного фонду, га/% від загальної площі населеного пункту;
- частка створення зелених насаджень загального користування, га/% від загальної площі населеного пункту;
- площа встановлених прибережних захисних смуг водотоків та водойм з винесенням їх меж в натуру та ландшафтним благоустроєм, га;
- кількість промислово-виробничих підприємств, що мають проекти організації

санітарно-захисної зони та ступінь їх реалізації, одиниць із загальної кількості зареєстрованих підприємств;

- площа створених зелених насаджень спеціального призначення (шумозахисне озеленення, озеленення санітарно-захисних зон), га;
- кількість споруджених шумозахисних екранів, метрів;
- кількість домогосподарств, підключених до централізованої системи водопостачання, % від загальної кількості;
- кількість домогосподарств, підключених до централізованої системи водовідведення, % від загальної кількості;
- обсяг стічних вод від житлово-комунального сектору та промислових підприємств, м³/рік;
- обсяг стічних вод задіяних в системах оборотного водопостачання, м³/рік;
- обсяг утворених відходів, тонн/рік;
- обсяг відсортованих вторинних ресурсів, тонн/рік, % від загального обсягу утворених відходів;
- кількість домогосподарств що уклали договір на вивезення відходів, % від загальної кількості;
- розвиток мереж та споруд системи централізованого водопостачання, км/рік; споруд/рік;
- розвиток мереж та споруд системи централізованого водовідведення, км/рік; споруд/рік;
- розвиток мереж та споруд системи дощової каналізації, км/рік; споруд/рік;
- обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел викидів, тонн/рік;
- реконструкція та будівництво вулично-дорожньої мережі населеного пункту, км/рік;
- кількість ділянок на яких реалізовані заходи з інженерної підготовки та захисту території, га/рік;
- кількість проб стану атмосферного повітря середньодобових та максимальних разових концентрації забруднюючих речовин у повітрі з перевищенням відповідних ГДК, % від загальної кількості проб/день, проб/ місяць, проб/рік;
- кількість проб якості питної води з централізованих джерел водопостачання, що не відповідають встановленим санітарним нормам, % від загальної кількості проб/день, проб/ місяць, проб/рік;
- кількість випадків захворюваності дитячого та дорослого населення на хвороби органів дихання, кількість випадків/рік.

Для підвищення якості оцінки антропогенного впливу урбанізованої території на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, прогнозування стану екосистем та досягнення їх екологічної рівноваги необхідно щорічно проводити поглиблений аналіз лабораторних досліджень стану атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунту. Для цього доцільним є налагодження в системи моніторингу навколишнього природного середовища (повітряний та водний басейни, ґрунт, надра, фізичні фактори впливу) з організацією стаціонарних постів та пунктів контролю в межах житлової, промислової та рекреаційно-оздоровчої зон.

У разі виявлення систематичних відхилень від гігієнічних нормативів складових докільця необхідно здійснювати аналіз захворюваності населення з метою виявлення негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення,

використовуючи в тому числі статистичні дані.

Здійснення моніторингу впливів виконання документа державного планування на довкілля, у тому числі на здоров'я населення за визначеними показниками з веденням щорічної звітності дасть можливість своєчасно виявляти недоліки і порушення, що негативно впливають на комфортність проживання населення, і обґрунтувати необхідні заходи по їх усуненню, а також проводити інформування громади с. Степне про стан реалізації містобудівної документації, поточні ускладнення та прогнозні терміни їх усунення.

Розділ 10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Враховуючи географічне місце розташування населеного пункту в центральній частині країни, ймовірні транскордонні наслідки для довкілля та здоров'я населення не очікуються.

Розділ 11. Резюме нетехнічного характеру, розраховане на широку аудиторію

У Звіті з СЕО нового будівництва згідно матеріалів проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) проведено оцінку впливів на довкілля об'єкту планованої діяльності в регіоні його розміщення.

Даний документ - Резюме нетехнічного характеру (РНХ) - містить коротку інформацію про потенційні екологічні та соціальні наслідки, які мають відношення до запропонованої діяльності. Також надаються відповідні заходи по зниженню негативних екологічних та соціальних наслідків, що можуть виникнути в процесі будівництва та експлуатації об'єкту планованої діяльності.

Цей документ (РНХ) буде розміщений у засобах масової інформації, наприклад на офіційному сайті замовника.

Будь-яка особа може надати свої зауваження та рекомендації щодо екологічних, соціальних та інших аспектів цього проекту.

При нормальній експлуатації об'єкти не матимуть значного негативного впливу на громадську та житлову забудову, об'єкти соціально-побутового, спортивно-оздоровчого, курортного та рекреаційного призначення.

В цілому відзначається позитивний вплив запланованої діяльності на соціальні умови та задоволення потреб місцевого населення.

Процес розробки проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану)

Замовником та власником проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) є Степенська сільська рада Запорізького району Запорізької області.

У проекті визначені: природно-рекреаційні ресурси розвитку функціональних зон села та їх використання; структура об'єктів соціально - комунального призначення; необхідне будівництво закладів обслуговування села та рекреаційної зони; функціонально-планувальна

організація територій; демографічний розвиток села; обсяги та розміщення житлового будівництва; розвиток вуличної мережі та мереж інженерної інфраструктури; заходи по охороні навколишнього природного середовища тощо.

Забезпечення доступу та врахування думки громадськості під час розроблення проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) та здійснення СЕО

В рамках проведення процедури Стратегічної екологічної оцінки проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) був розроблений проект Заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, який був оприлюднений замовником в засобах масової інформації. Також Заяву Про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки документу державного планування було розміщено у засобах масової інформації.

Протягом громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки (15 календарних днів) звернень, зауважень та пропозицій від громадськості не надходило.

Зміст і основні цілі генерального плану та плану зонування території, його взаємозв'язок з іншими планами та програмами

Метою генплану та плану зонування території є необхідність визначити пріоритетні пропозиції, які б зумовили сталий перспективний розвиток населеного пункту на основі покращення умов проживання населення, забезпечення економічного зростання, удосконалення соціальної, виробничої, інженерно-транспортної інфраструктури поселення.

Реалізація цих напрямків сприятиме привабливості населеного пункту і для майбутніх поколінь. Основними пріоритетами подальшого розвитку населеного пункту є:

- створення комфортних умов для проживання населення;
- вдосконалення системи обслуговування, благоустрою та інженерно-транспортної інфраструктури;
- залучення інвестицій в сферу виробництва і обслуговування;
- активне сприяння приватній ініціативі у підприємницькій діяльності, малому бізнесі.

Важливою умовою реалізації генплану, а саме - покращення умов проживання населення населеного пункту - є заходи щодо екологічного оздоровлення природного середовища та забезпечення економічного зростання, джерелом чого має бути ефективна система сприяння малому бізнесу. Державна підтримка необхідна для застосування екологічної політики.

Раціональне використання вказаних чинників дозволить забезпечити стабілізацію і, в перспективі, зростання економіки населеного пункту, що допоможе формуванню комфортного, сприятливого для життєдіяльності людини середовища, якісному розвитку житлових та громадських територій, вдосконаленню інженерної інфраструктури та благоустрою, реконструкції існуючих та появи нових громадських об'єктів.

Звіт є результатом оцінки містобудівної документації, а саме генерального плану населеного пункту.

Конкретні показники вказуються в проектній документації «Оцінка впливу на

навколишнє середовище (ОВНС)».

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Генеральний план та План зонування території не буде впроваджений.

Генеральним планом та Планом зонування території передбачено нові території промислових підприємств і території з дотриманням санітарних захисних зон (з пониженням класу шкідливості при необхідності). Зважаючи на відсутність повних даних по виду промислового виробництва існуючих підприємств проектом передбачені обмеження з урахуванням суміжних територій в межах можливостей дотримання розривів. Подальше використання цих територій після затвердження генерального плану можливо тільки за умови дотримання дозволених для встановлених генпланом СЗЗ типів промислових підприємств за санітарною класифікацією.

Вигідне географічне положення та наявність зручних транспортних зв'язків визначає інвестиційну привабливість території населеного пункту, а аналіз інвестиційних пропозицій свідчить про бажання освоєння цих територій. Сукупність позитивних факторів створює умови для успішного розвитку території, покращення умов проживання та створення робочих місць.

В цілому відзначається позитивний вплив запланованої діяльності на соціальні умови та задоволення потреб місцевого населення.

Текстові та графічні матеріали проекту «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) додаються у електронному вигляді.

ДОДАТКИ

УКРАЇНА
СТЕПНЕНСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА
ЗАПОРІЗЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ
ШІСТДЕСЯТ ВОСЬМА ЧЕРГОВА СЕСІЯ
ВОСЬМОГО СКЛИКАННЯ

РІШЕННЯ

20 березня 2020 року

№ 7

Про розробку містобудівної документації
«Генеральний план с. Степне Запорізького району
Запорізької області та План зонування с.Степне
Запорізького району Запорізької області» (у складі
Генерального плану).

Враховуючи необхідність раціонального використання земель, створення належних умов для життєзабезпечення села Степне та керуючись п.42 частини 1 ст.26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», ст.17 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», сесія Степненської сільської ради

ВИРІШИЛА:

1.Розробити містобудівну документацію «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану).

2.Визначити замовником містобудівної документації виконавчий комітет Степненська сільської ради.

3. Виконавчому комітету:

3.1. Внести зміни до бюджету 2020 року, передбачити кошти на фінансування розроблення містобудівної документації, також при формуванні проектів бюджету на 2021 рік передбачити кошти на фінансування розроблення містобудівної та землевпорядної документації;

3.2. Визначити організацію-розробника містобудівної документації, яка має право на виконання даного виду робіт, строки розроблення та джерела його фінансування;

3.3. Повідомити, через місцеві засоби масової інформації, про початок розроблення містобудівної документації «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану);

3.4. Заключити договір з організацією-розробником містобудівної документації;

3.5. Звернутись до Запорізької обласної державної адміністрації щодо визначення державних інтересів для їх врахування під час розроблення містобудівної «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План

зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану);

3.6. Забезпечити збір вихідних даних для розроблення містобудівної документації «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану);

3.7. Забезпечити, разом з організацію-розробником, попередній розгляд матеріалів містобудівної документації «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) архітектурно-містобудівною радою при управлінні містобудування та архітектури Запорізької обласної державної адміністрації;

3.8. Забезпечити проведення громадських слухань, погодження містобудівної документації «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) згідно чинного законодавства, із зарученням організації-розробника;

3.9. Погодити проект містобудівної документації «Генеральний план с.Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с.Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) з органами місцевого самоврядування, що представляють інтереси суміжних територіальних громад, з метою врегулювання питань планування територій та зміни межі с.Степне Запорізького району Запорізької області.

4. Виготовлену та погоджену містобудівну документацію «Генеральний план с.Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с.Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) затвердити на сесії сільської ради.

5. Контроль за виконанням даного рішення покласти на постійну комісію з планово бюджетних питань, соціального захисту та законності.

Сільський голова

В.М. Любименко

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ

пр. Соборний, 164, м. Запоріжжя, 69107, тел. 224 60 81
E-mail: dzd@zoda.gov.ua Код ЄДРПОУ 43847544

15.11.2021 № 708/05 На № _____ від _____

Степненська сільська рада
Запорізького району
Запорізької області
вул. Першотравнева, 50, с. Степне,
Запорізький район, Запорізька
область, 70432

Про стратегічну екологічну оцінку

Департамент захисту довкілля Запорізької обласної державної адміністрації відповідно до вимог частин 2 та 6 статті 10 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» (далі - Закон) розглянув заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки до проекту містобудівної документації «Генеральний план с. Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с. Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) в межах компетенції, надає наступні пропозиції, які необхідно врахувати при складанні звіту про стратегічну екологічну оцінку.

Вимоги до структури та змісту звіту про стратегічну екологічну оцінку, визначені частиною 2 ст. 11 Закону є обов'язковими.

Відповідно до частини 3 ст. 11 Закону у складі містобудівної документації звітом про стратегічну екологічну оцінку для проектів містобудівної документації є розділ «Охорона навколишнього природного середовища», який має відповідати вимогам частини 2 цієї статті.

Також, з урахуванням вищенаведеного, у звіті про стратегічну екологічну пропонуємо оцінку передбачити наступне:

1. Охарактеризувати можливий вплив на об'єкти природно-заповідного фонду, об'єкти екомережі та об'єкти культурної спадщини, водозабори, водні об'єкти. У разі наявності нанести межі зазначених зон та об'єктів на топографічну основу. Описати вплив на об'єкти, що підлягають особливій охороні, з урахуванням відстаней та місця розташування до об'єктів природоохоронного призначення.

2. Описати виправдані альтернативи із обґрунтуванням причин вибору основного варіанту.

ВХ № 3825/ 18 ЛИС 2021
02-01-16

3. Оцінити сукупний вплив на природні ресурси та комплекси.

4. Передбачити заходи моніторингу наслідків виконання документа державного планування.

Додатково звертаємо Вашу увагу, на те що відповідно до ст. 12 Закону замовник повідомляє громадськість про оприлюднення проекту документа державного планування та звіту про СЕО.

Повідомлення про оприлюднення проекту документа державного планування та звіту про СЕО публікується у друкованих засобах масової інформації та повинно містити інформацію, визначену частиною 5 ст. 12 Закону.

Відповідно до частини першої ст. 13 Закону, проєкт документа державного планування місцевого та регіонального рівнів, звіт про СЕО та повідомлення про оприлюднення цих документів замовник подає (на паперових носіях та в електронному вигляді) до Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України та Міністерства охорони здоров'я України.

Відповідно до частини другої ст. 13 Закону, проєкт документа державного планування місцевого та регіонального рівнів, звіт про СЕО та повідомлення про оприлюднення цих документів замовник також подає до Департаменту захисту довкілля облдержадміністрації та Департаменту охорони здоров'я облдержадміністрації.

В.о. директора

Сергій КАРПІЙ

Олена Котова 239 04 34
Ірина Мощенко 239 04 34

**ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

пр. Соборний, 164, м. Запоріжжя, 69107, тел. (061) 224-63-83, факс 239-05-03
e-mail: doz@zoda.gov.ua; www.doz.zoda.gov.ua Код ЄДРПОУ 02012869

15.11.2021 № 7202/0104

На № _____ від _____

Степненська сільська рада
Запорізького району
Запорізької області

вул. Першотравнева, 50,
с. Степне,
Запорізький район,
70432

**Про надання зауважень
та пропозицій**

Розглянувши Ваше звернення від 11.11.2021 № 02-01-16/1629 щодо зауважень та пропозицій до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації «Генеральний план с.Степне Запорізького району Запорізької області та План зонування с.Степне Запорізького району Запорізької області» (у складі Генерального плану) Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації (далі – Департамент) повідомляє таке.

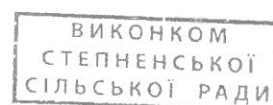
Фахівці Департаменту не проходили відповідну акредитацію та не мають відповідних сертифікатів на проведення екологічної експертизи об'єктів.

Разом з тим, слід зазначити, що експертиза містобудівної документації, зазначеної у зверненні, може бути виконана державними та недержавними установами, які проводять екологічну експертизу та мають відповідну акредитацію.

Директор

Олексій КУЛИНИЧ

Вікторія Хімко 239 03 58

ВХ № 3854 19 ЛИС 2021

МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ, БУДІВНИЦТВА
ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ
АТЕСТАЦІЙНА АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНА КОМІСІЯ

Серія АА

№003226

КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ СЕРТИФІКАТ
відповідального виконавця окремих видів робіт (послуг),
пов'язаних із створенням об'єкта архітектури

архітектор

(найменування професії)

Виданий про те, що

Голошапов Євгеній Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові)

пройшов(ла) професійну атестацію, що підтверджує його (її) відповідність кваліфікаційним вимогам у сфері діяльності, пов'язаної із створенням об'єктів архітектури, професійну спеціалізацію, необхідний рівень кваліфікації і знань.

Категорія: **архітектор**

Кваліфікаційний сертифікат видано згідно з рішенням Атестаційної архітектурно-будівельної комісії (далі - Комісія) від _____ № _____
(рішенням **відповідної** _____ секції Комісії
від **13.07.2016 № 8-16** _____, затвердженим президією
Комісії **14.07.2016 № 54-А** _____).

Зареєстрований у реєстрі атестованих осіб **14 липня 20 16** року
за № **3226** _____.

Роботи (послуги), пов'язані із створенням об'єктів архітектури, спроможність виконання яких визначено кваліфікаційним сертифікатом: _____

Розроблення містобудівної документації

Дата видачі **15 липня 20 16** року

_____ (підпис) Голови (підпис) Атестаційної
_____ (підпис) виконавчої комісії

Білоус Сергій Ярославович

(прізвище, ім'я, по батькові)